

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristönsuojelulakia, vesihuoltolakia, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia ja yhdyskuntarakentamislakia.

Esityksellä on tarkoitus panna osittain täytäntöön Euroopan unionin uudelleenlaadittu yhdyskuntajätevesidirektiivi (EU) 2024/3019.

Ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin yhdyskuntajätevesien käsittelyn velvoitteiden soveltamisen ja kustannusvaikutusten kannalta keskeinen direktiivitaajaman määritelmä. Ehdotetussa taajaman määritelmässä käytettäisiin direktiivin johdanto-osan tarkennuksen kansallinen liikkumavara täysimääräisesti. Suomessa taajamuudella on erityisen paljon merkitystä, koska meillä on viemäröity myös hyvin harvaan asuttuja alueita niin kansallisen vanhan taajamamääritelmän kuin vesihuoltopalveluiden tarjonnan myötä.

Ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin muun muassa säännökset typelle ja fosforille sekä mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämisestä ja yhdyskuntajätevesien johtamista koskevasta riskinarvioinnista. Lisäksi mainittuun lakiin sisällytettäisiin yhdyskuntajäteveden kuormituksen määrittämistä ja puhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttöä koskevaa sääntelyä, yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevia yleisiä vaatimuksia sekä eräitä keskeisiä määritelmiä. Lakiin myös lisättäisiin säännökset taajaman ympäristönsuojelun tasosta ja yhdyskuntajätevesiin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä.

Vesihuoltolakiin sisällytettäisiin uusia säännöksiä vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden määrittämisestä, jätevesiviemäriverkostoon liittämismvapautta koskevan tiedon toimittamisesta, jätevesiviemäriverkostoon liittyvistä vaatimuksista sekä jätevesiin liittyvästä tiedonsaannista ja tiedottamisesta. Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin lisättäisiin yhdyskuntajätevedenpuhdistamohankkeita koskeva mahdollisuus poiketa vesien sitovista ympäristötavoitteista edellytysten täytyessä ja tehtäisiin tästä johtuvat teknisluonteiset tarkistukset mainittuun lakiin ja ympäristönsuojelulakiin. Yhdyskuntarakentamislakiin [hallituksen esitysluonnos ollut lausunnolla] lisättäisiin säännökset, joilla kunnissa tiettyjen taajamien osalta tehostettaisiin hulevesien yleistä hallintaa sekä sekaviemäreistä aiheutuvien ylivuotojen riskinhallintaa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 Yleistä	6
2.2 Taajaman määritelmä.....	7
2.3 Muut määritelmät.....	8
2.4 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset.....	8
2.5 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen.....	9
2.6 Yhdyskuntajätevesien johtamiseen liittyvä riskinarviointi ja riskinhallinta	10
2.7 Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat vaatimukset	11
2.8 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat	12
2.9 Muita uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksia	12
3 Nykytilan kuvaus.....	15
3.1 Kansallinen lainsäädäntö.....	15
3.1.1 Keskeisiä käsitteitä.....	15
3.1.2 Ympäristönsuojelulainsäädäntö	16
3.1.3 Vesihuoltolaki	18
3.1.4 Alueidenkäyttölaki	21
3.1.5 Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä.....	23
3.2 Käytäntö.....	26
3.2.1 Yhdyskuntajätevesien määrä ja käsittely	26
3.2.2 Taajaman määritelmä ja jätevesien viemärointi.....	27
3.2.3 Vapautus vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin liittymisestä.....	27
3.2.4 Vesihuollon tietojen julkaiseminen ja toimittaminen asiakkaalle.....	28
3.2.5 Sekaviemäreistä aiheutuvat ylivuodot ja pilaantuneet hulevedet.....	28
4 Nykytilan arviointi.....	29
4.1 Taajaman määritelmä.....	29
4.2 Muut määritelmät.....	29
4.3 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset.....	30
4.4 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen.....	32
4.5 Yhdyskuntajätevesien johtamiseen liittyvä riskinarviointi ja riskinhallinta	32
4.6 Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat vaatimukset	34
4.7 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat	34
4.8 Muita uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksia	35
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	39
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	39
5.1.1 Yleistä	39
5.1.2 Direktiivitaajaman määritelmä ja direktiivitaajamien määrittämismenettely	41
5.1.3 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset.....	43
5.1.4 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen.....	44
5.1.5 Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi.....	45

5.1.6 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat	46
5.1.7 Muita yhdyskuntajätevesidirektiivin säännöksiä	46
5.1.8 Määräaikoja ja soveltamisen porrastamista koskevat ehdotukset	47
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	48
5.2.1 Taloudelliset vaikutukset	48
5.2.1.1 Kotitalouksien asema	48
5.2.1.2 Yritysvaikutukset	49
5.2.1.3 Valtionhallinto	49
5.2.1.4 Kunnat ja vesihuoltolaitokset.....	51
5.2.2 Vaikutukset ympäristöön ja terveyteen	54
5.2.3 Vaikutukset eräisiin perus- ja ihmisoikeuksiin	56
5.2.4 Ahvenanmaa.....	58
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot	58
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	58
6.1.1 Taajamien määrittely.....	58
6.1.2 Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi.....	58
6.1.3 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat	59
6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	59
7 Lausuntopalaute.....	62
8 Säännöskohtaiset perustelut.....	62
8.1 Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	62
8.2 Laki vesihuoltolain muuttamisesta.....	73
8.3 Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	75
8.4 Laki yhdyskuntarakentamislain muuttamisesta	77
9 Lakia alemman asteinen sääntely	80
10 Voimaantulo	81
11 Toimeenpano ja seuranta	81
12 Suhde muihin esityksiin.....	81
13 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	82
13.1 Yleistä	82
13.2 Perustuslaillinen hallinnon lainalaisuus ja laillisuusperiaate	82
13.3 Yhdenvertaisuus.....	82
13.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja.....	83
13.5 Julkisuusperiaate	85
13.6 Kunnallinen itsehallinto	86
13.7 Ympäristöperusoikeus.....	87
13.8 Oikeusturva	89
13.9 Asetuksenantovaltuudet	90
LAKIEHDOTUKSET	91
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	91
Laki vesihuoltolain muuttamisesta.....	96
Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	98
Laki yhdyskuntarakentamisesta annetun lain muuttamisesta.....	99
LIITTEET	102
RINNAKKAISTEKSTIT	102
Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	102

Laki vesihuoltolain muuttamisesta.....	110
Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	113
Laki yhdyskuntarakentamisesta annetun lain muuttamisesta.....	114
ASETUSLUONNOS	119
Valtioneuvoston asetus typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämisestä.....	119
ASETUSLUONNOS	120
Valtioneuvoston asetus vesihuollosta annetun asetuksen muuttamisesta	120
ASETUSLUONNOS	121
Valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 5 muuttamisesta	121
ASETUSLUONNOS	122
Valtioneuvoston asetus hulevesistä.....	122

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen valmistelun taustalla on täytäntöönpanoa edellyttävä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/3019 yhdyskuntajätevesien käsittelystä (jäljempänä *yhdyskuntajätevesidirektiivi* tai *direktiivi*). Yhdyskuntajätevesidirektiivi on uudelleenlaadittu teksti 30 vuotta vanhasta edeltäjästään (Neuvoston direktiivi 91/271/ETY), jonka täytäntöönpanon oli vuonna 2019 valmistuneessa toimivuustarkastelussa todettu johtaneen yhdyskuntajätevesien epäpuhtauksien päästöjen huomattavaan vähenemiseen EU-alueella. Siitä yksilöitiin kolme pääasiallista haastekokonaisuutta, joihin tulisi jatkossa vastata. Nämä ovat: yhdyskuntalähteistä edelleen ympäristöön päätyvä kuormitus, yhdyskuntajätevesidirektiivin yhdenmukaistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (COM(2019) 640 final, European Green Deal, EGD) kanssa sekä riittämätön ja epäyhdenmukainen hallinnointi. Selkeyden vuoksi jo useita kertoja muutettu direktiivi laadittiin uudelleen.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 26 päivänä lokakuuta 2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21 päivänä toukokuuta 1991 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 91/271/ETY (jäljempänä *vanha yhdyskuntajätevesidirektiivi* tai *vanha direktiivi*) tekstin uudelleenlaatumiseksi (COM(2022) 541 final). Ehdotusta käsiteltiin Euroopan neuvoston ympäristöryhmässä 4.11.2022 alkaen. Suomi osallistui esityksen käsittelyyn U-kirjelmässä (U 120/2022 vp) hyväksytyin kantansa mukaisesti.

Euroopan parlamentti äänesti kannastaan direktiiviehdotukseen 5.10.2023 ja ympäristöneuvoston yleisnäkemyksensä saatiin 16.10.2023. Kolmikantaneuvottelut direktiiviehdotuksesta pidettiin 21.11.2023 ja 29.1.2024 ja poliittinen sopu saavutettiin 29.1.2024. Lopullinen teksti hyväksyttiin pysyvien edustajien komiteassa 1.3.2024 ja parlamentin täysistunnossa 10.4.2024. Kesäkuulle 2024 sijoittuneiden Euroopan parlamenttivaalien vuoksi uusi neuvosto ja parlamentti hyväksyivät direktiivin ns. corrigendum-menettelyllä 5.11.2024. Direktiivi julkaistiin virallisessa lehdessä 12.12.2024 ja se astui voimaan 1.1.2025.

Suomi piti yhdyskuntajätevesidirektiiviä laajoine uudistuksineen tarpeellisena ja perusteltuna. Suomelle tärkeitä asioita olivat direktiivin neuvottelun yhteydessä erityisesti toimet, joilla hillitään ilmastonmuutosta, edistetään vesistökuormituksen vähentämistä ja tuetaan kiertotaloutta. Yhdyskuntajätevesidirektiivillä on keskeinen rooli päästöjä vesistöön koskevassa EU:n sääntelyssä, minkä takia Suomi piti tärkeänä sitä, että lainsäädäntö on ajantasaista, ottaa huomioon teknologisen kehityksen ja tukee teknologisten innovaatioiden käyttöönottoa. Suomelle oli neuvotteluissa tärkeää, että yhdyskuntajätevesien tyypin poiston vaatimusten saavuttamiseksi voidaan edelleen ottaa huomioon valuma-alueella tapahtuva tyypin pidäytyminen vesistöissä. Samoin Suomi piti tärkeänä, että tyypin biologisen poistoprosessin lämpötilasidonaisuus voidaan jatkossakin ottaa huomioon.

Suomi piti direktiiviehdotuksen sisältämää mikroepäpuhtauksien poistoa yhdyskuntajätevesistä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi perusteltuna. Se piti kuitenkin tarpeellisena arvioida vielä yksityiskohtaisemmin sen kustannusten kattamista laajennetun tuottajavastuun järjestelmällä

niin, että järjestelmän toimeenpanokelpoisuus pystytään takaamaan ja että järjestelmästä aiheutuva hallinnollinen taakka tai taloudelliset vaikutukset eivät muodostu eri osapuolille kohtuuttomiksi.

Suomi piti energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämistä tärkeänä, mutta korosti tarvetta tehdä se kustannustehokkaasti, päällekkäistä sääntelyä ja päällekkäisiä hallinnollisia järjestelmiä välttämällä sekä kiinnittäen huomiota uuden sääntelyn tuomaan hallinnolliseen taakkaan.

Lisäksi Suomi piti tärkeänä muun muassa sitä, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamoille johdettavien teollisuus- ja laitosjätevesien sääntelyllä varmistetaan puhdistamoiden toiminta ja vähennetään epäpuhtauspäästöjä.

Hallituksen esityksen valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 2.4.2025 säädöshankkeen (YM006:00/2025) yhdyskuntajätevesidirektiivin kansalliseksi täytäntöönpanoksi. Esityksen valmistelua varten perustettiin seurantaryhmä, joka koostui keskeisistä ministeriöistä ja sidosryhmistä. Seurantaryhmän tehtävänä oli keskustella linjauksista ja tukea säännösten valmistelua. Lisäksi perustettiin täytäntöönpanoa valmisteleva asiantuntijaryhmä, jossa käytiin läpi tarkemmin hallituksen esityksen sisältöä. Asiantuntijaryhmä koostui keskeisten ministeriöiden ja virastojen asiantuntijoista keskittyen säännösmuutosten valmisteluun. Lisäksi asiantuntijaryhmä osallisti työhön kulloinkin valmistelussa olevaan aihealueeseen olennaisesti liittyviä asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Asiantuntijaryhmä kokoontui seurantaryhmän kanssa yhteisen aloituskokouksen lisäksi 14 kertaa. Asiantuntijaryhmä on kuullut seuraavia tahoja: Vesilaitosyhdistys ry:n vesiasianpäällikkö Paula Lindell, Suomen Kuntaliitto ry:n erityisasiantuntija Tuulia Innala, Kemianteollisuus ry:n ympäristöasiantuntija Katarina Dahlman, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Metsäteollisuus ry:n ympäristöasiantuntija Helena Sivula, Finnish Water Forumin vanhempi asiantuntija Jaakko Kapanen, maa- ja metsätalousministeriön neuvotteleva virkamies Petri Nissinen, Elintarviketeollisuusliitto ry:n vastuullisuuden ja kestävä kehityksen asiantuntija Laura Aalto, Suomen ympäristökeskuksen asiakkuuspäällikkö Seija Rantonen ja tutkija Lauri Äystö.

Direktiivin täytäntöönpano on päätetty esityksen valmistelun yhteydessä jakaa kahteen osaan. Nyt kyseessä olevalla esityksellä on tarkoitus kattaa 3–5, 12, 13, 18, 24 artiklojen täytäntöönpano. Lisäksi tällä esityksellä on tarkoitus kattaa 2 artiklan määritelmiä, 7 artiklan 2 kohdan, 8 artiklan 2 kohdan, 15 artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpano. Esityksellä pantaisiin täytäntöön myös näihin artikloihin liittyviä liitteitä.

Direktiivin muut artikkelit on tarkoitus panna täytäntöön myöhemmin valmisteltavalla hallituksen esityksellä. Direktiivin artiklojen 16, 19–20, 25–35 täytäntöönpano ei edellytä uutta lainsäädäntöä.

Tässä esityksessä käsitellään direktiivin artikloja vain siltä osin kuin ne esitetään pantavaksi täytäntöön tällä hallituksen esityksellä.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Yleistä

Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin tavoitteena on vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin tavoin suojella ympäristöä puutteellisesti käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien

haitallisilta vaikutuksilta. Sillä pyritään puuttumaan vanhaa direktiiviä paremmin rankkasateiden aiheuttamiin ylivuotoihin ja pilaantuneisiin hulevesiin, heikosti toimiviin kiinteistökohtaisiin jätevesijärjestelmiin sekä vanhan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääneisiin pieniin taajamiin, sillä näiden kolmen kuormituslähteen on todettu aiheuttavan merkittävää ympäristöpainetta Euroopan unionin alueen pintavesimuodostumille. Uudelleenlaaditulla direktiivillä pyritään lisäksi lisäämään synergioita ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja kaupunkiekosysteemien ennallistamistoimien kanssa, edistämään yhdyskuntajätevesien keräyksestä ja käsittelystä aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen asteittaista vähentämistä sekä parantamaan jätevedenpuhdistamoiden energiatasetta ja siirtymistä kohti kiertotaloutta.

2.2 Taajaman määritelmä

Direktiivin 2 artiklan 4 kohdassa säädetään taajaman määritelmästä. Taajamalla tarkoitetaan sen mukaan aluetta, jossa asukasvastinelukuna (avl) ilmaistu asutus, joko yhdistettynä yritystoimintaan tai ilman sitä, on niin tiheä, että jätevedet on kerättävä ja johdettava yhteen tai useampaan yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon tai yhteen tai useampaan purkupaikkaan. Tämä määritelmä vastaa joitain tarkennuksia lukuun ottamatta vanhan direktiivin taajaman määritelmää. Avl on jätevedenpuhdistuksessa käytettävä yksikkö, joka kuvaa jäteveden [orgaanisen] kuormituksen määrää.

Uudelleenlaaditun direktiivin johdanto-osan 6 kohdassa tarkennetaan, että jäsenvaltioiden olisi taajamia rajatessaan otettava huomioon ohjeellinen viiteraja-arvo 10–25 avl hehtaaria kohden, jonka ylittyessä tietyn alueen asutus, mahdollisesti yhdessä yritystoiminnan kanssa, katsotaan riittävän tiheäksi. Direktiivin taajaman määritelmä poikkeaa kansallisesta yleiskielen mukaisesta taajaman määritelmästä¹, minkä vuoksi tässä esityksessä käytetään jäljempänä termiä *direktiivitaajama* viitattaessa uudelleenlaaditun direktiivin tarkoittamiin taajamiin. Uudelleen laaditun direktiivin velvoitteet on useissa artikloissa sidottu taajamaan niin yhdyskuntajätevesien viemäröimiseen kuin niiden käsittelyyn liittyen. Direktiivin 3 artikla esimerkiksi edellyttää, että kaikissa vähintään 2 000 avl *taajamissa* on jätevesiviemärit. Direktiivin 6 artiklan mukaan puolestaan kaikkien vähintään 2 000 avl *taajamien* yhdyskuntajätevesiä käsittelevien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden tulee käsitellä jätevedet biologisesti. Myös vanhan direktiivin jätevesien käsittelyvelvoitteet oli sidottu tietyn kokoluokan taajamien jätevesien käsittelyyn.

Taajama on määritelty direktiivissä hyvin yleisellä tasolla ja se jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa siinä, miten ne taajamat kansallisesti määrittelevät. Johdanto-osion viiteraja-arvo on ohjeellinen, joten se jättää myös liikkumavaraa. Taajamien määrittelemisellä on käytännön vaikutuksia niin vesihuoltolaitosten kuin yksityisten henkilöiden oikeuksiin, etuihin ja velvollisuuksiin. Lisäksi sillä on vaikutusta siihen, mihin puhdistamoihin direktiivin jätevesien käsittelyvaatimukset lähtökohtaisesti soveltuvat. Yhdyskuntajätevesien käsittelyvaatimuksilla pyritään ympäristönsuojelun parempaan tasoon. Taajamien määrittelemisellä katsotaan olevan merkitystä perustuslain (731/1999) 20 §:n mukaisen ympäristöperusoikeuden ja 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Direktiivitaajaman kuormituksen laskemisesta asukasvastinelukuna ilmaistuna säädetään direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa, jonka mukaan kuormitus lasketaan suurimman taajamassa vuoden aikana tuotetun viikon keskikuormituksen perusteella, lukuun ottamatta poikkeuksellisia, kuten rankkasateista johtuvia, säätilanteita. Vanhan direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa säädettiin puhdistamon kuormituksen laskemisesta vastaavasti.

¹ Kielitoimiston sanakirjan mukaan taajamalla tarkoitetaan tiheää asutusta, asutuskeskusta.

Kuormituksella tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan 27 kohdan mukaan biokemiallisen hapenkulutuksen viiden vuorokauden arvolla (BOD₅-arvo) mitatun orgaanisen biologisesti hajoavan aineksen määrää yhdyskuntajätevesissä asukasvastinelukuna ilmaistuna tai minkä tahansa epäpuhtauden tai ravinteen määrää ilmaistuna massayksikkönä aikaa kohti.

2.3 Muut määritelmät

Direktiivin 2 artiklan 1 kohta sisältää yhdyskuntajäteveden käsitteen määritelmän. Yhdyskuntajätevedellä tarkoitetaan määritelmän mukaan mitä tahansa seuraavista: talousjätevesi; talousjäteveden ja teollisuus- ja laitosjäteveden seos; talousjäteveden ja huleveden seos; talousjäteveden, teollisuus- ja laitosjäteveden ja huleveden seos.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohta sisältää talousjäteveden käsitteen määritelmän. Sen mukaan 'talousjätevedellä' tarkoitetaan asuntojen, palvelujen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta tai kotitalouksien toiminnasta tai molemmista. Määritelmä vastaa vanhan direktiivin talousjäteveden määritelmää.

Direktiivin 2 artiklan 3 kohta sisältää teollisuus- ja laitosjäteveden määritelmän. Teollisuus- ja laitosjätevedellä tarkoitetaan muuta jätevettä kuin talousjättevettä ja hulevettä, joka johdetaan kiinteistöistä, joita käytetään elinkeino-, teollisuus- tai yritystoimintaan.

Direktiivin 2 artiklan 5 kohdassa on huleveden määritelmä. Hulevedellä tarkoitetaan sade- ja sulamisvettä, jota kerätään taajamissa sekaviemäriin tai erillisviiemäriin. Vanhaan direktiiviin ei sisällynyt huleveden määritelmää.

Direktiivin 2 artiklan 17 kohta sisältää mikroepäpuhtauden määritelmän. Mikroepäpuhtaudella tarkoitetaan määritelmän mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH) 3 artiklan 1 kohdassa määriteltyä ainetta, sen hajoamistuotteet mukaan lukien, jota esiintyy yleisesti vesiympäristössä, yhdyskuntajätevesissä tai liitteessä ja jota voidaan pitää pieninäkin pitoisuuksina vaarallisena ympäristölle tai ihmisten terveydelle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta² (CLP) liitteessä I olevissa 3 ja 4 osassa vahvistettujen asiaankuuluvien kriteerien perusteella.

2.4 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset

Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohta velvoittavat jäsenvaltiot viemäröimään vähintään 1 000 avl taajamat ja liittämään kaikki niiden talousjätevesien lähteet viemäriin 31 päivään joulukuuta 2035 mennessä. Vanhassa yhdyskuntajätevesidirektiivissä vastaava velvoite koski vähintään 2 000 avl taajamia. Artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään erilaisista viemäröintivelvoitteita koskevista määräajan pidennyksistä, jotka tuovat jäsenvaltioille tiettyjen vaatimusten täytyessä kansallista liikkumavaraa viemäröintiin liittyvien määräaikaisten osalta. Viemäröinti- ja liittämiselvelvoitteeseen liittyvä liikkumavara ei Suomessa ole merkityksellinen, sillä sen edellytykset eivät täyty Suomessa.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta.

Direktiivin 3 artiklan 4 kohdan ja siinä viitatussa direktiivin liitteessä I olevan A osan mukaan viemärijärjestelmien suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on käytettävä parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä liiallisia kustannuksia välttämällä ja kiinnittäen erityisesti huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuksiin, yhdyskuntajätevesien vuotojen, suotautumisen ja väärinliitetyn sisäänvirtauksen estämiseen keräysjärjestelmiin sekä rankkasateiden aiheuttamista ylivuodoista aiheutuvan vesien pilaantumisen rajoittamiseen. Velvoite vastaa pääpiirteissään vanhassa direktiivissä säädettyä.

Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevassa 4 artiklan 1 kohdassa säädetään mahdollisuudesta poiketa 3 artiklan mukaisesta liittymisvelvoitteesta silloin, kun viemärijärjestelmän perustaminen tai siihen liittäminen ei ole perusteltua, koska siitä ei olisi hyötyä ympäristölle tai ihmisten terveydelle, se ei ole teknisesti toteutettavissa tai sen kustannukset olisivat erittäin korkeat. Lisäksi artiklakohtaisesti säädetään velvoitteesta varmistaa, että vähintään 1 000 avl taajamissa tai niiden osassa yhdyskuntajätevesien keräämiseen, varastointiin ja tapauksen mukaan käsittelyyn käytetään kiinteistökohtaisia järjestelmiä. Jo vanha yhdyskuntajätevesidirektiivi mahdollisti erillisjärjestelmien tai muiden asianmukaisten järjestelmien käyttämisen, jos liittämismahdollisuudesta poikkeamisen tietyt edellytykset täyttyivät. Kyse on vapaaehtoisesta poikkeamismahdollisuudesta, ja artiklan täytäntöönpanoon liittyvästä liikkumavarasta. Liikkumavaran käyttö on merkityksellistä perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan kiinteistökohtaiset järjestelmät tulee suunnitella ja niitä käyttää ja ylläpitää siten, että saavutetaan vähintään sama ympäristön ja ihmisten terveyden suojelun taso kuin direktiivin 6 ja 7 artiklassa tarkoitetuilla biologisella käsittelyllä ja ravinteiden poistolla. Velvoite vastaa pääpiirteissään vanhan direktiivin 3 artiklan 1 kohdan sääntelyä. Artiklan 3 kohta tuo jäsenvaltioille kiinteistökohtaisiin järjestelmiin liittyen vanhaan direktiiviin nähden uuden velvoitteen varmistaa, että vähintään 1 000 avl direktiivitaajamissa viemäriin liittämisen sijaan käytettävät kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät kirjataan rekisteriin ja että toimivaltainen viranomais tai mikä tahansa muu kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla valtuutettu elin tarkastaa kyseiset järjestelmät säännöllisesti tai muutoin tekee tarkastuksia tai valvoo niitä säännöllisesti riskiperusteisen toimintatavan mukaisesti. Direktiivi jättää kansallista liikkumavaraa rekisteriin kirjaamisen tarkemmassa määrittelyssä.

Direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa siirretään Euroopan komissiolle valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä kiinteistökohtaisten järjestelmien suunnittelua, käyttöä ja ylläpitoa sekä niiden säännöllisiä tarkastuksia koskevista vaatimuksista. Artiklan 5 kohdassa säädetään jäsenvaltion velvoitteesta toimittaa komissiolle perustelut, mikäli sen kiinteistökohtaisissa järjestelmissä kerätään ja/tai käsitellään kansallisella tasolla yli 2 prosenttia vähintään 2 000 avl taajamien yhdyskuntajätevesistä. Artiklan 6 kohdassa komissiolla siirretään valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joissa tarkennetaan missä muodossa tiedot on toimitettava.

2.5 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen

Direktiivin 7 artiklan 1 ja 3–11 kohdissa säädetään yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista johdettavia yhdyskuntajätevesiä koskevista ravinteidenpoistovelvoitteista. Tällä hallituksen esityksellä ei esitetä ravinteidenpoistovelvoitteisiin liittyvistä vaatimuksista säätämistä, minkä takia mainittuja artiklakohtia ei käsitellä tässä esityksessä tarkemmin.

Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin jäsenvaltiolle velvoitteesta laatia viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027 luettelo alueellaan sijaitsevista rehevöitymiselle alttiista alueista sekä velvoitteesta saattaa luettelo ajan tasalle joka kuudes vuosi 31 päivästä joulukuuta 2033 alkaen. Luetteloon on artiklakohtaan mukaan sisällytettävä tieto siitä, onko alue herkkä tyypelle, fosforille vai niille molemmille. Luettelon on kohdan mukaan sisällytettävä direktiivin

liitteessä II määritellyt alueet. Tietyn kokoluokan puhdistamot tulevat artiklan perusteella direktiivin ravinteidenpoistovaatimusten piiriin, jos ne johtavat käsittelemänsä jätevedet rehevöitymiselle alueille.

Alueiden yksilöimistä koskevaa vaatimusta ei 7 artiklan 2 kohdan mukaan sovelleta, jos jäsenvaltion koko alueella on käytössä artiklan mukainen ravinteiden poisto. Artikla jättää näin ollen jäsenvaltiolle liikkumavaraa sen suhteen, yksilöikö se alueeltaan rehevöitymiselle alttiita alueita vai soveltaako se koko alueellaan direktiivin vaatimusten mukaista ravinteidenpoistoa. Rehevöitymiselle alttiiden alueiden määrittämisellä tai yksittäisten rehevöitymiselle alttiiden alueiden määrittämättä jättämisellä on vaikutusta siihen, mitkä yhdyskuntajätevedenpuhdistamot saattavat direktiivin 7 artiklan nojalla tulla direktiivin mukaisten ravinteidenpoistovaatimusten piiriin. Liikkumavaran käyttö on merkityksellistä perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Direktiivin 8 artiklan 1 ja 4–8 kohdissa säädetään yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista johdettavia yhdyskuntajätevesiä koskevista mikroepäpuhtauksien poistovelvoitteista. Tällä hallituksen esityksellä ei esitetä mikroepäpuhtauksien poistovelvoitteisiin liittyvistä vaatimuksista sääntämistä, minkä vuoksi mainittuja artiklakohtia ei käsitellä tässä esityksessä tarkemmin.

Direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin jäsenvaltiolle velvoitteesta laatia viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2030 luettelo alueistaan, joilla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden mikroepäpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Myös tällä luettelolla olisi vaikutusta yksittäisen yhdyskuntajätevedenpuhdistamon käsittelyvaatimuksiin, koska mikroepäpuhtauksien poistovelvoite soveltuu direktiivin 8 artiklan mukaan kuormitukseltaan vähintään 10 000 avl ja alle 150 000 avl taajaman yhdyskuntajätevesiä käsittelevään puhdistamoon lähtökohtaisesti silloin, jos puhdistamo johtaa käsitellyt jätevedet luettelossa yksilöidylle mikroepäpuhtauksille herkälle alueelle.

Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittäminen on 8 artiklan 2 kohdan mukaan pakollista, eikä artikla sisällä samanlaista kansallista liikkumavaraa kuin edellä käsitelty 7 artiklan 2 kohta.

Direktiivin 8 artiklassa säädetään tarkemmin alueista, jotka luetteloon on sisällytettävä. Luettelo on tarkistettava vuonna 2033 ja sen jälkeen kuuden vuoden välein ja saatettava se tarvittaessa ajan tasalle. Artiklan 3 kohdassa siirretään komissiolle valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan artiklan 2 kohdassa tarkoitettun riskinarvioinnin muoto ja siinä käytettävä menetelmä. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

2.6 Yhdyskuntajätevesien johtamiseen liittyvä riskinarviointi ja riskinhallinta

Direktiivin 18 artikla koskee riskinarviointia ja riskinhallintaa. Jäsenvaltioiden tulee sen mukaan yksilöidä ja arvioida viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027 riskit, joita yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön aiheuttaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle. Riskinarvioinnissa tulee artiklan mukaan ottaa huomioon riskit, jotka liittyvät vuodenaikavaihteluun ja ääri-ilmiöihin ja sen lisäksi ainakin vesimuodostuman käyttöön juomaveden otossa, uimavetenä tai vesiviljelytoiminnassa. Lisäksi riskinarvioinnissa on huomioitava riskit, jotka liittyvät Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2000/60/EY) yhteisön vesipolitiikan puitteista (jäljempänä *vesipuitedirektiivi*) määriteltyihin vastaanottavan pohja- ja pintavesimuodostuman tilaan ja ympäristötavoitteisiin sekä yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista annetun direktiivissä 2008/56/EY (jäljempänä *meristrategiapuitedirektiivi*) määriteltyyn meriympäristön tilaan. Riskkejä on tarkasteltava uudelleen kuuden vuoden välein yhdenmukaisesti vesipuitedirektiivin

mukaisen vesipiirin hoitosuunnitelmien tarkistuksen aikataulun kanssa. Direktiivi ei jätä jäsenvaltioille liikkumavaraa riskinarvioinnin tekemisen osalta.

Artiklan 2 kohta velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä riskinarvioinnissa yksilöityihin riskeihin puuttumiseksi. Artiklakohdassa on listattu lisäksi esimerkkejä toimenpiteistä, joita tulee tarvittaessa toteuttaa. Näihin lukeutuu muun muassa jätevesiviemärien rakentaminen direktiivin velvoittamaa pienempiin taajamiin, direktiivin vaatimusten mukaisten yhdyskuntajätevesien käsittelyvelvoitteiden käyttöönotto muilla kuin direktiivin lähtökohtaisesti velvoittamilla puhdistamoilla sekä direktiivin vaatimuksia tiukempien jätevesien käsittelyvelvoitteiden käyttöönotto. Artiklan 2 kohdan esimerkkinä on myös alakohdassa f mainittu velvoite ulottaa kokonaisvaltaisten yhdyskuntajätevesisuunnitelmien laatiminen alle 10 000 avl:n taajamille riskinarvioinnin perusteella.

Direktiivissä ei säädetä tarkemmin siitä, minkälaisessa menettelyssä toimenpiteistä päätetään, joten jäsenvaltiolla on sen osalta liikkumavaraa. Toteutettavat toimenpiteet on tarkoitettu valikoitavaksi tilanteen mukaan.

2.7 Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat vaatimukset

Direktiivin 13 artikla koskee paikallisia ilmasto-oloja ja siinä veloitetaan varmistamaan, että direktiivin jäteveden käsittelyvaatimusten soveltamisalaan kuuluvien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden toiminta voidaan taata kaikissa tavanomaisissa paikallisissa ilmasto-oloissa. Puhdistamoiden ja viemäriverkostojen suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee ottaa huomioon kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina ja alttius ilmastomuutokselle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ja direktiivin 2008/114/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2557 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden soveltamista. Artiklan sisältö on pysynyt uudelleenlaaditussa direktiivissä pääpiirteiltään samansisältöisenä vanhan direktiivin 10 artiklassa säädettyyn verrattuna. Ilmastomuutoksen huomioiminen ja viittaus kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annettuun direktiiviin ovat vanhaan yhdyskuntajätevedidirektiiviin nähden uutta sisältöä.

Veden uudelleenkäyttöä ja yhdyskuntajätevesien johtamista ympäristöön koskevan 15 artiklan 2 kohdassa säädetään velvoite säännellä ennalta säännöksin tai erityisluvin jäteveden johtamista kaikilta kuormitukseltaan 1 000 avl yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilta siten, että direktiivin liitteessä I olevassa B osassa säädetyt yhdyskuntajätevesien käsittelyvaatimukset täyttyvät. Sääntely vastaa pääpiirteiltään vanhan direktiivin 12 artiklaa, joka soveltui kuitenkin vain vähintään 2 000 avl taajamien yhdyskuntajätevesien johtamiseen. Artiklan 3 kohdassa säädetään ennalta annettuja säännöksiä ja erityislupia koskevasta määräajoin tapahtuvasta tarkasteluvelvoitteesta. Tässä esityksessä ei käsitellä 15 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanoa.

Direktiivin 15 artiklan 4 kohdassa säädetään velvoitteesta toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyinfrastruktuurien mukauttamiseksi talousjätevesikuormituksen kasvuun puuttumiseksi, tarvittaessa myös rakentamalla uutta infrastruktuuria. Artiklakohdassa säädetään lisäksi näitä toimenpiteitä koskien edellytyksistä, joiden täytyessä voidaan katsoa, että vesipuidedirektiivin 4 artiklassa tarkoitettut ympäristötavoitteet täyttyvät. Artiklakohdan sääntely on uutta vanhaan yhdyskuntajätevedidirektiiviin nähden ja sen täytäntöönpanoon ei liity liikkumavaraa.

2.8 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat

Direktiivin 5 artiklassa säädetään kokonaisvaltaisista yhdyskuntajätevesien keräysalueiden hallintasuunnitelmista. Uudistettu direktiivi tuo jäsenvaltioille uuden veloitteen laatia vähintään 100 000 avl direktiivitaajamille ja tiettyjen edellytysten täytyessä vähintään 10 000 avl taajamille kokonaisvaltaisia suunnitelmia rankkasateiden aiheuttamista ylivuodoista ja saastuneista hulevesistä ympäristölle aiheutuvan kuormituksen hallitsemiseksi (*yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelma*).

Rankkasateiden aiheuttamilla ylivuodoilla tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan 6 kohdassa käsittelemättömän yhdyskuntajäteveden päätymistä sekaviemäristä vastaanottaviin vesistöihin saateen, sulamisen tai järjestelmän toimintahäiriöiden seurauksena.

Lisäksi artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot laatimaan viimeistään 22 päivänä kesäkuuta 2028 luettelo taajamista, joiden kuormitus on 10 000–100 000 avl ja joissa täyttyy yksi tai useampi mainitussa artiklassa tarkemmin määritelty rankkasateiden aiheuttamiin ylivuotoihin liittyvä riskiperuste. Riskinarviointi tulee artiklakohdan mukaan päivittää kuuden vuoden välein. Jäsenvaltioiden tulee artiklan 3 kohdan mukaan varmistaa, että 2 kohdassa tarkoitettujen taajamien keräysalueille laaditaan kokonaisvaltainen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelma viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2039.

Hallintasuunnitelmien tulee direktiivin 5 artiklan ja liitteen V mukaan sisältää kuvaus alueen viemäriverkostosta ja sateiden aikaisista yhdyskuntajätevesien virtaamista sekä arvio vastaanottaviin vesistöihin sateiden myötä päätyvästä epäpuhtauskuormituksesta. Lisäksi niiden tulee sisältää tavoitteet rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen osuuden rajoittamiseksi enintään kahteen prosenttiin vuosittain kerätystä yhdyskuntajätevesikuormituksesta kuivissa sääolosuhteissa laskettuna ja makromuovien asteittaiseksi vähentämiseksi sekä toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi. Ylivuotoja koskeva tavoite on ohjeellinen ja ei-sitova ja se jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa tavoitteen asettamisessa. Hallintasuunnitelmia tulee tarkistaa kuuden vuoden välein ja saattaa tarvittaessa ajan tasalle. Direktiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa suunnitelmien sitovuuden ja hyväksymismenettelyn osalta. Liikkumavaran käyttö on merkityksellistä perustuslain 121 §:ssä tarkoitetun kunnallisen ja muun alueellisen itsehallinnon näkökulmasta.

Direktiivin 5 artiklan 6 kohdassa annetaan komissiolle valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joissa täsmennetään menetelmät hallintasuunnitelmissa yksilöitävien toimenpiteiden määrittämiseksi, menetelmät vaihtoehtoisten indikaattorien määrittämiseksi sen todentamiseksi, onko rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen aiheuttaman kuormituksen vähentämistä koskeva ohjeellinen tavoite saavutettu sekä muoto, jossa hallintasuunnitelmat on asetettava pyynnöstä komission saataville.

2.9 Muita uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksia

Rajat ylittävä yhteistyö

Direktiivin rajat ylittävää yhteistyötä koskevassa 12 artiklassa säädetään yhteistyöstä Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden sekä Euroopan komission välillä tilanteissa, joissa yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuu haittaa toisen valtion alueella oleviin vesiin. Ilmoittamisesta toiselle jäsenvaltiolle on tullut uudelleenlaaditussa direktiivissä vanhaan direktiiviin nähden velvoittavaa. Säännökseen on myös sisällytetty ilmoittamisvelvoite mahdolliselle kolmannelle maalle sekä Euroopan komissiolle tilanteista, joissa haittaa toisen valtion vesissä ilmenee. Tapauksissa, joissa päästöllä on vaikutuksia terveyteen tai ympäristöön toisessa EU-jäsenvaltiossa, sillä valtiolla, jonka alueella päästö on tapahtunut, on velvollisuus varmistaa, että

asiasta ilmoitetaan välittömästi toisen valtion viranomaiselle ja Euroopan komissiolle. Myös vanhan direktiivin 9 artiklassa säädettiin rajat ylittävää yhteistyötä koskevasta velvoitteesta joi-tain uudelleenlaaditun direktiivin tarkennuksia huomioon ottamatta samansisältöisenä. Artikla jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa rajat ylittävää yhteistyötä koskevan tarkemman menettelyn osalta.

Veden uudelleenkäyttö ja käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön

Veden uudelleenkäyttöä ja yhdyskuntajätevesien johtamista ympäristöön koskevan 15 artiklan 1 kohdassa säädetään velvoitteesta edistää käsiteltyä yhdyskuntajätevesien uudelleenkäyttöä aina kun se on tarkoituksenmukaista. Lisäksi siinä asetetaan vaatimuksia koskien niitä tilanteita, joissa yhdyskuntajätevetä käytetään uudelleen. Vanhan direktiivin 12 artikla sisälsi pääpiirteit-tään samansisältöisen säännöksen, jota on uudelleenlaaditussa direktiivissä tarkennettu. Direk-tiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa sen osalta, milloin se katsoo yhdyskuntajäteveden uu-delleenkäytön tarkoituksenmukaiseksi.

Biohajoavat teollisuus- ja laitosjätevedet

Biohajoavia teollisuus- ja laitosjätevesiä koskeva 16 artikla velvoittaa jäsenvaltiot vahvista-maan biohajoavien teollisuus- ja laitosjätevesien johtamista koskevat vaatimukset, jotka sovel-tuvat kyseisen toimialan luonteeseen ja joilla varmistetaan vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin liitteessä I olevassa B osassa esitetyillä vaatimuksilla. Vaatimuksia tulee soveltaa ar-tiklan mukaan silloin, kun jätevesi on peräisin laitoksesta, jossa käsitellään vähintään 4 000 avl kuormitusta, joka kuuluu direktiivin liitteessä IV lueteltuihin teollisuudenaloihin, joka eivät har-joita mitään teollisuuspäästödirektiivin liitteessä I lueteltua toimintaa ja joka ei johda jätevesi-ään yhdyskuntajätevedenpuhdistamolle ennen vastaanottavaan vesistöön päästämistä. Direk-tiivin liitteessä IV on mainittu seuraavat teollisuudenalat: maidonjalostus, hedelmä- ja vihannes-tuotteiden valmistus, virvoitusjuomien valmistus ja pullotus, perunanjalostus, lihateollisuus, pa-nimot, alkoholin ja alkoholijuomien valmistus, eläinten rehun valmistus kasveista, gelatiinin ja liiman valmistus vuodista, nahoista ja luista, mallastehtaat ja kalanjalostus. Artiklan sisältö vas-taa pääpiirteissään vanhan direktiivin 13 artiklan sisältöä. Artikla jättää jäsenvaltioille liikku-mavaraa siinä, missä menettelyssä vaatimukset vahvistetaan. Liikkumavaran käyttö on merki-tyksellistä perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Kansanterveyteen liittyvien muuttujien seuranta

Uudelleenlaaditun direktiivissä 17 artiklassa säädetään jäsenvaltioille uusia velvoitteita kansan-terveyteen liittyvien muuttujien seurantaan liittyen. Direktiivin 17 artikla velvoittaa jäsenvaltiot perustamaan kansallinen järjestelmä kansanterveysasioista vastaavien toimivaltaisten viran-omaisten ja yhdyskuntajätevesien käsittelystä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja koordinoitua varten. Lisäksi se velvoittaa seuraamaan asiaankuuluvia kansan-terveyteen liittyviä muuttujia silloin, kun kansanterveysasioista vastaava toimivaltainen viran-omainen julistaa kansanterveysuhan. Mikrobilääkeresistenssiä tulee artiklan mukaan seurata yhdyskuntajätevesissä kaikkien niiden taajamien jätevesistä, joiden kuormitus on vähintään 100 000 avl. Artiklan 3 kohdan mukaan komissio antaa viimeistään 2 päivänä heinäkuuta 2026 täytäntöönpanosäädöksiä, joilla vahvistetaan näytteenoton vähimmäistiheys ja yhdenmukais-tettu menetelmä mikrobilääkeresistenssin mittaamiseksi yhdyskuntajätevesissä.

Sanitaation saatavuus

Sanitaation saatavuutta koskevassa 19 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot määrittämään vii-meistään 12 päivänä tammikuuta 2029 ihmisryhmät, joiden saatavilla ei ole sanitaatiopalveluja

tai joiden osalta niiden saatavuus on rajallinen sekä arvioitava vaihtoehtoja tällaisten ihmisryhmien sanitaatiopalvelujen saatavuuden parantamiseksi. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee artiklan mukaan kannustaa taajamia perustamaan julkisiin tiloihin riittävä määrä saniteettitiloja. Velvoite on uusi vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden.

Liete ja resurssien talteenotto

Lietteen ja resurssien talteenottoa koskevan direktiivin 20 artiklan 1 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot kannustamaan arvokkaiden resurssien talteenottoon ja varmistamaan, että lietteen käsittely on jätehierarkian mukaista. Lisäksi siinä asetetaan vaatimuksia lietteen käsittelylle: lietteen käsittelyssä on sen mukaan maksimoitava jätteen syntymisen ehkäiseminen, valmistettava jäte uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja muuta resurssien talteenottoa varten ja minimoitava ympäristöön ja ihmisten terveyteen kohdistuvat haitalliset vaikutukset. Artiklakohtaan sisältö vastaa pääpiirteissään vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin 14 artiklan vaatimuksia. Artiklan 2 kohdassa siirretään komissiolle valta antaa delegoitu säädös lietteestä ja yhdyskuntajätevedestä peräisin olevan fosforin uudelleenkäyttöä ja kierrätystä koskeva vähimmäistavoite.

Tiedottaminen yleisölle

Direktiivin 24 artiklassa säädetään veloitteesta saattaa yleisön saataville erilaisia yhdyskuntajätevesiin liittyviä tietoja. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisön saataville asetetaan tiedot yhdyskuntajätevesien keräämisestä ja käsittelystä yli 1 000 avl taajamien tai kunkin asianmukaisen hallinnollisen alueen osalta. Direktiivin liitteessä VI säädetään tiedoista, jotka tulee vähintään asettaa saataville. Artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi veloitteesta varmistaa, että kaikki yli 10 000 avl ja mieluiten myös yli 1 000 avl taajamissa vieräiverkkoon liitetyt kotitaloudet saavat säännöllisesti ja vähintään kerran vuodessa kotitalouskohtaisia tietoja yhdyskuntajätevesistä. Jos artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja kotitalouskohtaisia tietoja ei ole saatavilla, tiedot on tarjottava taajaman tasolla. Velvoite on uusi vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden. Artikla jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa siitä, soveltaako se 2 kohdan mukaista kotitalouskohtaista tiedottamisveloitetta myös alle 10 000 avl taajamiin. Artikla jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa siitä, miten tietojen yleisön saataville käytännössä toteutetaan.

Tiedottamista yleisölle koskevan 24 artiklan 3 kohdassa säädetään komissiolle oikeudesta antaa delegoituja säädöksiä niistä tiedoista, jotka on annettava yleisölle verkossa ja keräysjärjestelmiin liitetyille kotitalouksille. Direktiivin 24 artiklan 4 kohdassa annetaan komissiolle valta hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä, joissa täsmennetään, miten ja missä muodossa artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tiedot on esitettävä. Artiklaan 24 liittyy myös liite VI, jossa luettelon muodossa säädetään yleisölle annettavista tiedoista.

Oikeussuojan saatavuus

Oikeussuojan saatavuutta koskevassa 25 artiklassa säädetään sellaisen yleisön jäsenen, jota asia koskee, oikeudesta saattaa biologista käsittelyä koskevan 6 artiklan, ravinteiden poistoa koskevan 7 artiklan ja mikroepäpuhtauksien poistoa koskevan 8 artiklan soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä. Artiklassa asetetaan lisäksi vaatimuksia tutkintamenettelylle. Artikla on uusi vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden.

Korvauksia koskevassa 26 artiklassa säädetään yksilöiden oikeudesta vaatia ja saada asianomaisilta luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä korvausta silloin, kun niiden terveydelle on

aiheutunut haittaa direktiivin nojalla hyväksytyjen kansallisten toimenpiteiden rikkomisen seurauksena. Ympäristön tai ihmisten terveyden suojelua edistävien järjestöjen tulee artiklan 2 kohdan mukaan voida edustaa yksilöitä korvauksen vaatimisessa. Artikla on uusi vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden.

Seuraamuksia koskevassa 29 artiklassa säädetään jäsenvaltioille velvoitteesta direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista. Artiklassa säädetään seikoista, jotka seuraamuksissa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon. Artikla on uusi vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden.

3 Nykytilan kuvaus

3.1 Kansallinen lainsäädäntö

3.1.1 Keskeisiä käsitteitä

Esityksen taustoittamiseksi on jakson alkuun sisällytetty yhdyskuntajätevesiin liittyviä keskeisiä käsitteitä, jotka selventävät sisältöä. Mukana on myös käytettyjä lyhenteitä.

Taulukko 1. Esitykseen liittyviä keskeisiä käsitteitä ja käytettyjä lyhenteitä.

Käytetty käsite tai ilmaisu	Selostus
BOD	(Biological Oxygen Demand tai Biochemical Oxygen Demand) Jätevedenpuhdistuksessa käytettävä suure, joka kuvaa jäteveden orgaanisen kuormituksen määrää. Se tarkoittaa suomeksi biokemiallista hapenkulutusta.
BOD ₇	Seitsemän päivän biokemiallinen hapenkulutus, joka kuvaa jäteveden orgaanisen kuormituksen määrää.
Asukasvastineluku, avl	Asukasvastineluvulla (avl) tarkoitetaan yhtä sellaista vuorokausikuormitusta, jonka seitsemän vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus on 70 g happea (O ₂).
YKR-taajama	YKR-taajamalla tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta. Rajaus perustuu 250 m x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajaus on sekä ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen. Rajaus on hieman tiukempi kuin yleinen pohjoismainen taajamarajaus (vähintään 200 asukasta ja rakennusten välinen etäisyys alle 200 m). Lisäksi huomattava, että 100 % vettä sisältävät ruudut eivät kuulu YKR-taajamiin.

3.1.2 Ympäristönsuojelulainsäädäntö

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) on ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen yleislaki. Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Sitä sovelletaan myös toimintaan, jossa syntyy jätettä ja jätteen käsittelyyn. Laissa säädetään muun muassa ympäristönsuojeluun liittyvistä yleisistä velvollisuuksista, ympäristönsuojeluun liittyvistä viranomaisista, ympäristölupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelystä, vesistön pilaantumiseen liittyvistä korvauksista sekä eri toimintojen tarkemmista ympäristönsuojeluun liittyvistä säännöksistä. Nykyinen, vuonna 2014 voimaan tullut laki säädettiin teollisuuden päästöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/75/EU (ns. teollisuuspäästädirektiivi) saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä, minkä lisäksi uutta lakia tarvittiin vastaamaan perustuslain säännösten kehittyntä tulkintaa.

Ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan lain 5 §:n mukaan sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa terveyshaittaa, haittaa luonnolle ja sen toiminnolle, luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista, ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä, ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä, vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle tai muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (5 §:n 1 mom. kohta 2). Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalla toiminnalla tarkoitetaan laitoksen perustamista tai käyttämistä sekä siihen teknisesti ja toiminnallisesti kiinteästi liittyvää toimintaa taikka alueen käyttämistä tai toiminnan järjestämistä siten, että siitä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista (5 §:n 1 mom. kohta 3). Ympäristönsuojelulaisa säädetään muun muassa myös jäteveden määritelmästä (5 §:n 1 mom. kohta 13). Sillä tarkoitetaan sellaista käytöstä poistettua vettä, pilaantuneelta alueelta johdettavaa vettä tai ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan käytetyltä alueelta johdettavaa vettä, josta voi aiheutua ympäristön pilaantumista.

Ympäristönsuojelulaki ja sen nojalla annetut säännökset ovat keskeisiä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelemiseksi puhdistamattomilta jätevesiltä.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat vaatimukset

Yhdyskuntajätevesien käsittely ja johtaminen edellyttävät ympäristönsuojelulain 27 §:n ja lain liitteen 1 taulukossa 2 olevan 3 kohdan d alakohdan mukaan ympäristölupaa aina silloin, kun on kyse asukasvastineluvultaan vähintään 100 henkilön jätevesien käsittelemisestä. Lupa-asian ratkaisee ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014, *ympäristönsuojeluasetus*) 1 §:n 2 momentin 13 kohdan c alakohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto (jäljempänä myös *LVV*).

Ympäristönsuojelulain 10 §:n 10 kohta mahdollistaa ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkempien säännösten antamisen valtioneuvoston asetuksella yhdyskuntajätevesien käsittelyä ja johtamisesta. Vuoden 2000 ympäristönsuojelulain (86/2000, kumottu) ja vesihuoltolain (119/2001) 36 §:n nojalla annettu valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä (888/2006, *yhdyskuntajätevesiasetus*) on annettu vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja se sisältää ympäristönluvanvaraista yhdyskuntajätevesien käsittelyä ja johtamista koskevat vaatimukset.

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:ssä säädetään määritelmistä. Talousjätevedellä tarkoitetaan sen mukaan asuntojen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta ja kotitalouksien toimista, kun taas teollisuusjätevedellä teollisuustuotantoon ja muuhun elinkeinon harjoittamiseen käytetyn kiinteistön jätevetä, joka ei ole talousjätevetä tai hulevettä. Yhdyskuntajätevedellä tarkoitetaan sen mukaan talousjätevetä taikka talous- ja

teollisuusjäteveden tai huleveden seosta. Asukasvastineluvulla (avl) tarkoitetaan yhtä sellaista vuorokausikuormitusta, jonka seitsemän vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus (BHK₇) on 70 g happea (O₂). Asukasvastineluku lasketaan määritelmän mukaan puhdistamolle vuoden aikana tulevan suurimman viikkokuormituksen vuorokautisesta keskiarvosta poikkeuksellisia tilanteita lukuun ottamatta. Taajamalla tarkoitetaan pykälän mukaan aluetta, jossa on niin tiheä asutus tai niin runsaasti yritystoimintaa, että yhdyskuntajätevedet on viemäroitävä tai muulla tavoin toimitettava jätevedenpuhdistamolle tai purkupaikkaan.

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 4 § ja liitteen A osa sisältävät yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden yhdyskuntajäteveden käsittelyvaatimukset. Liitteen A osassa oleva taulukko 1 sisältää jätevesien biologisen käsittelyn vähimmäisvaatimukset, jotka vastaavat vanhan direktiivin sääntelyä.

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 6 § ja soveltuvin osin liite sisältävät yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jäteveden tarkkailuvaatimukset. Käsittely- ja tarkkailuvaatimukset perustuvat vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin. Niiden soveltamisala on kansallisesti laajennettu koskemaan kaikkia luvanvaraisia yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja vanhan direktiivin edellyttämien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden lisäksi.

Yhdyskuntajätevesiasetus sisältää lisäksi kiellon päästää lietettä vesiin (5 §). Yhdyskuntajätevesiasetuksen täytäntöönpanoa seurataan asetuksen 7 §:n mukaisella toimeenpano-ohjelmalla. Toimeenpano-ohjelman valmistelee Suomen ympäristökeskus.

Yhdyskuntajätevesilaitosten toiminnan, päästöjen ja vaikutusten tarkkailu perustuu ympäristöluvan määräyksiin (62 §). Ympäristönsuojelulain 64 §:n mukaan ympäristöluvassa voidaan kuitenkin määrätä toiminnanharjoittaja esittämään tarkkailua tai yhteistarkkailua koskeva suunnitelma esimerkiksi lupaviranomaisen tai valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. Pääsääntöisesti lupaviranomainen hyväksyy lupahakemuksen yhteydessä esitetyn tarkkailusuunnitelman päätöksensä ratkaisussa tai lupamääräyksessä. Lupaviranomainen voi myös hyväksyä tarkkailusuunnitelman, mutta samalla määrätä toiminnanharjoittajan esittämään tarkemman suunnitelman tai selvityksen joltain tarkkailuohjelman yksityiskohdan osalta valvontaviranomaiselle tai valtuuttaa valvontaviranomaisen hyväksymään tarkkailuohjelman vähäiset muutokset. Kyse on oltava sellaisista tarkennuksista tai muutoksista, jotka eivät vaikuta kenenkään oikeuteen tai etuun. Tällaisessa tilanteessa valvontaviranomainen voi valtuutettuna hyväksyä tarkkailusuunnitelmaa koskevan täydennyksen, tarkennuksen tai vähäisen muutoksen kirjeellä ilman hallintomenettelyjä (muun muassa kuulemista). Ainoastaan suunnitelman hyväksynyt viranomainen voi muuttaa suunnitelmaa olennaisiltaosin luvan voimassaolon aikana. Suunnitelmaa on muutettava ympäristönsuojelulain 65 §:n nojalla, jos yhteistarkkailuun on määrätty uusi toiminnanharjoittaja. Valvontaviranomainen ei voi tarkkailusuunnitelman hyväksymisen yhteydessä laajentaa tarkkailuvelvoitetta ympäristölupapäätöksessä määrättyä laajemmaksi.

Ympäristövalvonnan ohjeen³ mukaan tarkkailusuunnitelmissa on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkkailtavien haitallisten aineiden ja epäpuhtauksien mittaustiheyteen, mittausmenetelmiin sekä mittauksille asetettaviin laatuvaatimuksiin, jotta toiminnanharjoittajan raporttien perusteella voidaan todeta, täyttääkö laitos ympäristöluvan velvoitteet. Tarkkailusuunnitelmien hyväksyminen ja laitoksen tekemän tarkkailun valvominen ovat keskeisiä valvontatehtäviä.

³ Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2016, Ympäristövalvonnan ohje. Linkki <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/95719a88-0b87-48fa-a09c-be9e23da8759/content>

Talousjätevesien käsittely kiinteistöillä, joita ei ole liitetty yhdyskuntajätevesiviemäriin

Ympäristönsuojelulain 154–158 §:ssä säädetään talousjätevesien käsittelystä kiinteistöillä, joita ei ole liitetty vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon. Näiden kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien ja niistä johdettavan talousjäteveden tulee täyttää mainitussa luvussa ja sen nojalla talousjätevesien käsittelystä viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (157/2017, jäljempänä *hajajätevesiasetus*) vaatimukset.

Kiinteistökohtaisten jätevesien puhdistusvaatimukset määräytyvät ympäristönsuojelulainsäädännön perusteella kahdessa vesihuoltolain tarkoittamassa tilanteessa. Tällainen tilanne on silloin, kun kiinteistöllä ei ole vesikäymälää. Toinen tilanne on, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on myöntänyt kiinteistölle poikkeuksen vesihuoltolain 10 §:n mukaisesta liittämismuutoksesta vesihuoltolain jätevesiviemäriin.

3.1.3 Vesihuoltolaki

Vesihuoltolakia (119/2001) sovelletaan asutuksen vesihuoltoon sekä, jollei toisin säädetä, asutukseen vesihuollon kannalta rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon sekä myös rakennetulla alueella maan pinnalle, rakennuksen katolle tai muulle pinnalle kertyvän sade- tai sulamisveden (hulevesi) viemäröintiin siltä osin kuin vesihuoltolaitos siitä huolehtii. Vesihuollolla tarkoitetaan veden ottamista, johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä.

Vesihuoltolaissa säädetään vesihuollon kehittämisestä, vesihuoltopalvelujen järjestämisestä, niistä huolehtimisesta sekä vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaan välisestä suhteesta. Vesihuoltolain tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutenkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti.

Vesihuoltolain mukaan lähtökohtana on, että kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta (6 §:n 1 mom.). Kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi (6 §:n 2 mom.), jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat. Jos vesihuoltolaitoksen perustaminen tai sen toiminta-alueen laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti mahdollista, kunta voi vaihtoehtoisesti huolehtia siitä, että ryhdytään muihin toimenpiteisiin talousveden saatavuuden tai jäteveden poisjohtamisen turvaamiseksi (6 §:n 3 mom.).

Toiminta-alueiden tulee kunnan alueella kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi (7 §). Lisäksi alueiden määrittämisessä on pykälän mukaan arvioitava kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla. Toiminta-alueen hyväksymisestä ja edellytyksistä säädetään 8 §:ssä.

Vanhan ympäristönsuojelulain ja vesihuoltolain nojalla annetun yhdyskuntajätevesiasetuksen 3 § edellyttää, että taajamat sisällytetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettaviin alueisiin. Jätevesiviemärien suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on otettava sen mukaan huomioon jäteveden käsittelyvaatimukset sekä käytettävä parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Huomiota tulee lisäksi kiinnittää erityisesti yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuksiin, vuotojen estämiseen sekä ylivuotovesistä aiheutuvaan vesien piilaantumisen rajoittamiseen.

Vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, jonka kunta on sille hyväksynyt. Huolehtiminen tapahtuu yhdyskuntakehitystä vastaavasti ja kunnan tekemän toiminta-aluepäätöksen mukaisesti (9 §). Vesihuoltolaitos vastaa, että sen toimittama talousvesi täyttää terveys- ja ympäristösuojelulain (763/1994) asetetut vaatimukset (14 §).

Vesihuoltolain 3 luku sisältää vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämistä ja vesihuollon hoitamista koskevat säännökset. Luvun pykäliin on tehty useita muutoksia lailla 1087/2025, joka on tullut voimaan 1.1.2026. Vesihuoltolain uuden 10 §:n perustella vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon. Kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulakia. Vesihuoltolaitos saa kuitenkin kieltäytyä liittämästä laitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon kiinteistöä, jonka vedenkulutus tai jolta jätevesiviemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai laitoksen edellytyksiä huolehtia tyydyttävästi muiden kiinteistöjen vesihuollosta. Vesihuoltolaitoksen tulee pyydettäessä toimittaa kunnalle tieto talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon liitettävistä kiinteistöistä.

Liittämismahdollisuudesta vapauttamisesta säädetään uudessa 11 §:ssä (muutos 1087/2025). Sen mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta vapautuksen liittämismahdollisuudesta. Vapautus voi olla toistaiseksi voimassa tai määräaikainen. Vapautus liittämismahdollisuudesta on myönnettävä, jos: 1) liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset, liittamisesta aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy; ja 2) vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Lisäksi edellytyksenä jätevesiviemäriin liittämismahdollisuudesta vapauttamiselle on, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely voidaan järjestää ympäristönsuojelulain säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Vesihuoltolain 11 §:n uusi 3 momentti sisältää lievennyksen vapautuksen edellytyksiin. Vapautus voidaan kuitenkin myöntää, jos liittämisen arvioidaan aiheutuvan taa-jaman ulkopuolella kiinteistön omistajalle tai haltijalle ilmeisen kohtuuttomaksi. Liittämisen ilmeistä kohtuuttomuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kiinteistön omistajan tai haltijan osalta korkea ikä ja muut vastaavat elämäntilanteeseen liittyvät erityiset tekijät ja pitkäaikainen työttömyys tai sairaus taikka muu näihin rinnastuva sosiaalinen suorituseste. Lisäksi säädetään siitä (11 §:n 4 mom.), että myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu. Vapautushakemuksen käsittelystä voi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen periä maksun (11 a §).

Vesihuoltolain 12 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen tulee määrätä jokaista verkostoonsa liitettävää kiinteistöä varten liittämiskohdat, joiden tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä. Liittämiskohtien sijainnin takia kiinteistön liittamisesta laitoksen verkostoon ei saa aiheutua kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomia kustannuksia. Vesihuoltolaitteistojen suunnittelusta, rakentamisesta, kunnossapidosta ja käytöstä säädetään vesihuoltolain 13 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan vesihuoltolaitoksen verkostoon liitettävän kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistön vesihuoltolaitteistosta liittämiskohtaan saakka. Laitteisto tulee suunnitella, sijoittaa ja rakentaa niin, että se on yhteensopiva vesihuoltolaitoksen laitteiston kanssa. Lisäksi pykälässä säädetään siitä, että kiinteistön vesihuoltolaitteisto tulee pitää sellaisessa kunnossa ja sitä tulee käyttää siten, että siitä ei aiheudu vaaraa tai haittaa vesihuoltolaitoksen laitteiston käytölle eikä terveydelle tai ympäristölle. Pykälän 2 momentin perusteella vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetyn kiinteistön omistajan ja haltijan tulee sallia, että vesihuoltolaitoksen edustaja tarkastaa laitoksen laitteistoon liitetyn tai liitettävän laitteiston laadun, kunnan ja toiminnan. Tarkastus on suoritettava siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa kiinteistön

käytölle. Vesihuoltolain 13 §:n 3 momentissa säädetään siitä, että kiinteistön vesihuoltolaitteiston ja vesihuoltolaitoksen laitteiston suunnittelusta, rakentamisesta, kunnossapidosta, käytöstä ja tarkkailusta on lisäksi voimassa, mitä niistä muussa laissa säädetään sekä mitä kiinteistön liittämistä sekä laitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehdyssä sopimuksessa on sovittu. Pykälän 4 momentin mukaan alueella, jolla on voimassa tai laadittavana alueidenkäyttölaissa (132/1999) tarkoitettu kaava, vesihuoltolaitoksen laitteistoja ei saa rakentaa siten, että kaavan laatiminen tai voimassa olevan kaavan toteuttaminen vaikeutuu.

Vesihuoltolaki sisältää myös hulevesien viemäröintiä koskevia säännöksiä 3 a luvussa. Lain 17 a §:n mukaan kunta voi päättää vesihuoltolaitoksen kanssa neuvoteltuaan, että laitos huolehtii päätöksessään määriteltävällä alueella huleveden viemäröinnistä yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti. Viemäröinti on osa alueidenkäyttölain 103 b §:ssä tarkoitettua hulevesien hallintaa. Laissa säädetään muun muassa myös kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin (17 b §) ja hulevesiviemäriin liittymisvelvollisuudesta vapauttamisesta (17 c §). Vesihuoltolain 17 d §:n nojalla kiinteistöltä ei saa johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin hulevesiä. Eräissä tilanteissa huleveden poisjohtaminen jätevesiviemäriin kuitenkin mahdollista.

Myös vesihuoltolain 1.1.2026 voimaan tulleet muutokset (1087/2025) edistävät jätevesien parempaa hallintaa. Vesihuoltolaissa edellytetään jatkossa vesihuoltolaitoksia laatimaan omaisuudenhallintasuunnitelmia (9 a §), joilla edistetään vesihuollon korjausvelan suunnitelmallista hallintaa. Omaisuudenhallintasuunnitelmat edistävät viemäriverkostojen korjaamista, millä saadaan vähennettyä sade- ja sulamisvesien päätymistä viemäriin, ja siten vähennettyä myös jätevesien ohijuoksutuksia. Omaisuudenhallintasuunnitelmissa edellytetään myös vesihuolto-omaisuuden suunnitelmallista kunnossapitoa, millä voidaan vähentää laiterikkojen aiheuttamia ohijuoksutuksia.

Vesihuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1173/2025) säädetään muun muassa kunnan vesihuoltosuunnitelman (2 §) sisällöstä. Vesihuoltosuunnitelmassa esitetään esimerkiksi kuvaukset vesihuoltolaitosten nykyisistä ja suunnitelluista toiminta-alueista kunnan alueella ja kunnan vesihuoltopalveluiden nykyisistä ja suunnitteilla olevista tuottamistavoista, vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn vaihtoehtoista ja yhteistyöstä muiden kuntien kanssa. Lisäksi suunnitelma sisältää kuvauksen kunnan omistajapolitiikasta vesihuollossa ja kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten omistajaohjauksen järjestämisestä. Tarkentavat säännökset omaisuudenhallintasuunnitelmasta sisältyvät mainitun asetuksen 3 §:ään. Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää vähintään esimerkiksi tiedot vesihuolto-omaisuudesta ja muusta keskeisestä omaisuudesta, tehdyistä ja suunnitelluista kuntotutkimuksista sekä kunnossapidosta ja huollosta. Suunnitelman laadinnassa tulee huomioida kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetty ennuste vesihuoltopalveluiden tarpeiden kehittymisestä kunnassa. Omaisuudenhallintasuunnitelma pidetään ajan tasalla, ja se tarkistetaan ja tarvittavilta osin päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

Vesihuoltolaissa säädetään myös vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen perusteista (18 §). Vesihuollon ja hulevesien viemäröinnin maksujen tulee pitkällä aikavälillä kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset omaisuudenhallintasuunnitelman mukaisesti. Maksujen on oltava kohtuulliset ja tasapuoliset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle kuitenkin niin, että 1 momentissa säädetyt edellytykset täytyvät. Lisäksi säädetään siitä, että maksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta, veden erityinen käyttötarkoitus taikka jäteveden poikkeuksellinen laatu tai määrä. Maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset, että ne edistävät esimerkiksi jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin.

Vesihuoltolaitoksen tulee periä vesihuollosta 19 §:n nojalla maksuja. Näitä ovat perus- ja käyttömaksut sekä liittymismaksu. Maksuja koskevan taksan hyväksyy kunta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueelle, esimerkiksi viemäröintiverkoston alueelle.

Vesihuoltolain 9 a §:n mukaan vesihuoltolaitos huolehtii omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnasta ja ajan tasalla pitämisestä. Pykälässä säädetään myös muista velvoitteista omaisuudenhallintasuunnitelman osalta. Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää esimerkiksi yhteenvedon investointi- ja rahoitustarpeiden kokonaisuudesta. Vesihuoltolain 20 d §:ssä säädetään vesihuollon tietojärjestelmästä. Pykälän 2 momentin mukaan vesihuoltolaitoksilla on velvollisuuksia toimittaa muun muassa vesihuoltopalvelujensa hinnat ja niiden määräytymisperusteet vesihuollon tietojärjestelmään. Vesihuollosta annettu valtioneuvoston asetus (1173/2025) sisältää tarkemmat säännökset muun muassa omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä sekä vesihuoltolaitoksen tiedottamisvelvollisuudesta. Mainitussa asetuksessa säädetään asiakkaalle toimitettavista talousvesitiedoista ja vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavista tunnusluvuista sekä vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista.

Vesihuoltolain 20 d §:ssä säädetään vesihuollon tietojärjestelmästä. Pykälän 2 momentin mukaan vesihuoltolaitos toimittaa vähintään kerran vuodessa vesihuollon tietojärjestelmään vesihuoltopalvelujensa hinnat ja niiden määräytymisperusteet sekä tiedot, joita tarvitaan vesihuollon tehokkuuden, laadun ja kannattavuuden kuvaamiseksi. Pykälässä on myös valtuus antaa tarkempia säännöksiä vesihuollon tietojärjestelmästä, siihen toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamisajankohdasta. Vesihuoltoasetuksen 7 §:n 2 momentin mukaan asiakkaalle tulee toimittaa tietoja talousvettä koskevia tietoja.

3.1.4 Alueidenkäyttölaki

Alueidenkäyttölain (132/1999) tavoitteena on muun muassa järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Laissa säädetään alueiden suunnittelusta sekä alueiden rakentamisesta ja käytöstä, jota maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) tarkentaa. Alueidenkäyttölain mukaiset tavoitteet ja suunnitelmat ovat, siten kuten erikseen säädetään, otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä.

Alueidenkäyttölain 4 §:n mukaan kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan yleiskaavoja ja asemakaavoja. Yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. Asemakaavassa osoitetaan kunnan osa-alueen käytön ja rakentamisen järjestäminen. Kuntien yhteisten yleiskaavojen lisäksi pykälässä säädetään maakuntakaavasta ja siitä, että valtioneuvosto voi hyväksyä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on edistää (5 §) on muun muassa turvallisen, terveellisen, viihtyisän elin- ja toimintaympäristön luomista ja ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä.

Alueidenkäyttölain 13 a luku sisältää hulevesiä koskevat erityiset säännökset. Luvun säännöksiä sovelletaan rakennetulla alueella maan pinnalle, rakennuksen katolle tai muulle pinnalle kertyvän sade- tai sulamisveden (hulevesi) hallintaan sekä perustusten kuivatusvesiin. Hulevesiä koskevat määritelmät ovat lain 103 b §:ssä.

Lain 103 c §:n mukaan hulevesien hallinnan yleisenä tavoitteena on kehittää hulevesien suunnitelmallista hallintaa erityisesti asemakaava-alueella ja imeyttää ja viivyttaa hulevesiä niiden kerääntymispaikalla. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä hulevesistä ympäristölle ja kiinteistölle

aiheutuvia haittoja ja vahinkoja ottaen huomioon myös ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä ja edistää luopumista hulevesien johtamisesta jätevesiviemäriin. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan (HE 218/2013 vp) kyse on tavoitteellisesta säännöksestä. Kunnan olisi tarkasteltava mahdollisuuksia hulevesien ja jätevesien yhteisviiemäröinnistä luopumiseen esimerkiksi viemärien peruskorjauksen yhteydessä.

Vesihuoltolakiin sisältyy kielto johtaa kiinteistön hulevesiä jätevesiviemäriin (17 d §), jota on selostettu edellä. Hulevesien hallinnan lähtökohtana on, että kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä hulevesien hallinnasta (103 e §). Kiinteistön hulevesien johtamiseen sovelletaan 103 f §:n säännöksiä. Sen perusteella kiinteistön omistajan tai haltijan on johdettava kiinteistön hulevedet kunnan hulevesijärjestelmään, jos niitä ei voi imeyttää kiinteistöllä tai jos niitä ei johdeta vesihuoltolain 17 a §:ssä tarkoitettuun vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriverkostoon. Pykälään sisältyy myös vapautusmahdollisuus hulevesien johtamisesta kunnan hulevesijärjestelmään edellytysten täytyessä. Kunnan määräämä viranomainen voi hakemuksesta myöntää vapautuksen 1 momentissa tarkoitettua velvollisuudesta johtaa kiinteistön hulevedet kunnan hulevesijärjestelmään, jos kiinteistön omistaja tai haltija huolehtii hulevesien hallinnasta asianmukaisesti muilla toimenpiteillä.

Kunnan hulevesisuunnitelmasta säädetään lain 103 l §:ssä. Kunta hyväksyy sen mukaan tarvittaessa hulevesisuunnitelman. Suunnitelmassa esitetään tarpeen mukaan imeytysalueet, kosteikot, ojat, valumavesien reitit, putket ja pumppaamot sekä muut kunnan hulevesijärjestelmään kuuluvat hulevesien hallinnan ratkaisut ja rakenteet. Hulevesisuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelmassa otetaan huomioon asemakaava, katusuunnitelma ja yleisten alueiden suunnitelma ja että se täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset myös sademäärän ja rankkasateiden lisääntyessä. Suunnitelmaa laadittaessa noudatetaan, mitä 62 §:ssä säädetään vuorovaikutuksesta kaavaa valmisteltaessa. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 218/2013 vp) todetaan, että hulevesisuunnitelma on teknisen suunnittelun väline hulevesien hallintaan, joka pohjana voisi perustelujen mukaan olla kunnan strategia hulevesien hallinnasta. Strategiaa, kaavoja ja hulevesisuunnitelmaa varten tehtävien selvitysten lähtökohtina tulisi olla vesistöjen valuma-alueet ja paikalliset maasto-olosuhteet sekä vesitaloudellisen kokonaisuuden huomioon ottaminen. Kokonaisuutta tarkasteltaessa tulisi kiinnittää huomiota myös tulvariskien hallintaan ja ympäristöluvanvaraisiin toimintoihin.

Alueidenkäyttölain uudistusta koskeva hallituksen esitys ([HE 70/2026 vp](#)) on annettu 16.4.2026 ja on nyt eduskunnan käsittelyssä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi alueidenkäyttölaki ja muutettavaksi useita muita lakeja.

Ympäristöministeriössä on vireillä kaavojen toteuttamisen ja katujen kunnossapidon säädösten uudistus ([YM074:00/2023](#)), jossa on tarkoitus uudistaa maankäyttö- ja rakennuslain kuntien maapolitiikkaa, tonttijakoa, katuja ja muita yleisiä alueita, kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista, maan luovuttamista ja lunastamista, hulevesiä, yleiskaavan ja asemakaavan toteuttamisesta johtuvaa korvausta sekä kehittämisalueita koskevat säännökset. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu muun muassa katujen ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain (669/1978) säännökset kokonaisuudessaan.

Hankkeessa on tarkoitus valmistella uusi yhdyskuntakehittämislaki, joka sisältäisi kunnan maapolitiikan ja kaavojen toteuttamisen edistämisen asioita, sekä uusi yhdyskuntarakentamislaki, joka sisältäisi pääasiassa kuntien vastuulle kuuluvat kaavojen toteuttamisen ja yleisten alueiden kunnossapidon asiat. Uuden yhdyskuntarakentamislain on tarkoitus sisältää muun muassa hulevesiä koskevat säännökset. Hankkeen tavoitteena on, että siinä valmisteltava hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle vuoden 2026 aikana. Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 10.3.–4.5.2026. Luonnoksessa esitetään, että uuden

yhdyskuntarakentamislain 62 §:ssä säädettäisiin hulevesien hallintasuunnitelmasta. Kunnan tulisi sen mukaan tarvittaessa hyväksyä koko kuntaa tai kunnan osaa koskevan hulevesien hallintasuunnitelman, jossa esitettäisiin tavoitteet ja eri ratkaisuvaihtoehdot hulevesien hallinnalle ja otettaisiin riskiperusteisesti huomioon viemäroityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön.

Hulevesien hallintasuunnitelmassa tulisi 62 §:n luonnoksen mukaan ottaa huomioon valuma-alueet ja se olisi yhteensovitettava tarpeen mukaisesti alueidenkäytön suunnittelun kanssa. Se tulisi laatia yhteistyössä vesihuoltolaitoksen kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä naapurikunnan tai -kuntien kanssa. Suunnitelma tulisi esitysluonnoksen mukaan laatia siten, että siinä otetaan huomioon toimivuuden, turvallisuuden, terveellisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset myös sademäärän ja rankkasateiden lisääntyessä. Suunnitelmaa laadittaessa tulisi noudattaa, mitä lain 15 §:ssä säädetään yleisen alueen suunnitelman vuorovaikutuksesta.

Hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevilla säännöksillä olisi esitysluonnoksen perusteluosion mukaan tulevaisuudessa tarkoitus kattaa myös uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklassa asetettu velvoite laatia kokonaisvaltainen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelma tietyissä, mainitun artiklan 1 ja 3 kohdissa tarkoitetuissa taajamissa. Hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevia säännöksiä on perustelujen mukaan tarkoitus kehittää yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä niin, että niillä pantaisiin täytäntöön mainitun artiklan vaatimukset.

3.1.5 Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä

Vesienhoidon ja merenhoidon kannalta keskeiset EU-direktiivit

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2009, *vesien- ja merenhoitolaki*) säädetään vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelujärjestelmistä, tehtävistä ja menettelyistä. Vesien- ja merenhoitoa ohjaavat ja seuraavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö omilla toimialoillaan.

Vesien- ja merenhoidon taustalla on useita EU-direktiivejä. Keskeisimpiä ovat vesipuitedirektiivi, meristrategiapuitedirektiivi sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/118/EY) pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta (jäljempänä *pohjavesidirektiivi*) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ympäristönsuojelun laatunormeista vesipolitiikan alalla (2008/105/EY), muutettuna direktiivillä 2013/39/EU (jäljempänä *prioriteettiainedirektiivi*).

Vesien sitovat ympäristötavoitteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä

Vesien- ja merenhoitolaki sisältää säännökset ympäristönsuojelulain ja vesilain lupamenettelyissä sovellettavista vesien tilan ympäristötavoitteista uudessa 3 a luvussa (muutos 996/2024). Säännökset koskevat vesien tilan tavoitetta (20 a §) ja sitä tarkentavasta heikentämättömyysvaatimuksesta (20 b §). Vesien- ja merenhoitolain 20 a ja b pykälää sovelletaan sekä ympäristönsuojelulain että vesilain lupamenettelyissä näihin lakeihin lisättyjen säännösten nojalla (muutokset 997–998/2024). Laissa säädetään myös ns. hankekohtaisesta ympäristötavoitteista poikkeamisesta (20 c §). Toimivaltainen viranomainen on Lupa- ja valvontavirasto. Poikkeaminen käsitellään ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupa-asian yhteydessä, jolloin menettelyyn sovelletaan mainittujen lupalakien menettelysäännöksiä.

Vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma

Vesien- ja merenhoitolaisissa säädetään vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelumenettelyistä ja suunnitelmista. Vesienhoitoa varten Manner-Suomi on jaettu viiteen kansalliseen vesienhoitoalueeseen, joille vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaiset laatii ehdotukset vesienhoitosuunnitelmaksi. Lisäksi Suomella on kaksi kansainvälistä vesienhoitoaluetta, jotka muodostuvat pohjoisen rajavesistöistä. Ahvenanmaa huolehtii vesienhoidosta omalla alueellaan.

Vesienhoitoaluekohtaiset vesienhoitosuunnitelmat hyväksytään kuuden vuoden ajalle. Nyt voimassa olevat joulukuussa 2021 valtioneuvoston hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat ovat vuosiksi 2022–2027. Seuraavat suunnitelmat hyväksytään joulukuussa 2027 vuosille 2028–2033. Suunnitelmat kattavat pinta- ja pohjavedet sekä rannikkovedet. Vesienhoitokauden aikana vesienhoitoalueella toimeenpannaan suunnitelmat ja alueille laaditut toimenpideohjelmat sekä aloitetaan seuraavien vesienhoitosuunnitelmaehdotusten valmistelu. Vesienhoidon suunnitteluun kuuluu pinta- ja pohjavesien luokittelu ihmisten toiminnan aiheuttaman muutoksen voimakkuuden perusteella (8 §). Vesienhoidon järjestämisestä annetun asetuksen (1040/2006, vesienhoitoasetus) 6 §:ssä säädetään pinta- ja pohjavesiin vaikuttavasta toiminnasta, joita koskevat tiedot tarvitaan vesimuodostumien luokittelussa. Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaisen kokoa vesienhoitoalueella tiedot pinta- ja pohjavesien tilaan merkittävästi vaikuttavasta ihmisen toiminnasta. Näitä ovat tiedot muun muassa asutuksen, teollisuuden, maa- ja metsätalouden sekä muun elinkeinotoiminnan aiheuttamasta piste- ja hajakuormituksesta mukaan lukien vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1022/2006) tarkoitettujen aineiden päästöt. Vesienhoitoasetuksen 7 §:ssä säädetään riskinarviosta niiden pinta- ja pohjavesimuodostumien osalta, joissa ei mahdollisesti saavuteta vesienhoitolain 21 §:ssä tarkoitettuja ympäristötavoitteita. Arviointi perustuu 6 §:n tietoihin sekä vesien tilaa koskevaan tietoon.

Merenhoidon suunnittelussa ympäristöministeriö laatii merenhoidon järjestämiseksi yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa merenhoitosuunnitelman Suomen aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Lisäksi merenhoitosuunnitelman valmisteluun osallistuvat useat tutkimuslaitokset ja muut viranomaiset merenhoidon järjestämisestä annetun asetuksen (980/2011) mukaisesti.

Merenhoitosuunnitelmassa on kolme osaa, jotka päivitetään kuuden vuoden välein. Tällä hetkellä osat ovat I: Arvio meren nykytilasta, hyvän tilan määritelmät ja yleiset ympäristötavoitteet sekä indikaattorit (2024), osa II: Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelma (2020) ja osa III: Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma vuosille 2022–2027 (2021). Meriympäristön tilan alustava arviointi ja hyvän tilan määrittäminen (vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 26 c §) sisältää alustavan arvioinnin meriympäristön tilasta. Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa merivesien olennaiset piirteet ja ominaisuudet sekä vallitsevan tilan analyysi sekä ihmisen toiminnasta aiheutuvat paineet, jotka kohdistuvat meriympäristön tilaan, kattaen niiden laadulliset ja määrälliset yhdistelmät sekä havaittavissa olevat suuntaukset, samoin kuin meriympäristön tilaan kohdistuvat vaikutukset, kattaen tärkeimmät kumulatiiviset vaikutukset ja synergiavaikutukset. Meriympäristön tilan alustavan arvioinnin perusteella on määritettävä meriympäristön hyvä tila ja sen ominaispiirteet erikseen asetettujen laadullisten kuvaajien perusteella ottaen huomioon ihmisen toiminnasta meriympäristölle aiheutuvat paineet ja vaikutukset.

Vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelu: ihmistoiminnan vaikutusten arviointi

Vesiin ja mereen kohdistuvien ihmistoiminnan vaikutusten eli paineiden arviointi tarvitaan paineiden vähentämistarpeen arvioimiseksi ja toimenpidetarpeen tunnistamiseksi. Se on myös lainsäädännössä määritelty omaksi osatehtäväksi, josta on raportoitava vesienhoidossa erikseen

EU-komissiolle osana vesipuitedirektiivin artiklan 5 mukaista tarkastelua. Merenhoidossa paineiden arviointi kuuluu tila-arvioon meristrategiapuitedirektiivin artiklan 8 perusteella ja se tulee raportoida komissiolle osana merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan tarkistusta. Vesienhoidossa paineiden arviointi tehdään ensisijaisesti mallien avulla. Keskeisin työkalu on Suomen ympäristökeskuksen vesistömallijärjestelmän (VEMALA) kuormitusosio, joka laskee jokaisen Suomen vesistöalueen kuormituksen. Lisäksi hyödynnetään olemassa olevia erilaisia tietojärjestelmiä ja tietolähteitä.

Ihmistoiminnan vaikutuksista tunnistetaan ne paineet, joilla on keskeinen merkitys vesimuodostuman huonoon tilaan tai riskiin vesimuodostuman tilan huononemisesta. Nämä paineet nimetään merkittäviksi paineiksi EU-painetyypillisten mukaisesti.

Pohjavesiin kohdistuvien paineiden osalta tunnistetaan ne ihmistoiminnot, joista voi aiheutua tai on jo aiheutunut uhkaa pohjaveden kemialliselle tai määrälliselle hyvälle tilalle. Lisäksi tulee tunnistaa ne laatuparametrit, jotka aiheuttavat pohjavesialueen tilalle uhkaa. Näiden arvioiden pohjalta nimetään direktiivin mukaisesti ns. riskialueet. Näillä alueilla on riski, että pohjaveden hyvää tilaa ei tulla saavuttamaan määräaikaan mennessä tai pohjaveden hyvä tila on uhattuna. Riskialueiden tunnistamisessa hyödynnetään pohjavedelle asetettuja ympäristölaatuunormeja. Lisäksi tulee tunnistaa kaikki pohjaveden laadussa tapahtuneet pilaavien aineiden pitoisuuksien nousevat pitoisuusmuutokset. Merenhoidossa painetarkastelu tehdään mukaillen direktiivin liitteen 3 mukaista paineiden luetteloa.

Merenhoidossa paineet arvioidaan siitä näkökulmasta, miten ne vaikuttavat meriympäristön tilaan ja tietoa voidaan käyttää mm. ympäristötavoitteiden (meristrategiapuitedirektiivi art. 10) asettamisessa ja toimenpiteiden suunnittelussa (art. 13). Näiden lisäksi arvioidaan kumulatiiviset paineet ja vaikutukset käyttäen Baltic Sea Pressure Index -työkalua. Indeksi koostuu noin 50 tietokerroksesta, joista kukin kuvaa tietyn ihmistoiminnan tai paineen (esim. tyypin tai haitallisten aineiden ilmalaskeuma, jokien tai pistekuormituksen kautta Itämereen tuleva ravinnekuormitus) intensiteetin jakautumista merialueella.

Vesien seuranta

Vesien- ja merenhoitolain 9 § koskee vesienhoidon seuranta. Vesienhoitoalueella pinta- ja pohjavesien seuranta on järjestettävä niin, että niiden tilasta saadaan yhtenäinen ja monipuolinen kokonaiskuva. Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaisen laatimat vesien seurantaohjelmat yhteensovitetaan vesienhoitoalueella ja liitetään vesienhoitosuunnitelmaan. Seurantaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon vesimuodostuman tilan kannalta edustava toiminnanharjoittajalle muun lain nojalla kuuluva tarkkailu. Vesienhoitoasetuksen 6 §:ssä säädetään pinta- ja pohjavesiin vaikuttavasta toiminnasta ja 7 §:ssä vaikutusten arvioinnista ja lisäselvityksistä. Asetuksen 15 §:n mukaan vesienhoitoaluekohtaisessa seurantaohjelmassa yhdistetään viranomaisten järjestämä seuranta ja toiminnanharjoittajan muun lain nojalla tekemä tarkkailu. Seurantaohjelmassa esitetään tarvittavat seurantapaikat ja -alueet, seurattavat tekijät sekä seuranta-tiheys.

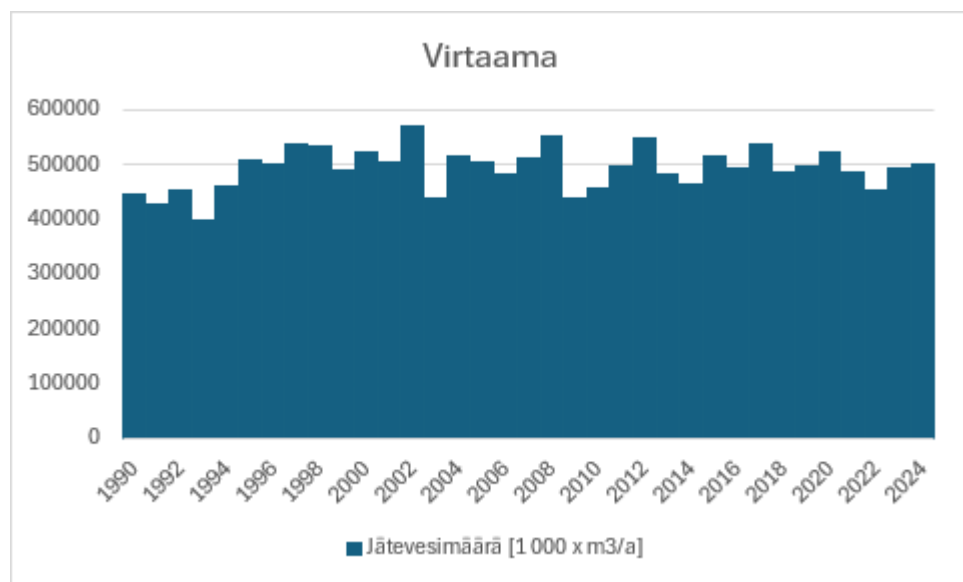
Merenhoidossa vesien- ja merenhoitolain 26 h §:n perusteella merenhoitosuunnitelmassa on esitettävä alustava arviointi meriympäristön tilasta. Tähän alustavaan arviointiin perustuen on laadittava ja pantava täytäntöön seurantaohjelmia meriympäristön tilan jatkuvaa arvioimista varten. Seurantaohjelmat on yhteensovitettava asianmukaisesti muiden merialueen valtioiden meriympäristön tilan seurannan sekä vesienhoitoalueiden rannikkoalueita koskevien seurantaohjelmien kanssa.

3.2 Käytäntö

3.2.1 Yhdyskuntajätevesien määrä ja käsittely

Suomessa muodostuu noin 5,6 miljoonaa asukasvastinelukua (avl) vastaava määrä yhdyskuntajätevesiä, joista kerätään käsittelyä varten noin 5,5 miljoonaa avl määrä. Yhdyskuntajätevesien virtaamatietoja on kerätty 70-luvulta lähtien, mutta tietojen tallennus on ollut systemaattista vuodesta 1990 lukien eikä määrässä ole ollut merkittäviä muutoksia.

Yhdyskuntajätevesien sisältämien talousjätevesien määrä on suoraan verrannollinen Suomen asukasmäärään, mutta viemäröityjen teollisuusjätevesien määrät vaihtelevat suhdanteiden mukaan. Merkittävimpiä yhdyskuntajätevesien virtaamavaihtelujen aiheuttajia ovat sade- ja lumen sulamisvesistä muodostuvat hulevedet. Niitä johdetaan edelleen joissakin vanhoissa kaupungeissa sekaviemäreihin, ja lisäksi ne voivat päästä jätevesiviemäreihin vuotovesinä.

Kuva 1. Yhdyskuntajätevesien virtaamatietoja vuosilta 1990–2024. Lyhenne m³/a = kuutiometriä/vuosi. Lähde: Ylva-tietojärjestelmä ja sitä edeltänyt Vahti-tietojärjestelmä.

Jätevesiä ei saa johtaa käsittelemättöminä ympäristöön. Viemäröityjen taajamien jätevedet johdetaan puhdistettaviksi yhdyskuntajätevedenpuhdistamoille, joissa käsitellään taajamien talousjätevedet, sekaviemäröidyt hulevedet sekä taajamassa viemäriin liitetyn teollisuuden, kaupan ja palvelujen jätevedet.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden, joiden käsittelemä jätevesikuorma vastaa vähintään 100 asukkaan aiheuttamaa kuormaa (asukasvastineluku, avl), toiminta on ympäristöluvanvaraista. Ympäristölupapäätöksessä annetaan jätevedenpuhdistamoille määräyksiä koskien muun muassa jätevesien johtamista, käsittelyä ja päästöjä vesiin, päästöjä ilmaan, melua, puhdistamon ja viemäriverkoston käyttöä ja hoitoa, teollisuusjätevesiä ja muita tavanomaisista poikkeavia jätevesiä, jätteiden käsittelyä ja hyödyntämistä, varastointia, häiriö- ja poikkeustilanteita, riskienhallintaa, käyttö- ja päästötarkkailua, ympäristövaikutusten tarkkailua, raportointia, mahdollisia vesistöissä tehtäviä toimenpiteitä ja kalatalousmaksua sekä toiminnan lopettamista.

Suomessa on vuoden 2024 tietojen mukaan 359 ympäristöluvanvaraista yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa. Niiden toiminnanharjoittajat ovat kuntien liikelaitoksia, kuntaomisteisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia.

3.2.2 Taajaman määritelmä ja jätevesien viemärointi

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 4 kohdan mukaan taajamalla tarkoitetaan aluetta, jossa on niin tiheä asutus tai niin runsaasti yritystoimintaa, että yhdyskuntajätevedet on viemäroitävä tai muulla tavoin toimitettava jätevedenpuhdistamolle tai purkupaikkaan. Kielitoimiston sanakirjan mukaan taajamalla tarkoitetaan tiheää asutusta ja asutuskeskusta.

Suomessa on 705 vesihuoltolain ja yhdyskuntajätevesiasetuksen nojalla viemäroityä taajamaa. Taajamalla tarkoitetaan tässä yhteydessä yhdyskuntarakenteen aluejaossa käytettävää YKR-taajamaa, jonka määrittelyn tuottaa Suomen ympäristökeskus. Taajama-käsitteitä on selostettu edellä jaksossa 3.1.1 taulukossa 2. Kiinteistöillä on velvollisuus vesihuoltolain mukaisilla toiminta-alueilla liittyä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon ja johtaa kiinteistön jätevedet viemäriin.

3.2.3 Vapautus vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin liittymisestä

Kiinteistöille on myönnetty vesihuoltolain nojalla jonkin verran vapautuksia vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin liittymisestä. Vapautusten edellytykset vesihuoltolain 11 §:ssä ovat muuttuneet 1.1.2026 voimaan tulleen muutoksen (1087/2025) johdosta. Nykyisin on mahdollista saada ns. sosiaaliseen suoritusesteeseen perustuva vapautus taajaman ulkopuolella (vesihuoltolain 11 §:n 3 mom.). Tämä sosiaaliseen suoritusesteeseen perustuva vapautusmahdollisuus koskee ainoastaan taajaman ulkopuolella toiminta-alueella olevia kiinteistöjä, eli niitä, joihin 1.1.2026 tiukentunut liittämismahdollisuus vaikuttaa. ”Perusvapautuksen” (vesihuoltolain 11 §:n 2 mom.) edellytykset ovat tiukentuneet verrattuna aiempaan, koska vapautuksen myöntämisen ehtona on, ettei vapautus saa yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa merkittävästi vaarantaa vesihuollon hoitamista toiminta-alueella. Aiemmin ”vapautusten kumulaation” vaikutusta ei ole tarvinnut arvioida.

Vapautushakemukset käsitellään kuntien ympäristönsuojeluviranomaisessa eikä kattavaa tilastotietoa niistä ole saatavilla. Vesihuoltolain soveltamista koskevia asioita on ratkaistu myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Asiat ovat liittyneet muun muassa kiinteistöjen liittämismahdollisuuteen ja siitä vapauttamiseen. Aikaisemman lainsäädännön soveltamisen oikeuskäytäntöä on esimerkiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta koskien vesihuoltolain 11 §:n mukaisia vapautuksia liittämismahdollisuudesta (KHO 2020:100). Kyseisessä päätöksessä arvioitiin vesihuoltolain 11 §:n 2 momentin mukaisia vapautuksen myöntämisen edellytyksiä. Toinen tapaus (KHO 2014:59) koski jätevesiviemäriin liittymisestä vapauttamista. Hallinto-oikeus oli katsonut vapauttamisen edellytysten olevan olemassa. KHO pysytti hallinto-oikeuden päätöksen siitä, että asia tuli palauttaa lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Kun kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on myöntänyt kiinteistölle vapautuksen vesihuoltolain 10 §:n mukaisesta liittämismahdollisuudesta vesihuoltolain jätevesiviemäriin, määräytyvät kiinteistökohtaisten jätevesien puhdistusvaatimukset ympäristönsuojelulainsäädännön perusteella.

Kiinteistön jätevesijärjestelmän eli rakennuksissa ja rakennusten ulkopuolella olevien talousjätevesiviemäreiden sekä jätevesien käsittelyjärjestelmien muodostaman kokonaisuuden voi toteuttaa usealla vaihtoehdoisella tavalla. Joka tapauksessa käsittelyjärjestelmällä on käytännössä saavutettava vähintään puhdistustulos, joka on määritelty hajajätevesiasetuksessa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo liittämiselvöllisyydestä vapautettuja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä vastaavasti kuin viemäriverkostojen ulkopuolisille alueille sijoitettavia kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä.

3.2.4 Vesihuollon tietojen julkaiseminen ja toimittaminen asiakkaalle

Vesihuoltolainsäädännön perusteella vesihuoltolaitoksen on laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma. Omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettyjen taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten täytyminen tulee kuvata vesihuoltolain 20 a §:n mukaisessa toimintakertomuksessa. Laissa säädetään myös velvoite julkaista toimintakertomus 20 c §:n nojalla yleisessä tietoverkossa, jonka myötä omaisuudenhallintasuunnitelman taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten tiedot tulevat julkisiksi ja saataville tietoverkkoon. Vesihuoltolaitos myös julkaisee toimintakertomuksessaan tietoja muun muassa maksuista, asiakkaiden määristä, vastaanotetusta jäteveden määrästä. Talousveden osalta julkaistaan esimerkiksi hinta- ja kulutustietoja. Asiakkaalle vesihuoltolaitos toimittaa laskun mukana tai muulla tavalla talousveden hinta- ja kulutustietoja sekä linkin verkkosivustolle, jossa tiedotetaan vedenkäyttäjää.

Käytännössä vesipalvelujen tietoja on saatavilla omaisuudenhallintasuunnitelman, toimintakertomuksen sekä asiakkaan laskun myötä tulevan tiedon sekä yleisesti tehtävän vedenkäyttäjien tiedottamisen kautta. [Vesihuoltotietoja](#) on saatavilla www.vesi.fi -palvelusta esimerkiksi vesihuollosta eri teemoina kuten jätevedenpuhdistamisesta, vesihuoltolaitosten tunnusluvuista ja vesimaksujen käytöstä.

3.2.5 Sekaviemäreistä aiheutuvat ylivuodot ja pilaantuneet hulevedet

Kiinteistöjen jätevesien lisäksi kunnissa viemäroidään myös sade- ja sulamisvesiä eli hulevesiä. Hulevesiviemäroinnillä hulevedet on johdettu yleensä suoraan ympäristöön, koska oletuksena on ollut, että hulevedet eivät ole niin likaantuneita, että niistä aiheutuisi ympäristön pilaantumista tai sen vaara. Joillain alueilla on ollut käytännöllisintä johtaa hulevedet jätevesiviemäriin, josta on muodostunut ns. sekaviemäri. Lainsäädännöllinen tavoite on ollut päästä eroon sekaviemäroinnistä eikä niitä enää rakenneta, mutta kaupunkien vanhoilla keskusta- ja asuinalueilla niitä vielä saattaa olla. Näin on edelleen muun muassa Helsingissä ja Turussa keskustojen alueilla ja lisäksi esimerkiksi Somerolla. Suomen Vesilaitosyhdistys ry:n mukaan koko maan tasolla sekaviemäriin osuudeksi jätevesiviemäreistä on saatavilla olevien tietojen ja asiantuntija-arvioiden perusteella arvioitu noin 5 %.

Hulevesiä johdetaan myös kunnan hulevesijärjestelmään, jolloin kyse on muista ratkaisuista kuin viemäreistä. Tällöin hulevesiä hallitaan alueiden ja rakenteiden kokonaisuuden ratkaisuilla. Kunnan hulevesijärjestelmä voisi koostua esimerkiksi avo-ohjista, hulevesien viivyttyämiseen, pidättämiseen ja imeyttämiseen tarkoitettuja rakenteista sekä valumavesien reiteistä. Myös kunnan putkiviemärit kuuluisivat tähän kunnan hulevesijärjestelmään, jos ne eivät ole vesihuoltolain 17 a §:n mukaisia vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriverkoston osia.

Viemäriverkoston huono kunto vaikuttaa merkittävästi siihen, että viemäriverkoston kuulumattomia sade- ja sulamisvesiä pääsee kulkeutumaan viemäriin. Lisäksi ilmastonmuutos lisää entisestään sademääriä, ja näin ollen jätevesien satunnaispäästöjen määrän on ennustettu kasvavan.

Yhdyskuntajätevesien ohjauksutukset sisältyvät jätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien lupamääräyksiin. Käsiteltävien jätevesien vesistöpuhdistamoiden on täytettävä ympäristölupien lupamääräyksissä asetettu puhdistusteho, johon lasketaan mukaan mahdollisten jätevedenpuhdistamolla tehtävien ohjauksutusten tai viemäriverkostossa tapahtuvien ylivuotojen lisäämä kuormitus.

Nämä ohitukset, ylivuodot ja muut poikkeustilanteet ovat häiriötilanteita, jotka vesihuoltolaitosten tulee kirjata ja raportoida valvovalle viranomaiselle. Häiriötilanteiden aiheuttaman kuorituksen täytyy pysyä jätevedenpuhdistamolle myönnetyn ympäristöluvan rajoissa.

4 Nykytilan arviointi

4.1 Taajaman määritelmä

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 4 kohdan mukaan taajamalla tarkoitetaan aluetta, jossa on niin tiheä asutus tai niin runsaasti yritystoimintaa, että yhdyskuntajätevedet on viemäröitävä tai muulla tavoin toimitettava jätevedenpuhdistamolle tai purkupaikkaan. Määritelmä vastaa pääpiirteissään myös uudelleenlaaditun direktiivin mukaista taajaman määritelmää. Direktiivin johdanto-osassa tarkennetaan kuitenkin taajaman määritelmää siten, että alueen tiheyden arvioinnissa tulisi huomioida ohjeellinen viiteraja-arvo 10–25 avl hehtaaria kohden. Sen mukaan alueen asutus, mahdollisesti yhdessä yritystoiminnan kanssa, katsotaan viitteellisen raja-arvon ylityessä riittävän tiheäksi.

Koska direktiivin johdanto-osan mukainen uusi ohjeellinen viiteraja-arvo poikkeaa paikoin merkittävästikin nykyisen kansallisen käytännön mukaisesta taajamamäärittelystä, myös kansallista taajaman määritelmää on tarpeen tarkentaa. Lisäksi kansallista taajaman määritelmää on tarpeen tarkentaa siksi, että taajamien määrittäminen on ollut kansallisesti haastavaa määrittämisen epämääräisyyden takia. Tarkennettu taajaman määritelmä tulisi erottaa yleiskielen mukaisesta taajamasta.

4.2 Muut määritelmät

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 3 kohdan mukaan yhdyskuntajätevedellä tarkoitetaan talousjätevettä taikka talous- ja teollisuusjäteveden tai huleveden seosta. Määritelmä vastaa uudelleenlaaditun direktiivin mukaista (2 artiklan 1 kohta) yhdyskuntajäteveden määritelmää.

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 1 kohdan mukaan talousjätevedellä tarkoitetaan asetuksessa asuntojen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta ja kotitalouksien toimista. Määritelmä vastaa uudelleenlaaditun direktiivin mukaista (2 artiklan 2 kohta) talousjäteveden määritelmää.

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 2 kohta sisältää teollisuusjäteveden määrittelyn vanhan direktiivin 2 artiklan 3 kohtaan perustuen. Sillä tarkoitetaan teollisuustuotantoon ja muuhun elinkeinon harjoittamiseen käytetyn kiinteistön jätevettä, joka ei ole talousjätevettä tai hulevettä. Uudelleenlaadittu yhdyskuntajätevesidirektiivi sisältää uutena teollisuus- ja laitosjäteveden määrittelyn (2 artiklan 3 kohta). Teollisuus- ja laitosjätevedellä tarkoitetaan muuta jätevettä kuin talousjätevettä ja hulevettä, joka johdetaan kiinteistöistä, joita käytetään elinkeino-, teollisuus- tai yritystoimintaan.

Ympäristönsuojelulaissa tullaan ehdotuksen mukaan jatkossa viittaamaan yhdyskuntajäteveeteen, talousjäteveeteen ja teollisuus- ja laitosjäteveeteen, minkä takia niitä koskevista määrittelmistä on tarpeen säätää myös lain tasolla. Talousjäteveden määrittelmästä säätämisen yhteydessä on tarpeen ottaa huomioon, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään haja-asutusalueita koskevista talousjätevesien määrittelmästä.

Ympäristönsuojelulainsäädäntöön ei sisälly huleveden määrittelmää eikä vanhaan direktiiviin sisällynyt tätä määrittelmää. Uudelleenlaaditun direktiivin 2 artiklan 5 kohdan mukaan

hulevedellä tarkoitetaan sade- ja sulamisvettä, jota kerätään taajamissa sekaviemäriin tai erillisviemäriin. Huleveden määritelmästä on tarpeen säätää lainsäädännössä.

Ympäristönsuojelulainsäädäntö ei sisällä mikroepäpuhtauden määritelmää. Määritelmä on uusi ja se sisältyy uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 17 kohtaan. Määritelmästä on tarpeen säätää ympäristönsuojelulainsäädännössä.

4.3 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset

Taajamien viemärintelvoite laajennetaan uudelleenlaaditun direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa kattamaan vanhan direktiivin mukaisten vähintään 2 000 avl taajamien lisäksi kuormitukseltaan vähintään 1 000 avl direktiivitaajamat. Voimassa olevassa yhdyskuntajätevesiasetuksessa säädetään velvoitteesta sisällyttää taajamat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesiviemäriverkoston osalta. Säännös tulisi kuitenkin perustuslain 80 §:n vaatimusten täyttämiseksi siirtää lain tasolle. Voimassa olevan säännöksen viittaus taajamaan ei myöskään sellaisenaan sovellu uudelleenlaaditun direktiivin täytäntöönpanoon, sillä taajamilla tarkoitetaan uudelleenlaaditussa direktiivissä erilaista aluetta kuin taajamalla voimassa olevan lainsäädännön ja yleiskielen mukaisessa merkityksessä.

Viemärintelvoitetta koskevan 3 artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta poiketa artiklan 1 kohdan mukaisesta taajaman viemärintelvoitteesta enintään kymmenen vuotta sellaisissa taajamissa, joiden kuormitus on vähintään 1 000 avl ja alle 2 000 avl. Artiklan mahdollistamat määräajanpidennykset eivät Suomessa ole tarpeen, sillä viemärintelvoite on Suomessa koskenut myös pienempiä taajamia jo aiemmin ja Suomessa on käytännössä viemäroity merkittävästikin pienempiä ja harvemmin asuttuja alueita. Viemärintelvoitteesta säädetään kansallisesti vesihuoltolaissa. Vesihuoltolain 10 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkoston.

Toiminta-alueisiin sisällytettävistä alueista säädetään vesihuoltolain 7 §:ssä, jonka mukaan vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa kunnan alueella alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkoston on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi. Alueita määritettäessä tulee sen mukaan arvioida kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla. Laki ei kuitenkaan ehdottomasti edellytä yhdyskuntajätevesidirektiivin tarkoittamien taajamien sisällyttämistä toiminta-alueisiin. Vesihuoltolain 7 §:ää tulee tältä osin täydentää direktiivin riittävän täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa säädetään taajaman kuormituksen laskemisesta. Kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna tulee sen mukaan laskea suurimman taajamassa vuoden aikana tuotetun viikon keskikuormituksen perusteella, lukuun ottamatta poikkeuksellisia, kuten rankkasateista johtuvia, säätilanteita. Säännös on taajaman kuormituksen laskemisen osalta uusi, ja sitä täytäntöönpaneva säännös tulisi lisätä kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 4 kohdassa säädetään viemärijärjestelmien velvoitteesta täyttää liitteessä I olevassa A osassa vahvistetut vaatimukset. Keräysjärjestelmien suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on käytettävä mainitun liitteen osan mukaan parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä liiallisia kustannuksia välttämällä ja kiinnittäen erityisesti huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuksiin, yhdyskuntajätevesien vuotojen, suotautumisen ja väärinliitetyn sisäänvirtauksen estämiseen keräysjärjestelmiin sekä rankkasateiden aiheuttamasta ylivuodoista aiheutuvan vesien pilaantumisen rajoittamiseen ottaen huomioon 5 artiklan ja liitteen V asiaankuuluvat vaatimukset. Artiklakohdan vaatimukset vastaavat muutoin vanhan direktiivin vaatimuksia,

mutta viittaus 5 artiklassa tarkoitettuihin ylivuotoihin on uusi. Vanhan direktiivin vaatimus on pantu täytäntöön voimassa olevan yhdyskuntajätevesiasetuksen 3 §:llä. Mainitun pykälän säännökset tulisi perustuslain vaatimusten täyttämiseksi siirtää lain tasolle ja lisäksi kansalliseen lainsäädäntöön tulisi lisätä uuteen direktiiviin uutena sisällytetty ylivuotoihin liittyvä säännös.

Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevan 4 artiklan 1 kohta mahdollistaa 3 artiklan mukaisesta taajaman viemärintelvelvoitteesta poikkeamisen silloin, kun viemärijärjestelmän perustaminen tai viemäriin liittyminen ei ole perusteltua, koska siitä ei olisi hyötyä ympäristölle tai ihmisten terveydelle, se ei ole teknisesti toteutettavissa tai sen kustannukset olisivat erittäin korkeat. Poiketessa viemärintelvelvoitteesta tulee vähintään 1 000 avl taajamissa tai niiden osassa käyttää kiinteistökohtaisia järjestelmiä. Vesihuoltolain 11 §:ssä säädetään liittämismuutoksen vapauttamisesta. Vapautus tulee sen mukaan myöntää, jos liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi kustannusten, vesihuoltolaitosten vähäisten palvelujen tarpeen tai muun erityisen syyn takia ja jos vapauttaminen ei yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa merkittävästi vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Lisäksi edellytyksenä on, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulaisissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Vaikka vapauttamisedellytysten sanamuoto hieman poikkeaa kansallisen lainsäädännön ja direktiivin välillä, katsotaan kansallisten säännösten vastaavan riittävällä tasolla direktiivin vaatimuksia. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ei katsota edellyttävän kansallisia lainsäädäntötoimia.

Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevan 4 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että taajamissa sijaitsevat kiinteistökohtaiset järjestelmät suunnitellaan ja niitä käytetään ja ylläpidetään siten, että saavutetaan vähintään sama ympäristön ja ihmisten terveyden suojelun taso kuin direktiivin 6 ja 7 artiklassa tarkoitetuilla biologisella käsittelyllä ja ravinteiden poistolla. Vesihuoltolain 11 §:n 3 momentissa edellytetään, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulaisissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Ympäristönsuojelulain 16 luvussa säädetään kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevista vaatimuksista. Vaikka niiden avulla voidaan katsoa käytännön tasolla saavutettavan sama ympäristön ja ihmisten terveyden suojelun taso kuin johdettaessa jätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiverkostoon, ei asiasta ole mainitussa luvussa nimenomaista säännöstä. Voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö ei näin ollen täysin täytä artiklakohdan vaatimuksia, ja sen täytäntöönpano edellyttää tältä osin kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

Uudelleenlaaditun direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa säädetään vanhaan direktiiviin nähden uusi velvoite varmistaa, että kiinteistökohtaiset järjestelmät kirjataan vähintään 1 000 avl taajamissa rekisteriin. Voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei ole kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien rekisteröintivelvoitetta, ja kansallista lainsäädäntöä tulee täydentää tältä osin direktiivin vaatimusten täyttämiseksi.

Lisäksi 4 artiklan 3 kohdassa säädetään, että direktiivissä tarkoitettujen taajamien kiinteistökohtaiset järjestelmät tarkastetaan tai niitä valvotaan säännöllisesti riskiperusteisen toimintatavan mukaisesti. Vesihuoltolain kiinteistön liittämismuutoksen vapauttamista koskevan 11 §:n mukaan edellytyksenä jätevesiviemäriverkostoa koskevasta liittämismuutoksen vapauttamiselle on se, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulaisissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Liittämismuutoksesta vapautettuihin kiinteistöihin sovelletaan ympäristönsuojelulain 16 lukua ja hajajätevesiasetusta, joissa säädetään kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevista vaatimuksista. Näiden, kuten muidenkin ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten valvontaan soveltuu ympäristönsuojelulain 167 §, jonka mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu

ympäristöriskien arviointiin. Säännöksen katsotaan täyttävän direktiivin vaatimukset kiinteistökohtaisten järjestelmien valvonnan osalta. Artiklakohdan täytäntöönpano ei tältä osin edellytä lainsäädäntötoimia.

Direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa siirretään komissiolle valta antaa kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien vaatimuksia ja niiden valvontaa koskevia täytäntöönpanosäädöksiä. Ympäristönsuojelulain voimassa olevissa 154 b ja 156 §:issä säädetään valtioneuvostolle osoitetusta valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä talousjätevesien perustason puhdistusvaatimuksen mitoituspäätöksiä ja menetelmistä sekä jätevesijärjestelmän suunnittelusta, käytöstä ja huollosta. Lisäksi ympäristönsuojelulain 167 §:ssä säädetään valtioneuvostolle osoitetusta valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisen toimista valvonnan laadun ja tehokkuuden turvaamiseksi. Täytäntöönpanosäädösten edellyttämät lainsäädäntömuutokset voidaan antaa mainittujen asetuksenantovaltuuksien nojalla.

Direktiivin 4 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaan artiklan 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja suunnitteluun liittyviä vaatimuksia ei sovelleta 1 kohdassa tarkoitettuihin kiinteistökohtaisiin järjestelmiin, jotka on perustettu ennen 1 päivää tammikuuta 2025. Voimassa olevan ympäristönsuojelulain kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevien vaatimusten katsotaan täyttävän käytännössä jo nykyisin uudelleenlaaditun direktiivin vaatimukset, joten artiklakohdan soveltamista koskevasta määräajasta säätämiseksi ei kansallisesti katsota olevan tarvetta. Artiklakohta ei tältä osin edellytä lainsäädäntötoimia.

Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevan 4 artiklan 5 kohdassa säädetään tilanteesta, jossa jäsenvaltiossa kiinteistökohtaisissa järjestelmissä kerätään ja/tai käsitellään kansallisella tasolla yli 2 prosenttia vähintään 2 000 avl taajamien yhdyskuntajätevesistä. Raja-arvo ei Suomessa käytännössä täyty. Artiklakohdan ei katsota edellyttävän kansallisia lainsäädäntötoimia. Artiklan 6 kohdassa siirretään komissiolle valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joissa vahvistetaan, missä muodossa 5 kohdassa tarkoitetut kiinteistökohtaisten järjestelmien prosenttiosuutta koskevat tiedot on toimitettava. Artiklan 5 kohta ei Suomessa sovellu, minkä takia myöskään artiklan 6 kohta ei edellytä kansallisesti lainsäädäntötoimia.

4.4 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen

Direktiivin 7 artiklan 2 kohta velvoittaa jäsenvaltiot yksilöimään alueellaan sijaitsevat rehevöitymiselle alttiit alueet 31 joulukuuta 2027 mennessä, ellei jäsenvaltio päättä ottaa direktiivin mukaista ravinteidenpoistoa käyttöön koko alueellaan.

Lisäksi direktiivin 8 artiklan 2 kohta velvoittaa jäsenvaltiot yksilöimään alueeltaan 31 päivänä joulukuuta 2030 mennessä alueistaan, joilla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden mikroöpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

Kansallisessa lainsäädännössä ei ole säännöksiä rehevöitymiselle herkkien alueiden tai mikroöpuhtauksille herkkien alueiden määrittämiseksi. Kansallinen lainsäädäntö edellyttää tältä osin täydentämistä.

4.5 Yhdyskuntajätevesien johtamiseen liittyvä riskinarviointi ja riskinhallinta

Direktiivin 18 artiklan 1 kohta velvoittaa jäsenvaltioita yksilöimään vuoden 2027 loppuun mennessä riskit, joita yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön aiheuttaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle, ottaen huomioon vuodenaikavaihtelu ja ääri-ilmiöt. Artiklakohdan a–f alakohdissa säädetään riskienarvioinnissa huomioitavien tekijöiden vähimmäisvaatimuksista.

Kansallinen lainsäädäntö ei sisällä artiklassa tarkoitettulla tarkkuus- ja kohdennustasolla tapahtuvia riskinarviointi- ja riskienhallinnan velvoitteita, ja artiklakohdan täytäntöönpano edellyttää kansallisia lainsäädäntötoimia.

Riskinarviointia ja riskienhallintaa koskevan 18 artiklan 2 kohta edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä 1 kohdan mukaisesti toteutetussa riskienarvioinnissa yksilöityihin riskeihin puuttumiseksi. Artiklakohdan a–g alakohdassa luetellaan esimerkkeinä toimenpiteitä, joita tulee tarvittaessa toteuttaa.

Artiklakohdan a alakohdassa mainitaan direktiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaiset teollisuus- ja laitosjätevesien johtamiseen liittyvät toimenpiteet. Direktiivin 14 artiklaa ei panna täytäntöön tällä hallituksen esityksellä, eikä tässä esityksessä käsitellä myöskään siihen liittyvää 18 artiklan 2 kohdan a alakohtaa.

Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainitaan direktiivin 3 artiklan mukaisten viemärijärjestelmien perustaminen direktiivin edellyttämää pienempiin taajamiin. Tämän veloitteen voidaan katsoa toteutuvan jo voimassa olevan vesihuoltolain 7 §:ssä, jonka mukaan vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa kunnan alueella alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan b alakohdan täytäntöönpano ei näin ollen edellytä lainsäädäntötoimia.

Artiklan 2 kohdan c–e alakohdissa mainitaan direktiivin 6 artiklan mukaisen biologisen käsittelyn (c alakohta), direktiivin 7 artiklan mukaisen ravinteidenpoiston (d alakohta) sekä direktiivin 8 artiklan mukaisen yhdyskuntajätevesien mikroepäpuhtauksien poiston (e alakohta) ottaminen käyttöön direktiivin edellyttämää pienemmissä taajamissa. Lisäksi g alakohdassa mainitaan direktiivin liitteessä I olevassa B osassa vahvistettuja vaatimuksia tiukempien yhdyskuntajätevesien käsittelyvaatimusten soveltaminen kerättyjen yhdyskuntajätevesien käsittelyyn. Artiklakohdan c–e ja g alakohdan mukaisten toimenpiteiden katsotaan sisältyvän jo ympäristönsuojelulain mukaiseen ympäristölupamenettelyyn, jossa tulee esimerkiksi ympäristönsuojelulain 49 a §:n 7 kohdan mukaisessa varmistua siitä, että toiminnasta ei aiheudu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a §:n vastaista pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman tilatavoitteen saavuttamisen vaarantumista tai mainitun lain 20 b §:n vastaista vesimuodostuman tilan heikentymistä. Lisäksi ympäristölupamenettelyssä tulee lain 52 §:n mukaan antaa lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Ympäristölupaa edellytetään ympäristönsuojelulain 27 §:n ja lain liitteen 1 taulukossa 2 olevan 13 kohdan d alakohdan mukaan yhdyskuntajätevesien käsittelyltä ja johtamiselta aina, kun kyse on asukasvastineluvultaan vähintään 100 henkilön jätevesien käsittelemisestä. Ympäristölupavaatimus koskee näin ollen kansallisesti huomattavasti yhdyskuntajätevesidirektiivin edellyttämää pienempiä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan c–e ja g alakohtien täytäntöönpano ei näin ollen edellytä lainsäädäntötoimia.

Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan f alakohta koskee direktiivin 5 artiklan mukaisten kokonaisvaltaisten yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmien laatimista direktiivin edellyttämää pienemmille taajamille. Artiklan 2 artiklan f alakohdan toimenpiteen osalta on tarve täydentää kansallista lainsäädäntöä.

Riskinarviointia ja riskienhallintaa koskevan 18 artiklan 3 kohdassa veloitetaan artiklan 1 kohdan mukaisen riskien yksilöinnin tarkastelemista uudelleen kuuden vuoden välein 31 päivästä joulukuuta 2033 alkaen. Riskien yksilöinnin on sen mukaan oltava yhdenmukainen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen vesienhoitosuunnitelmien

tarkistuksen ajoituksen kanssa. Yhteenvedo yksilöidyistä riskeistä ja kuvaus sen pohjalta hyväksytyistä toimenpiteistä artiklakohdan mukaan on sisällytettävä vesienhoito-ohjelmien ja direktiivin 23 artiklassa tarkoitettuihin kansallisiin täytäntöönpano-ohjelmiin ja toimitettava pyynnöstä komissiolle. Yhteenvedo on lisäksi asetettava yleisön saataville. Artiklakohdan täytäntöönpano edellyttää kansallisia lainsäädäntötoimia.

4.6 Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat vaatimukset

Paikallisia ilmasto-oloja koskeva 13 artikla edellyttää yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden riittävän tehokkaan toiminnan varmistamista kaikissa tavanomaisissa paikallisissa ilmasto-oloissa. Säännöksen sisältö vastaa pääpiirteissään vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin 10 artiklassa säädettyä. Mainittu artikla on suunniteltu täytäntöön pantavaksi kansallisesti ympäristönsuojelulain yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen lupavelvoitetta koskevilla säännöksillä. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden ympäristölupaa koskevien yleisten säännösten ei katsota täyttävän uudelleenlaaditun direktiivin 13 artiklan vaatimuksia, ja artiklan täytäntöönpanon katsotaan edellyttävän kansallisia lainsäädäntötoimia.

Veden uudelleenkäyttöä ja yhdyskuntajätevesien johtamista ympäristöön koskevan 15 artiklan 2 kohta edellyttää, että kaikkien jätevesien johtamista ainakin sellaisilta yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilta, joiden kuormitus on vähintään 1 000 avl, säännellään ennalta säännöksin tai erityislupain tai näillä molemmilla. Voimassa olevan ympäristönsuojelulain 27 §:n ja liitteen 1 taulukossa 2 olevan 13 kohdan d alakohdan mukaan yhdyskuntajätevesien käsittely ja johtaminen on ympäristöluvanvaraista silloin, kun kyse on asukasvastineluvultaan vähintään 100 henkilön jätevesien käsittelemisestä. Kansallinen sääntely täyttää artiklakohdan vaatimukset, eikä se edellytä kansallisia lainsäädäntötoimia.

Veden uudelleenkäyttöä ja yhdyskuntajätevesien johtamista ympäristöön koskevan 15 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään veloitteesta toteuttaa toimenpiteitä keräys- ja käsittelyinfrastruktuurin mukauttamiseksi talousjätevesikuormituksen kasvuun puuttumiseksi. Vesihuoltolain 9 § edellyttää, että vesihuoltolaitos huolehtii toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti. Artiklakohdan ei katsota edellyttävän kansallisia lainsäädäntötoimia. Artiklan 4 kohdan toisessa alakohdassa säädetään ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskien edellytyksistä, joiden täytyessä voidaan katsoa, että vesiputedirektiivin 4 artiklassa tarkoitettujen ympäristötavoitteet täyttyvät. Vesiputedirektiiviä täytäntöönpanevassa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa ei säädetä yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 4 kohdan mukaisesta poikkeuksesta vesien tilan tavoitteista eikä se sisällä näin ollen myöskään sääntelyä poikkeuksen edellytyksistä eikä siitä, missä menettelyssä poikkeuksesta säädetäisiin. Direktiivin 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen poikkeuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää, että poikkeuksesta ja menettelystä sekä toimivaltaisesta viranomaisesta säädetäisiin kattavasti kansallisessa lainsäädännössä.

4.7 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat

Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa asetetaan tietyn kokoluokan direktiivissä tarkoitetuille taajamille velvoite laatia kokonaisvaltainen yhdyskuntajätevesien keräysalueiden hallintasuunnitelma. Hallintasuunnitelman sisällöstä ja laatimisen menettelyistä säädetään tarkemmin 5 artiklan 4–7 kohdissa ja direktiivin liitteessä V.

Kokonaisvaltaisia yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmia koskeva sääntely on kokonaisuudessaan uutta vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin verrattuna ja sen täytäntöönpano edellyttää kansallisia lainsäädäntötoimia.

Voimassa olevan alueidenkäyttölain 103 l §:ssä säädetään hulevesisuunnitelmasta. Säännös ei kuitenkaan täytä tämän artiklan tarkoittamia hallintasuunnitelman vaatimuksia. Kansallisessa lainsäädännössä ei myöskään ole säännöksiä artiklassa tarkoitetusta riskialueiden luettelon laatimisesta. Artiklan täytäntöönpano edellyttää muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Alueidenkäyttölainsäädäntöä ollaan jaksossa 3.1.4 käsitellyllä tavalla uudistamassa niin, että hulevesisääntely sisältyisi jatkossa uuteen yhdyskuntarakentamislakiin, joka sisältäisi pääasiassa kuntien vastuulle kuuluvat kaavojen toteuttamisen ja yleisten alueiden kunnossapidon asiat. Luonnos yhdyskuntarakentamislakia koskevaksi hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 10.3.–4.5.2026.

Luonnoksessa esitetään, että uuden yhdyskuntarakentamislain 62 b §:ssä säädettäisiin hulevesien hallintasuunnitelmasta. Hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevilla säännöksillä olisi esitysluonnoksen perusteluosion mukaan tulevaisuudessa tarkoitus kattaa myös uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklassa asetettu velvoite laatia kokonaisvaltainen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelma tietyissä, mainitun artiklan 1 ja 3 kohdissa tarkoitetuissa taajamissa. Hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevia säännöksiä on perustelujen mukaan tarkoitus jalostaa yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä niin, että niillä pantaisiin täytäntöön mainitun artiklan vaatimukset.

Yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 2 kohdan perusteella olisi laadittava riskinarviointi. Riskinarviointi voi 15 artiklan 3 kohdan perusteella johtaa hallintasuunnitelman laatimiseen.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön on tarpeen valmistella uutta lainsäädäntöä artiklan täytäntöönpanemiseksi. Luonnoksessa esitetään, että yhdyskuntarakentamislain 62 a §:ssä säädettäisiin tässä tarkoitetusta riskinarvioinnista.

4.8 Muita uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksia

Rajat ylittävä yhteistyö

Rajat ylittävää yhteistyötä koskeva direktiivin 12 artikla edellyttää Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden sekä Euroopan komission välistä yhteistyötä tilanteissa, joissa yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuu haittaa toisen valtion alueella oleviin vesiin. Ympäristönsuojelulain 211 §:ssä säädetään menettelystä valtion rajat ylittävien vaikutusten tapauksissa. Toiminnan ympäristövaikutukset toisessa valtiossa otetaan sen mukaan huomioon kuten vastaava vaikutus Suomessa, jollei asianomaisen valtion kanssa tehdystä sopimuksesta muuta johdu. Ympäristönsuojelulain 2 §:n 2 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä määrätään myös Suomea sitovissa kansainvälisissä merensuojelusopimuksissa ja Suomen ja Ruotsin välisessä rajajokisopimuksessa (SopS 91/2010). Kansallisessa lainsäädännössä ei ole nimenomaisia säännöksiä ilmoittamisvelvoitteista toiselle tai kolmannelle valtiolle taikka Euroopan komissiolle tilanteista, joissa yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuu toisten valtion vesien pilaantumista. Kuitenkin rajavesistöjä koskevissa valtiosopimuksissa, kuten esimerkiksi Suomen ja Ruotsin välisessä rajajokisopimuksessa voi olla määräyksiä yhteistyöstä nimenomaista rajavesistöä koskevissa pilaantumistilanteissa.

Suomea ja rajanaapureitamme Ruotsia, Norjaa ja Venäjää sitoo myös yleissopimus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä (SopS 71/1996, ECE:n rajavesistösojimus), jonka 13 artiklassa määrätään, että rantavaltio-osapuolten tulee kahdenvälisen tai monenkeskisten sopimusten taikka muiden järjestelyjen puitteissa vaihtaa kohtuudella saatavissa olevia tietoja muun muassa toimista, joihin on ryhdytty ja joihin on suunniteltu ryhdyttävän maasta toiseen ulottuvien vaikutusten ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi. Kyseisen sopimuksen 14 artiklassa määrätään lisäksi, että rantavaltio-osapuolten

tulee viipymättä tiedottaa toisilleen kaikista kriittisistä tilanteista, joilla voi olla maasta toiseen ulottuvia vaikutuksia. Näin ollen voidaan katsoa, että uuden yhdyskuntajätevesidirektiivin 12 artiklan mukainen tiedonvaihtovelvoite rantavaltioiden kesken täyttyy jo nykyisellään. Näissä järjestelyissä ei kuitenkaan velvoiteta ilmoittamaan tilanteista Euroopan komissiolle, mistä syystä kansalliseen lainsäädäntöön on tarpeen lisätä tätä ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös.

Veden uudelleenkäyttö ja käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön

Veden uudelleenkäyttöä ja yhdyskuntajätevesien johtamista ympäristöön koskeva 15 artiklan 1 kohta koskee veden uudelleenkäyttöä. Siinä asetetaan jäsenvaltioille velvoite edistää yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttöä erityisesti vesistressialueilla silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Artiklan 1 kohdassa säädetään lisäksi käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäytössä noudatettavia vaatimuksia. Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäytössä ja sen suunnittelussa tulee sen mukaan varmistua siitä, että uudelleenkäyttö ei vaaranna ekologista virtaamaa vastaanottavassa vesistöissä eikä sillä ole haitallisia vaikutuksia ympäristöön tai ihmisten terveyteen. Veden uudelleenkäyttöä ei ole Suomessa katsottu tarkoituksenmukaiseksi (VNp MMM/2022/88), eikä artikla edellytä lainsäädäntötoimia.

Edelleen 15 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään mahdollisuudesta poiketa yhdyskuntajätevesidirektiivin mukaisista ravinteidenpoistovaatimuksista tilanteissa, joissa käsiteltyä yhdyskuntajätevettä käytetään maatalouden keinokasteluun. Suomessa ei ole otettu käyttöön käsitellyn jäteveden käyttöä maatalouden keinokastelussa, eikä artiklakohta edellytä lainsäädäntötoimia.

Biohajoavat teollisuus- ja laitosjätevedet

Biohajoavia teollisuus- ja laitosjätevesiä koskeva direktiivin 16 artikla on pääpiirteiltään samansisältöinen kuin vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin 13 artikla. Vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin 13 artikla on pantu täytäntöön ympäristönsuojelulain yleistä luvanvaraisuutta koskevalla 27 §:llä ja soveltuvilla ympäristönsuojelulain liitteen 1 elintarviketeollisuutta koskevilla kohdilla. Ympäristönsuojelulain luvanvaraisuutta ja lupamääräyksiä koskevien säännösten katsotaan täyttävän uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 16 artiklan vaatimukset. Direktiivin täytäntöönpanon ei katsota tältä osin edellyttävän muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Kansanterveyteen liittyvien muuttujien seuranta

Kansanterveyteen liittyvien muuttujien seuranta yhdyskuntajätevesissä koskeva direktiivin 17 artikla velvoittaa jäsenvaltiot perustamaan kansallisen järjestelmän kansanterveysasioista vastaavien toimivaltaisten viranomaisten ja yhdyskuntajätevesien käsittelystä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja koordinoitua varten. Lisäksi se velvoittaa seuraamaan kansanterveyteen liittyviä muuttujia silloin, kun kansanterveysasioista vastaava toimivaltainen viranomainen julistaa kansanterveysuhan. Mikrobilääkeresistenssiä tulee artiklan mukaan seurata yhdyskuntajätevesissä kaikkien kuormitukseltaan vähintään 100 000 avl taajamien jätevesistä. Artiklassa annetaan komissiolle lisäksi oikeus antaa mikrobilääkeresistenssiä koskevan seurannan menetelmästä ja tiheydestä täytäntöönpanosäädös. Kansanterveyteen liittyviä muuttujia koskevat velvoitteet ovat vanhaan direktiiviin nähden uusia ja edellyttävät kansallisia lainsäädäntötoimia.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä tartuntatautilain kokonaisuudistus (hanke STM071:00/2023), jonka päämääränä on kehittää ja tehostaa tartuntatautien torjuntaa sekä varautumista tartuntatauti-epidemioihin ja pandemiioihin. Hankkeessa valmistellussa, lausuntokierroksella 10.3.2026–3.5.2026 olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi esitetään tartuntatautilakiin uutta 41 §:ää, joka koskisi yhdyskuntien jätevesiseurantaa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hallituksen esityksen luonnoksen mukaan mikrobien sekä mikrobilääkeresistenssin esiintymisen seuraaminen yhdyskuntien jätevesissä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäväksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaisi myös määräyksen jätevesiseurantanäytteiden keräämisestä. Jätevesinäytteiden kerääminen ehdotetaan luonnoksessa säädettäväksi kunnan tehtäväksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antaman määräyksen mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittäisi tarkemmin seurannan kohteena olevat mikrobit, seurantaan osallistuvat kunnat ja seurantatiheyden. Pykäläluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 17 artiklan 3 kohdan velvoite seurata mikrobilääkeresistenssiä niiden taajamien yhdyskuntajätevesissä, joiden avl on vähintään 100 000. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulisi pykäläluonnoksen 3 momentin mukaan raportoida jätevesien seurantatiedoista säännöllisesti muille tartuntatautien torjuntaan osallistuville viranomaisille.

Tartuntatautilakia koskevan hallituksen esitysluonnoksen mukaisen tartuntatautilain uuden 41 §:n katsotaan täyttävän direktiivin 17 artiklan vaatimukset, sillä siinä säädettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vastuusta seurattavien kansanterveyteen liittyvien muuttujien yksilöinnissä, seurannan alueellisen laajuuden ja seurantatiheyden määrittämisessä sekä asiaan liittyvästä tiedottamisesta. Pykälän perusteluissa mainittaisiin lisäksi mikrobilääkeresistenssin seurantaa koskeva velvoite. Lisäksi siinä säädettäisiin kunnan vastuusta jätevesinäytteiden keräämisessä. Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 17 artiklan ei katsota edellyttävän lainsäädäntötoimia lausuntokierroksella olleen tartuntatautilain 41 §:ää koskevan luonnoksen lisäksi.

Sanitaation saatavuus

Sanitaation saatavuutta koskeva direktiivin 19 artikla velvoittaa jäsenvaltiot määrittelemään viimeistään 12 päivänä tammikuuta 2029 ihmisryhmät, joiden saatavilla ei ole sanitaatiopalveluja tai joiden osalta niiden saatavuus on rajallinen. Lisäksi se velvoittaa arvioimaan vaihtoehtoja tällaisten ihmisryhmien sanitaatiopalvelujen saatavuuden parantamiseksi. Edelleen se velvoittaa jäsenvaltioita kannustamaan riittävien saniteettitilojen perustamiseen julkisissa tiloissa ja tiedottamaan niistä yleisölle. Voimassa olevan terveydensuojelulain (763/1994) 30 §:n 3 momentti sisältää veloitteen pyrkiä tarjoamaan yleisellä alueella, jossa ihmisiä tilapäisesti tai pysyvästi oleskelee, riittävän määrän asianmukaisesti varustettuja ja hoidettuja käymälöitä. Se antaa lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle oikeuden tarvittaessa määrätä käymälän rakennettavaksi yleiselle alueelle. Rakentamislain (751/2023) 33 §:ssä säädetään terveellisyydestä. Pykälässä veloitetaan rakennushankkeeseen ryhtyvää huolehtimaan muun muassa siitä, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan siten, että se on terveellinen ja turvallinen rakennuksen vesihuolto huomioon ottaen. Vesihuolto kattaa myös sanitaation. Sääntelyä tarkennetaan rakennusten vesi- ja viemärilaitteistoista annetussa ympäristöministeriön asetuksessa (1047/2017). Mainittujen säännösten katsotaan täyttävän direktiivin 19 artiklan vaatimuksen saniteettitilojen tarjoamisen kannustamiseen, eikä se näin ollen edellytä kansallisia lainsäädäntötoimia.

Lietteen ja resurssien talteenottoa koskeva direktiivin 20 artikla velvoittaa jäsenvaltiot noudattamaan lietteen käsittelyssä jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY4 artiklan mukaista jätehierarkiaa. Lisäksi se velvoittaa minimoimaan käsittelyssä ympäristöön ja ihmisten terveyteen kohdistuvat haitalliset vaikutukset. Jätehierarkiasta säädetään kansallisesti jätelain (646/2011)

etusijajärjestyksen noudattamisvelvollisuutta koskevassa 8 §:ssä. Ympäristönsuojelulain 7 §:ssä säädetään puolestaan toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista. Mainittujen säännösten katsotaan täyttävän yhdyskuntajätevesidirektiivin 20 artiklan vaatimukset, eikä artiklan täytäntöönpano edellytä kansallisia lainsäädäntötoimia.

Tiedottaminen yleisölle

Tiedottamista yleisölle koskevassa 24 artiklassa säädetään velvoitteesta varmistaa erilaisten yhdyskuntajätevesiin liittyvien tietojen saattamisesta toisaalta laajemman yleisön ja toisaalta jätevesiverkostoon liitettyjen kotitalouksien saataville. Artiklaan liittyy myös liitteen VI mukaisia yleisölle annettavia tietoja koskeva velvoite. Velvoitteet ovat uusia ja edellyttävät myös kansallisia lainsäädäntötoimia direktiivin täytäntöönpanon varmistamiseksi 24 artiklan osalta. Voimassa olevan vesihuoltolain 20 d §:n ja vesihuoltoasetuksen 9 §:n sääntelyä voidaan soveltaa direktiivin 24 artiklaan liittyvän liitteen VI osalta. Tältä osin ei ole tarpeen antaa uutta lainsäädäntöä.

Korvaukset

Uudelleenlaaditun direktiivin 26 artiklassa säädetään terveyshaittoja koskevista vahingonkorvauksista. Artiklan 1 kohdassa edellytetään, että henkilöillä, joiden terveydelle on aiheutunut haittaa direktiivin nojalla hyväksytyjen kansallisten toimenpiteiden rikkomisen seurauksena, on oikeus saada korvausta kärsimästään haitasta. Koska direktiivin mukaan korvausvastuun syntyminen edellyttää kansallisten säännösten rikkomista, kyseessä olisi tuottamusvastuu. Terveyshaittoja koskevien vahingonkorvauskanteiden osalta keskeisimmät säännökset sisältyvät Suomessa ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin (737/1994), jota sovelletaan haitankärsijän ja toiminnanharjoittajan väliseen korvauskanteeseen. Ympäristövahinkojen korvaamisesta annettu lain mukainen korvausvastuu perustuu tuottamusvastuuseen tai sitä huomattavasti tiukempaan ankaraan vastuuseen. Voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö kattaa yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimukset, eikä artiklan täytäntöönpano edellytä lainsäädäntötoimia.

Korvauksia koskevan 26 artiklan 2 kohta koskee rekisteröidyn yhdistyksen, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai terveydensuojelu, oikeutta edustaa yksilöitä, joita korvaukseen liittyvä asia koskee. Oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 15 luvussa mahdollistetaan oikeudenkäyntiasiamiehen käyttäminen edustajana oikeudenkäynnissä. Artiklan 3 kohta edellyttää, että korvausvaatimuksia koskevat kansalliset säännöt ja menettelyt suunnitellaan ja niitä sovelletaan siten, että ne eivät tee mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi 1 kohdassa tarkoitetun rikkomuksen aiheuttaman haitan korvaamista koskevan oikeuden käyttämistä. Artiklan 4 kohta mahdollistaa vanhentumisajan asettamisen 1 kohdassa tarkoitettujen korvauskanteiden nostamiselle. Määräaika ei kuitenkaan saa alkaa kulua ennen kuin rikkominen on päättynyt ja korvausta hakeva henkilö tietää tai hänen voidaan kohtuudella olettaa tietävän kärsineensä haittaa rikkomisesta. Kansalliset säännökset vahingonkorvauskanteen vanhentumisajan pituudesta ja sen laskemisajankohdasta sisältyvät velan vanhentumisesta annettuun lakiin (728/2003). Direktiivin vaatimukset vahingonkorvauskanteen vanhentumisajan pituudesta ja sen laskemisajankohdasta poikkeavat kansallisesta sääntelystä, mutta voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö täyttää päästödirektiivin vaatimukset, vaikka muotoilut ja lähestymistavat ovat erilaisia. Kansallista lainsäädäntöä ei ole tarpeen muuttaa direktiivin terveyshaittoja koskevien vahingonkorvausten osalta.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

5.1.1 Yleistä

Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin tällä hallituksen esityksellä täytäntöön pantavat säännökset liittyvät toisaalta yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin ja toisaalta viemärijärjestelmiin. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin liittyvät säännökset sisältävät puhdistamoiden yleistä suunnittelua ja käyttöä koskevia vaatimuksia. Lisäksi ne sisältävät erilaisia yhdyskuntajätevesien käsittelyyn ja käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien ympäristöön johtamiseen liittyvien riskien arvioimista koskevia velvoitteita. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamot ovat ympäristöluvanvaraisia ja niihin liittyvät säännökset esitetään sisällytettäväksi ympäristönsuojelulakiin.

Ympäristönsuojelulain 10 luvussa säädetään eräitä toimialoja koskevista säännöksistä. Luku sisältää nykymuodossaan suuriin polttolaitoksiin, keskisuuriin energiantuotantoyksiköihin ja -laitoksiin, jätteenpolttolaitoksiin ja jätteen rinnakkaispolttolaitoksiin sekä kaivannaistoiminnan jätehuoltoon liittyvät erityissäännökset. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin liittyvien erityissäännösten katsotaan rinnastuvan edellä mainittuja toimialoja koskeviin säännöksiin, minkä takia ne esitetään lisättäväksi lain 10 lukuun. Lukuun esitetään lisättäväksi uusi väliotsikko ”Yhdyskuntajätevesien käsittely” ja uudet 110 g–s §:t. Uudet säännökset sisältäisivät direktiivin 2, 3, 7, 8, 13 ja 18 artiklojen edellyttämiä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoita koskevia säännöksiä.

Viemärijärjestelmiä koskevat direktiivin säännökset sisältävät veloitteen viemäroidä tietyt alueet ja kiinteistöjä koskevan veloitteen liittyä yhdyskuntajätevesiviemäriin noilla alueilla. Lisäksi niihin sisältyy jätevesiviemäreiden suunnittelua, rakentamista, kunnossapitoa ja käyttöä koskevia yleisiä vaatimuksia. Näistä seikoista säädetään yleisesti vesihuoltolaissa, ja niitä koskevat säännökset esitetään sisällytettäväksi vesihuoltolakiin. Voimassa olevan yhdyskuntajätevesiasetuksen viemäreihin liittyvät säännökset esitetään sisällytettäväksi perustuslain vaatimusten täyttämiseksi vesihuoltolakiin. Vesihuoltolakiin ehdotetaan lisättäväksi myös yhdyskuntajätevesiin liittyvää tiedottamista koskevia uusia säännöksiä. Uudet vesihuoltolain säännökset sisältäisivät direktiivin 3, 4, 13 sekä 24 artiklojen mukaisia viemärintiä koskevia säännöksiä.

Lisäksi direktiivissä säädetään veloitteesta laatia tietyille alueille suunnitelma rankkasateiden seurauksena aiheutuvien sekaviemäreiden ylivuotojen hallitsemiseksi. Velvoite liittyy hulevesien hallintaan. Hulevesien hallintaan liittyvistä veloitteista säädetään yleisesti alueidenkäytölainsäädännössä, minne myös direktiivin edellyttämiä ylivuotojen hallitsemiseen tarkoitettuja suunnitelmia koskevat säännökset esitetään sisällytettäväksi uuteen yhdyskuntarakentamislakiin (valmisteilla hankkeessa YM047:00/2025). Nämä säännökset sisältäisivät direktiivin 5 artiklan edellyttämiä säännöksiä.

Taulukko 2. Keskeiset ehdotukset säädöskohtaisesti lakiehdotusten mukaisessa järjestyksessä; ympäristönsuojelulaki, vesihuoltolaki, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki, yhdyskuntarakentamislaki (valmisteilla).

Käytetyt lyhenteet: ympäristönsuojelulaki (527/2014) =YSL, vesihuoltolaki (119/2001) =VHL, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki (1299/2004) =VMJL, yhdyskuntarakentamislaki, valmisteilla (/)= YKRL, yhdyskuntajätevesiasetus (888/2006, YJVA), LVV=Lupa- ja valvontavirasto, YKR-taajama= vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettu alue.

Yhdyskuntajätevesidirektiivin artikla	Asian kuvaus ja nykytila	Esitetty ratkaisu ja eräitä keskeisiä näkökohtia
2 artikla 4 kohta ja johdanto-osa kohta 6	Myöhemmin kumottava YJVA 2 §:n 5 kohdassa taajaman määritelmä. Käytössä YKR-taajamat. Kansallisesti tarvittava keskeinen määritelmä.	Uusi <i>direktiivitaajaman</i> määritelmä ja sisältö YSL 110 i § ja 110 j §. Syke tekisi ehdotuksen ja LVV järjestäisi kuulemisen sekä tekisi hallintopäätöksen direktiivitaajamista 10 vuoden välein.
2 artikla 1, 2, 3 ja 17 kohdat	Kansallisesti tarvittavia määritelmiä. Direktiiviin perustuvia määritelmiä.	Biokemiallisen hapenkulutuksen, yhden asukasvas-tineluvun määritelmät, YSL 110 g §. Yhdyskuntien talousjäteveden, yhdyskuntajäteveden, teollisuus- ja laitosjäteveden sekä mikroepäpuhtauden määritelmät, YSL 110 g §.
6 artiklan 5 kohta	Yhdyskuntajäteveden kuormituksen määrittäminen.	Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormituksen ilmaiseminen ja määrittäminen, YSL 110 h §.
13 artikla	Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat yleiset vaatimukset.	Suunnittelu, ylläpito sekä käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien purkupaikat, YSL 110 k §.
15 artiklan 1 kohta	Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleen-käyttö.	Edellytyksenä olisi, että uudelleenkäyttö ei saisi vaarantaa vastaanottavan vesistön ekologista virtaamaa tai ympäristön pilaantumista. Vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottaminen, YSL 110 l §.
18 artikla 1 ja 3 kohdat	Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi ja siihen liittyvä kansallinen sääntely laatimisesta ja menettelyistä. Uusi tehtävä LVV:lle.	LVV laatisi riskinarvioinnin kaikkien Manner-Suomen jätevedenpuhdistamojen (n. 350) osalta, YSL 110 m, 110 n ja 110 o §. Kyseessä olisi ympäristötiedon kerääminen ja tietoa käytettäisiin eri lakien mukaisissa menettelyissä. Tarkistaminen kuuden vuoden välein.
7 artikla 2	Typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittäminen. Uusi tehtävä Sykelle ja LVV:lle.	Syke tekisi ehdotuksen ja LVV järjestäisi kuulemisen ja tekisi hallintopäätöksen näistä alueista kuuden vuoden välein, YSL 110 p ja 110 q §.
8 artikla 2	Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittäminen. Uusi tehtävä Sykelle ja LVV:lle.	Syke tekisi ehdotuksen ja LVV järjestäisi kuulemisen ja tekisi hallintopäätöksen näistä alueista kuuden vuoden välein, YSL 110 r ja 110 s §.
4 artikla 2 kohta	Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimus.	Puhdistusvaatimusten täyttäminen tarkastellaan direktiivitaajaman tasolla, ei yksittäisen järjestelmän tasolla, YSL 156 e §.
12 artikla	Yhdyskuntajätevesiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö. Uusia ilmoittamisvelvoitteita.	Ilmoittamisvelvollisuuksia Suomen alueella olevien vesien pilaantumisesta yhdyskuntajätevesien johtamisen vuoksi tai Suomessa tapahtuneen päästön vuoksi, YSL 211 c §.
3 artiklan 1 ja 2 kohta	Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät direktiivitaajamien alueet. Velvoite kunnille.	Lisäys jätevesiviemäriverkostoon sisällytettävistä direktiivitaajamien alueista, VHL 7 §.

		Käytännössä nämä alueet on nykyisin jo sisällytetty jätevesiviemäriverkoston piiriin.
4 artiklan 3 kohta	Jätevesiviemäriin liittämismahdollisuudesta vapauttamista ja sen raukeamista koskevien tietojen toimittaminen. Velvoite kunnille ja uusi tehtävä Sykelle.	Direktiivitaajaman alueella viemäriverkoston liittymisen vapauttamista ja vapauttamisen raukeamista koskevat tiedot toimitettaisiin Sykelle, VHL 11 §. Direktiivitaajamien alueilla vapauttamisen arvioidaan olevan harvinaista.
3 artikla 4 kohta ja 13 artikla	Jätevesiviemäriverkoston liittyviä velvoitteita. Koskee vesihuoltolaitosta.	Uusi pykälä jätevesiviemäriverkoston suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö, VHL 13 a §. Vastaa voimassa olevaa käytäntöä.
24 artikla	Vesihuoltolaitoksen uusi tiedottamisvelvoite liittyen jätevesitietoihin.	Lisäys tietojen toimittamisesta jätevesiin liittyen, VHL 16 §. Tarkentavat säännökset asetukseen.
15 artikla 4 kohta	Jätevedenpuhdistamoja koskeva uusi poikkeusmahdollisuus ympäristötavoitteista. Hakijan osoitettava poikkeuksen edellytysten täyttyminen. Uusi tehtävä LVV:lle.	Poikkeus käsiteltäisiin lupa-asian yhteydessä LVV:ssä. VMJL 20 d § ja siihen liittyvät muutokset, YSL 39 § ja 49 a §. Jousto, myönnettäisiin edellytysten täyttyessä.
5 artikla	Valmisteilla oleva yhdyskuntarakentamislaki 62 §. Riskinarviointia ja hulevesien hallintaan liittyviä uusia velvoitteita osalle taajamista.	YKRL 62 § kumottaisiin, säännökset siirrettäisiin uusiin pykäliin asiakohtaisesti. Suurimalle osalle kunnista hulevesisuunnitelman laatiminen edelleen vapaaehtoista. Säädettäisiin hulevesiin tai sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvästä riskistä, hulevesien hallintasuunnitelmasta, sen sisällöstä, valmistelusta ja hyväksymisestä omilla pykälissään, YKRL 62 a–e § ja niissä mukana olisivat direktiivin uudet velvoitteet. Tarkentavat säännökset asetukseen.

5.1.2 Direktiivitaajaman määritelmä ja direktiivitaajamien määrittämismenettely

Ympäristönsuojelulakiin esitetään lisättäväksi uusi direktiivitaajamaa koskeva määritelmä, jolla viitattaisiin yhdyskuntajätevesidirektiivissä tarkoitettuihin taajamiin. Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin tarkoituksenmukainen täytäntöönpano edellyttää erityisesti taajamamääritelmästä säätämistä yleiskielen taajamamääritelmän käyttämisen sijaan, sillä suuri osa direktiivin yhdyskuntajätevesien käsittelyyn ja tarkkailuun liittyvistä vaatimuksista soveltuu yksittäiseen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon ainoastaan silloin, jos se käsittelee tietyn kokoluokan taajaman yhdyskuntajätevesiä.

Direktiivitaajaman määrittelyllä on näin ollen olennainen vaikutus siihen, mitkä yhdyskuntajätevedenpuhdistamot tulevat uuden direktiivin aiempaa tiukempien yhdyskuntajätevesien käsittely- ja tarkkailuvaatimusten piiriin. Näistä vaatimuksista annettaisiin toinen hallituksen esitys myöhemmin.

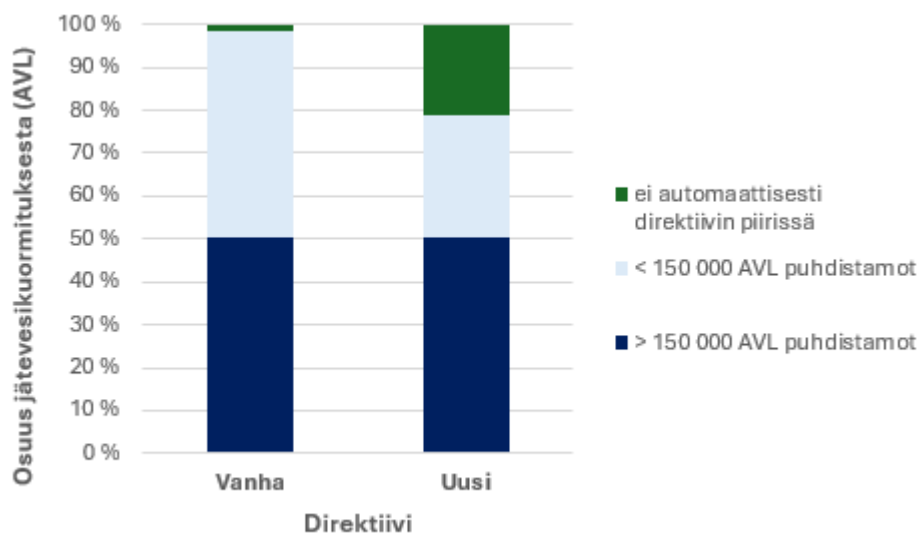
Taajamien määrittelyssä tulee direktiivin johdanto-osan 6 kohdan mukaan hyödyntää ohjeellista viiteraja-arvoa 10–25 avl hehtaaria kohden, jonka ylittyessä alueen asutus katsotaan riittävän tiheäksi. Ohjeellisen viiteraja-arvon mukainen asutuksen tiheys on huomattavasti korkeampi

kuin yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa nykytilanteessa käytetyssä taajamien määrittelyssä. Vanhan taajamamäärittelyn käytön jatkaminen johtaisi siihen, että taajamiksi katsottaisiin kansallisesti huomattavasti suurempi määrä alueita kuin uuden yhdyskuntajätevesidirektiivin ohjeellinen viiteraja-arvo edellyttäisi.

Direktiivitaajamalla tarkoitettaisiin jatkossa aluetta, jonka asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden.

Yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpano ei edellytä numeerisen asutuksen tiheyttä koskevan arvon sisällyttämistä direktiivitaajaman määritelmään. Kansallisesti tätä pidetään kuitenkin tarpeellisena, koska taajamien määrittely tulee vaikuttamaan yksittäisiin puhdistamoihin ja niiden velvoitteisiin. Tämän vuoksi taajamien määrittämisen tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvää ja ennakoitavaa. Tätä pidetään välttämättömänä erityisesti yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilta edellytettävien investointien pitkäjänteisen suunnittelun kannalta. Lisäksi selkeä ja ennakoitava määrittely on tarpeen perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta.

Direktiivitaajaman määritelmän soveltamisalaan kuuluisi jatkossa ehdotetun tiheysvaatimuksen seurauksena olennaisesti vähemmän alueita ja siten myös puhdistamoita kuin vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanossa ja raportoinnissa käytetyssä taajamamääritelmässä. Tämän seurauksena uuden direktiivin vaatimuksia sovellettaisiin lähtökohtaisesti pienempään määrään yhdyskuntajätevedenpuhdistamoita kuin vanhan direktiivin vaatimuksia.

Kuva 2. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvien puhdistamoiden jätevesikuormitus (AVL) uuden ja vanhan direktiivin mukaisesti. Kuvassa ilmaisu "ei automaattisesti direktiivin piirissä" tarkoittaa, että direktiivin vaatimukset voisivat tulla sovellettavaksi ainoastaan riskinarvioinnin perusteella. Lyhenne: AVL=asukasvastineluku.

Direktiivitaajamien määrää suhteessa nykyiseen taajamamäärittelyyn arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden ympäristöluvuissa on velvoitteita myös muusta ympäristönsuojelulainsäädännöstä kuin ainoastaan yhdyskuntajätevesidirektiivistä. Kaikkiin luvanvaraisiin yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin, niin direktiivitaajamien

jätevesiä käsitteleviin kuin muihinkin puhdistamoihin, sovelletaan jatkossakin voimassa olevia ympäristönsuojelulain lupamenettelyä koskevia vaatimuksia. Näihin kuuluu esimerkiksi ympäristönsuojelulain 49 §, jonka mukaan luvanvaraisesta toiminnasta ei saa asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa ympäristön pilaantumista taikka vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a §:n vastaista pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman tilatavoitteen saavuttamisen vaarantumista tai mainitun lain 20 b §:n vastaista vesimuodostuman tilan heikentymistä. Myös EU-lainsäädäntöön perustuvaa vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annettua valtioneuvoston asetusta (1022/2006) sovelletaan muun muassa päästöraja-arvojen ja ympäristölaatu normien osalta.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden lupamenettelyssä tulee näin ollen edelleenkin huomioida voimassa olevan lainsäädännön mukaan vastaanottavan vesistön tila. Tämä näkyy myös voimassa olevien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien lupamääräyksissä, joiden sisältämät yhdyskuntajätevesien käsittelyvaatimukset ovat suurelta osin jo nykyisin vanhan direktiivin edellyttämää tiukemmalla tasolla.

Uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 18 artiklaan perustuva yhdyskuntajätevesien johtamiseen liittyvä riskinarviointi, jota käsitellään jäljempänä jaksossa 5.1.5, edellyttää kuuden vuoden välein tehtävää sellaisten riskien arvioimista ja yksilöimistä, joita yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön aiheuttaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle, ottaen huomioon vuodenaikavaihtelu ja ääri-ilmiöt. Tätä riskinarviointia käytettäisiin jatkossa yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen lupa- ja valvontaviranomaisten lähtötietoina tai työkaluna yksittäisten puhdistamoiden lupamääräyksiä arvioitaessa, riippumatta siitä, käsittelee kyseinen puhdistamo direktiivitaajaman jätevesiä vai ei.

Uusien direktiivitaajamien määrittäminen esitetään tehtäväksi Lupa- ja valvontaviraston hallintopäätöksellä sen jälkeen, kun virasto on järjestänyt kuulemisen ja pyytänyt tarvittavat lausunnot. Hallintopäätökseen sovellettaisiin hallintopäätöstä koskevia yleissäännöksiä muun muassa päätöksen sisällöstä. Valmistelutehtävä kuuluisi Suomen ympäristökeskukselle, joka laatisi ehdotuksen direktiivitaajamista. Tällä kansallisella täydentävällä sääntelyllä voitaisiin osaltaan varmistua perustuslain oikeusturvaa koskevien vaatimusten täyttämistä.

Direktiivitaajamia koskeva päätös päivitetäisiin kymmenen vuoden välein. Direktiivitaajamien määrittämisestä koskevat säännökset olisivat direktiivin edellyttämää sääntelyä täydentäviä kansallisia täsmennyksiä. Direktiivitaajamien määrittelemistä hallintopäätöksellä pidetään tarpeellisenä siksi, että määrittelyllä on käytännössä edellä mainitulla tavalla merkittäviä vaikutuksia yksittäisten yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen ja kuntien velvoitteisiin. Hallintopäätöksellä tehtävää määrittelyä pidetään myös asianosaisten oikeusturvan kannalta perusteltuna. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden pitkäjänteinen investointisuunnittelu edellyttää direktiivitaajamien määrittelysykliltä riittävän pitkää kestoa. Kymmenen vuoden välein tapahtuva direktiivitaajamien päivittäminen turvaisi osaltaan pitkäjänteistä investointisuunnittelua.

Tässä esityksessä direktiivissä tarkoitettuun taajamaan viitataan jäljempänä nimityksellä *direktiivitaajama* sen erottamiseksi yleiskielisestä taajaman käsitteestä ja vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanossa käytetystä taajaman käsitteestä.

5.1.3 Viemäreitä ja kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä koskevat vaatimukset

Vesihuoltolakiin lisättäisiin uutena velvoite sisällyttää direktiivitaajamat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin. Ehdotetun direktiivitaajaman määritelmän mukaiset alueet on jo käytännössä sisällytetty vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin, joten säännöksellä ei olisi nykytilaa

käytännössä muuttavaa vaikutusta. Sen tarkoituksena olisi varmistaa direktiivin vaatimusten toteutuminen.

Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskien vesihuoltolakiin lisättäisiin uutena direktiivin 4 artiklan 3 kohtaan perustuva velvoite lähettää Suomen ympäristökeskukselle direktiivitaajamissa sijaitsevia kiinteistöjä koskevat vesihuoltolain 11 §:n mukaiset vapautukset kiinteistön jätevesiviemäriin liittämismahdollisuudesta. Vapautusta koskevaan tietoon sisältyisi vapautuksen voimassaoloaika ja vapautuksen kohteena olevan kiinteistön tietoja. Kiinteistöä koskevat tiedot ovat paikkatietoja ja myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*jäljempänä myös EU:n yleinen tietosuojasetus tai tietosuojasetus*) 4 artiklan 1 kohdan mukaisia henkilötietoja.

Lisäksi direktiivitaajamissa sijaitsevia kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskien ympäristönsuojelulain 16 lukuun esitetään uusi säännös, jolla varmistettaisiin siitä, että direktiivitaajamissa, joissa käytetään kiinteistökohtaisia järjestelmiä, saavutetaan biologisen käsittelyn ja ravinteidenpoiston osalta vähintään sama ympäristön ja ihmisten terveyden suojelun taso kuin johdettaessa jätevedet yhdyskuntajätevedenpuhdistamolle. Kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevien vaatimusten osalta tulee huomioida, että ne koskisivat ainoastaan direktiivitaajamissa olevia kiinteistökohtaisia järjestelmiä. Direktiivitaajaman tiheysvaatimuksen (25 avl/ha) täyttävillä alueilla ei lähtökohtaisesti ole kiinteistökohtaisia järjestelmiä, joten säännösten käytännön soveltamisen arvioidaan jäävän hyvin harvinaiseksi.

Vesihuoltolakiin sisällytettäisiin myös voimassa olevan yhdyskuntajätevesiasetuksen yhdyskuntajätevesiviemäreitä koskevat vaatimukset. Siirto asetustasolta lain tasolle on tarpeellinen perustuslain 80 §:n vuoksi.

5.1.4 Kuormitukselle herkkien alueiden tunnistaminen

Uudelleenlaaditussa yhdyskuntajätevesidirektiivissä asetetaan jäsenvaltioille velvoite laatia luettelo alueista, joiden katsotaan olevaan herkkiä typelle tai fosforille tai molemmille ravinteille. Lisäksi siinä veloitetaan jäsenvaltiot laatimaan luettelo alueista, joilla jätevesien mikroepäpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle (mikroepäpuhtauksille herkät alueet).

Ympäristönsuojelulakiin esitetään lisättäväksi Lupa- ja valvontavirastolle velvoite antaa kuuden vuoden välein päätös Manner-Suomen typelle ja fosforille herkistä alueista sekä päätös Manner-Suomen alueella sijaitsevista mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Typelle ja fosforille herkkiä alueita koskevan päätöksen tulisi sisältää kunkin alueen osalta tiedon siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Molempien päätösten tulisi sisältää tieto niiden mukaisten herkkien alueiden sijainnista. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä alueiden määrittämisessä huomioon otavista seikoista sekä alueita koskevien päätösten antamista koskevasta menettelystä. Valmistelutehtävä kuuluisi Suomen ympäristökeskukselle, joka laatisi ehdotuksen fosforille ja typelle herkistä alueista ja mikroepäpuhtauksille herkistä alueista.

Vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanossa on kansallisesti määritelty koko Suomi rehevöitymiselle herkäksi alueeksi, eikä Suomessa ole aiemmin yksilöity erikseen typelle tai fosforille herkkiä alueita. Myös uudelleenlaadittu direktiivi mahdollistaa koko Suomen määrittelemisen rehevöitymiselle herkäksi alueeksi (7 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta). Ehdotettu typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämistä koskeva sääntely on kuitenkin tarpeen, koska direktiivin mukaista ravinteidenpoistoa ei otettaisi käyttöön kaikkialla Suomessa.

Lisäksi typen luonnollisen pidättymisen huomioiminen ravinteidenpoistovaatimuksissa edellyttää direktiivin liitteessä I olevan C osan taulukon 2 huomautuksessa 3 olevien vaatimusten mukaan typelle ja fosforille alttiiden alueiden määrittämistä tarkemmalla tasolla.

Typelle ja fosforille herkkien alueiden ja mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämistä koskevat säännökset liittyvät yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa tapahtuvaan jätevesien käsittelyyn. Tästä syystä niiden luontevana paikkana pidetään ympäristönsuojelulain 10 lukuun ehdotettua uutta ”Yhdyskuntajätevesien käsittely” -alalukua.

Direktiivi ei sisällä säännöksiä kuormitukselle herkkien alueiden määrittämisen menettelyllisistä seikoista. Koska alueiden määrittelyllä olisi vaikutuksia siihen, mitkä kaikki puhdistamot kuuluvat uuden direktiivin aiempaa tiukempien yhdyskuntajätevesien käsittelyvaatimusten soveltamisalaan, on menettelystä tarpeen säätää kansallisesti tarkemmin. Koska alueet esitetään määritettäväksi Lupa- ja valvontaviraston hallintopäätöksellä, niihin sovellettaisiin hallintopäätöstä koskevia yleissäännöksiä muun muassa päätöksen sisällöstä. Tällä kansallisella täydentävällä sääntelyllä voitaisiin osaltaan varmistua perustuslain oikeusturvaa koskevien vaatimusten täyttämistä.

5.1.5 Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi

Direktiivin 18 artikla edellyttää, että jäsenvaltiot yksilöivät ja arvioivat viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027 riskit, joita käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen aiheuttaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle. Tästä uudesta riskienarvioinnista säädettäisiin ympäristönsuojelulain 10 luvun uudessa Yhdyskuntajätevesien käsittely -nimisessä alaluvussa. Tehtävä osoitettaisiin Lupa- ja valvontavirastolle, joka laatisi riskinarvioinnin kuuden vuoden välein yhteistyössä eri tahojen kanssa. Riskinarviointi kattaisi kaikki yhdyskuntajätevedenpuhdistamot ja ne vesimuodostumat, joihin käsiteltyä jätevetä johdetaan tai johon sillä voi olla vaikutusta. Ensimmäinen riskinarviointi olisi tehtävä vuoden 2027 loppuun mennessä ja se tulisi tarkistaa kuuden vuoden välein. Riskinarviointi tuottaisi tietoa käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien riskeistä ympäristölle ja ihmisten terveydelle.

Riskinarvioinnissa huomioon otettavista seikoista säädettäisiin lain tasolla yleisesti ja ne perustuisivat direktiivin 18 artiklan 1 kohtaan. Kansalliseen lakiin on perusteltua sisällyttää luettelo, joka kattaa direktiivin esimerkit sekä muut mahdolliset olennaiset huomioon otettavat olennaiset riskit. Tarkempia säännöksiä riskinarvioinnissa huomioon otettavista seikoista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Riskinarvioinnissa otettaisiin huomioon vesienhoitosuunnitelmat, merenhoitosuunnitelma ja tulvariskien hallintasuunnitelmat. Se olisi perusteltua, kun otetaan huomioon artiklan sisällön liittyminen vuodenaikavaihteluun ja ääri-ilmiöihin. Tältä osin ehdotus ei suoraan perustu direktiivin säännökseen, mutta pohjaa riskinarvioinnissa huomioon otettavien seikkojen luetteloon.

Yhteenvedo riskinarvioinnista ja sen johdosta päätetyistä toimenpiteistä sisällytettäisiin vesienhoitosuunnitelmiin, mistä säädettäisiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetuissa laissa. Tietoja käytettäisiin myös kansallisessa yhdyskuntajätevesidirektiivin mukaisessa täytäntöönpano-ohjelmassa. Riskinarviointi-velvoitteeseen ei sisälly kansallista liikkumavaraa, ja se tulee panna täytäntöön direktiivin 18 artiklan edellyttämässä laajuudessa.

Riskinarvioinnilla ei ehdotettaisi olevan oikeusvaikutuksia, vaan tietoja käytettäisiin tämän lain ja muiden lakien mukaisissa menettelyissä. Riskinarviointia käytäisi asianmukainen viranomainen lähtötietoina ja tarvittaessa ryhtyisi niiden perusteella mahdollisiin jatkotoimiin. Riskinarvioinnin pohjalta päätettävistä yksittäisistä toimenpiteistä päätettäisiin näin ollen yksittäisiä puhdistamoja koskevissa lupamenettelyissä. Tätä ratkaisua pidetään tarkoituksenmukaisena

kansallisessa yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevassa toimintakentässä, jossa kaikki direktiivin soveltamisalassa olevat puhdistamot ovat joka tapauksessa luvanvaraisia. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaisista esimerkkitoimenpiteistä ei olisi tarpeen säätää laissa vaan niiden osalta noudatettaviksi tulisivat jo olemassa olevan lainsäädännön mukaiset toimet. Näistä säädetään muun muassa ympäristönsuojelulaissa ja vesihuoltolaissa sekä terveydensuojelulaissa ja niiden nojalla.

Direktiivi ei sisällä säännöksiä riskinarvioinnin menettelyllisistä seikoista. Kansallisesti on kuitenkin tarpeen säätää menettelystä, joka pohjautuisi hallintolain mukaisen julkisen kuulutuksen käyttöön ja lausuntoihin. Tietoverkosta tulisi olla saatavilla yhteenveto valmiista riskinarvioinnista.

5.1.6 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat

Uudelleenlaadittu yhdyskuntajätevesidirektiivi asettaa tietyn kokoluokan direktiivitaajamille velvoitteen laatia kokonaisvaltaisen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelman rankkasateiden aiheuttamista sekaviemäreiden ylivuodoista johtuvan kuormituksen vähentämiseksi ja erikseen kerätyn huleveden aiheuttamaan mahdollisesti merkittävään pilaantumiseen puuttumiseksi. Koska direktiivin edellyttämät hallintasuunnitelmat liittyvät hulevesien hallintaan, niitä koskevat kansalliset säännökset esitetään sisällytettäväksi ympäristöministeriössä valmistelussa olevaan uuteen yhdyskuntarakentamislakiin, jossa on tarkoitus säätää laajemminkin hulevesistä ja niiden hallinnasta ja johon on tarkoitus sisällyttää myös vapaaehtoista hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevat säännökset.

Ehdotuksena on, että direktiivin 5 artiklan ja liitteen V edellyttämiä yhdyskuntajätevesien kokonaisvaltaisia hallintasuunnitelmia koskevat säännökset sisällytettäisiin valmisteilla olevan yhdyskuntarakentamislain mukaisten hulevesien hallintasuunnitelmia koskevien säännösten yhteyteen, sillä direktiivin edellyttämien suunnitelmien sisältö olisi osittain päällekkäisiä yhdyskuntarakentamislain hulevesien hallintasuunnitelmien kanssa. Direktiivin edellyttämän hallintasuunnitelman laatiminen olisi pakollista kuormitukseltaan vähintään 100 000 avl direktiivitaajamille⁴. Lisäksi se olisi riskiperusteisesti pakollista sellaisille kuormitukseltaan vähintään 10 000 avl direktiivitaajamille, joissa esiintyy erillisviiemäröityihin likaantuneisiin hulevesiin tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

Direktiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa edellä esitettyjen artiklan 5 mukaisten riskialueiden määrittämisestä, suunnitelman laatimista koskevasta menettelystä ja suunnitelman velvoittavuuden asteesta. Riskialueiden määrittely esitetään tapahtuvaksi sen kunnan toimesta, jossa kyseinen direktiivitaajama sijaitsee, sillä paras likaantuneisiin hulevesiin ja erillisviiemäreiden ylivuotoihin liittyvä tietämys on kunnassa.

5.1.7 Muita yhdyskuntajätevesidirektiivin säännöksiä

Rajat ylittävä yhteistyö

Yhdyskuntajätevesidirektiivi edellyttää Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden sekä Euroopan komission välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa tilanteissa, joissa yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuu haittaa toisen valtion alueella oleviin vesiin. Kyseinen

⁴ Direktiivitaajamat ja niiden kuormitus esitetään ympäristönsuojelulain uudessa 110 d ja e §:ssä yksilöitäväksi Lupa- ja valvontaviraston päätöksellä kymmeneksi vuodeksi kerrallaan.

tiedonvaihtovelvoite rajat ylittävien vesistöjen rantavaltioiden kesken katsotaan täyttyvän nykyisellään monenkeskisten ja kahdenvälisen rajavesistösovimusten määräysten kautta. Näissä järjestelyissä ei kuitenkaan velvoiteta ilmoittamaan tilanteista Euroopan komissiolle, mistä syystä ympäristönsuojelulakiin esitetään lisättäväksi Euroopan komissiolle ilmoittamista koskeva säännös. Ehdotetulla uudella säännöksellä myös selkeytettäisiin kansallisten viranomaisten keskinäisiä ilmoitusvastuita tilanteissa, joissa yhdyskuntajätevesien johtamisen havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista Suomen alueella olevissa vesissä tai jos Suomessa tapahtuneen päästön havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Veden uudelleenkäyttö ja käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (uusi 20 d §) säädettäisiin direktiivin 15 artiklan 4 kohdan mukaisesta yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevissa hankkeissa sovellettavasta ympäristötavoitteista poikkeamisesta. Lisäksi tehtäisiin tästä johtuvat muutokset ympäristönsuojelulain pykälään (39 §, 49 a §). Muutoksilla käytettäisiin täysimääräisesti direktiivin mahdollistama jousto poiketa vesien sitovista ympäristötavoitteista.

Tiedottaminen yleisölle

Yleisölle tiedottamista koskeva 24 artiklan mukaisia velvoitteita pantaisiin täytäntöön vesihuoltolain 16 §:n muutoksella. Tarkentavat säännökset sisällytettäisiin vesihuoltoasetukseen uuteen pykälään (7 a §) ja tehtäisiin tästä johtuva muutos toisen pykälän otsikkoon.

5.1.8 Määräaikoja ja soveltamisen porrastamista koskevat ehdotukset

Ympäristönsuojelulakiin ehdotetaan sisältyvän myös määräaikoja liittyen typelle ja fosforille herkkiä sekä mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevien päätösten tekemiselle sekä riskinarvioinnin laatimiselle. Ympäristönsuojelulain 110 q §:ssä tarkoitettu päätös typelle ja fosforille herkistä alueista olisi annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027 ja 110 s §:ssä tarkoitettu päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista olisi annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2030. Ympäristönsuojelulain 110 m §:ssä tarkoitettu riskinarviointi olisi laadittava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027. Ehdotetut määräajat perustuvat uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksiin (7 artikla 2 kohta, 8 artikla 2 kohta ja 18 artiklan 1 kohta).

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotetaan soveltamisen porrastamista koskeva säännös. Mainitun lain 11 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2029. Direktiivi edellyttää 15 artiklan 4 kohdan mukaista joustoa sovellettaessa, että vesipiirien hoitosuunnitelmaan sisällytetään sitä koskevia tietoja. Niitä voidaan soveltaa valmisteltaessa vesienhoitosuunnitelmia vuosille 2034–2039.

Yhdyskuntarakentamislakiin ehdotetaan määräaika tiettyjen direktiivitaajamien yksilöimiseksi. Lain 62 a §:ssä tarkoitettu direktiivitaajamien yksilöinti olisi toteutettava viimeistään 22 päivänä kesäkuuta 2028. Ehdotus perustuu uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan kohtaan 2. Mainittuun lakiin ehdotetaan määräaika myös 62 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuille direktiivitaajamille laadittavalle hulevesien hallintasuunnitelmalle. Se olisi laadittava viimeistään 31 joulukuuta 2033. Ehdotus perustuu uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan kohtaan 1. Lisäksi lain 62 b §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua riskinarvioinnin perusteella toteutettava hulevesien hallintasuunnitelma olisi laadittava viimeistään 31 joulukuuta 2039. Ehdotus perustuu 5 artiklan kohtaan 3.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotuksen pääasiallisia vaikutuksia arvioidaan esityksen ehdotusten kautta, mutta niiden merkitystä selostetaan soveltuvin osin myös uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin muiden vaatimusten valossa. Tämä on perusteltua, koska esityksen arvioidut vaikutukset kytkeytyvät direktiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevaan, myöhemmin annettavan hallituksen esityksen ehdotuksiin. Tämä mahdollistaa sen, että vaikutuksia voidaan kuvata riittävän kattavasti ja selkeästi.

5.2.1 Taloudelliset vaikutukset

5.2.1.1 Kotitalouksien asema

Esityksellä ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin. Esitys kuitenkin määrittäisi kustannustasoa, jonka kautta seuraavaan esitykseen sisällytettävillä direktiiviin perustuvilla uusilla vaatimuksilla tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia nousevien jätevesivesimaksujen kautta.

Ympäristönsuojelulakiin lisättävässä uudessa 110 d §:ssä tarkoitettujen direktiivitaajamien määrittelyllä olisi tulevaisuudessa myöhemmin annettavaan hallituksen esitykseen sisältyviä vaikutuksia uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin jätevesien käsittelyvaatimusten soveltamisalaa. Tällä olisi suoraan vaikutusta yksittäisille vesihuoltolaitoksille aiheutuvien kustannusvaikutusten suuruuteen. Määrittelyllä olisi välillisiä taloudellisia vaikutuksia myös kotitalouksiin, sillä vesihuollon kustannukset tulee vesihuoltolain 18 §:n mukaan kattaa asiakasmaksuilla. Huomionarvoista on, että uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin jätevesien käsittelyvaatimuksia ei esitetä pantavaksi täytäntöön tällä hallituksen esityksellä.⁵ Tämä esitys sisältäisi kuitenkin direktiivitaajamien määrittelemistä koskevat säännösehdotukset.

Direktiivitaajaman määrittelyssä esitetään käytettäväksi kaikki kansallinen liikkumavara niin, että direktiivitaajat määritettäisiin kansallisesti mahdollisimman rajatusti. Tämä kaventaisi omalta osaltaan uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin jätevesien käsittelyvaatimusten soveltamisalaa, mikä pienentäisi tulevaisuudessa uusien käsittelyvaatimusten toteuttamisesta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten suuruusluokkaa.

Ympäristönsuojelulakiin esitetään lisättäväksi uusi 156 e §, joka koskisi direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimuksia. Vähintään 1 000 avl:n direktiivitaajamassa sijaitseva kiinteistökohtainen jätevesijärjestelmä olisi sen mukaan suunniteltava, käytettävä ja ylläpidettävä siten, että direktiivitaajamassa saavutetaan jätevesien biologisen käsittelyn ja ravinteidenpoiston osalta vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin johdettaessa talousjätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon. Vaatimuksella ei arvioida olevan käytännön tasolla merkitystä kotitalouksiin, sillä tämän kokoluokan direktiivitaajamissa (tiheys esityksen mukaan 25 avl/ha) arvioidaan olevan enimmillään yksittäisiä kiinteistöjä, joissa on käytössä kiinteistökohtainen jätevesijärjestelmä yhdyskuntajätevesiviemäriin liittämisen sijaan. Tällaisilla yksittäisillä kiinteistökohtaisilla järjestelmillä puolestaan

⁵ Lainsäädännön arviointineuvosto esitti yhdyskuntajätevesidirektiiviehdotusta koskevan U-kirjeen lausunnossaan VN/14538/2023-VNK-2 joitakin kehittämisehdotuksia jatkovalmistelussa tarkemmin arviotavaksi. Nämä ehdotukset keskittyivät erityisesti laajennettua tuottajavastuuta koskevien taloudellisten vaikutusten, viranomaisvaikutusten ja hallinnollisen taakan arviointiin. Koska laajennettua tuottajavastuuta ei esitetä täytäntöönpanotavan tällä hallituksen esityksellä, ei näitä vaikutuksia ole tässä esityksessä arvioitu.

arvioidaan olevan direktiivitaajaman ympäristönsuojelun tasoon kokonaisuudessa niin pieni vaikutus, että esitettävällä pykälällä ei ennakoita olevan vaikutusta yksittäisiä kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskeviin vaatimuksiin.

Vesihuoltolain 16 §:ää esitetään täydennettäväksi niin, että vesihuoltolaitoksen tiedottamisvelvollisuus kattaisi myös jätevettä koskevia tietoja. Tällä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia kotitalouksille, sillä tästä voi johtua vesihuoltomaksujen korotuksia. Ehdotuksella mahdollistetaan kotitalouksille paremman tiedonsaannin jätevesimaksujensa määräytymiseen vaikuttavista tekijöistä.

5.2.1.2 Yritysvaikutukset

Kunnat voivat ostaa ehdotettuun yhdyskuntarakentamislain 62 a §:n mukaiseen riskinarvointiin ja hulevesisuunnitteluun liittyviä asiantuntijapalveluita kuten esimerkiksi mittauksia, mallinnusta ja arvioiden tekemistä sekä hulevesisuunnitelman valmistelutyötä.

Lisäksi myös vesien sitovia ympäristötavoitteita koskevan yhdyskuntajätevesipuhdistamoiden poikkeuksen (vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki 20 d §) edellytysten osoittamiseksi voi olla tarpeen hankkia selvityksiä edellytysten täyttymisen osoittamiseksi.

Yritysvaikutuksia on vaikea tässä vaiheessa arvioida. Jonkin verran myönteisiä vaikutuksia voi olla suunnittelu- ja konsulttitoimialan yrityksiin.

5.2.1.3 Valtionhallinto

Suomen ympäristökeskus

Esityksessä ehdotetaan, että Suomen ympäristökeskukselle säädetään uusia velvoitteita laatia määräajoin ehdotukset Manner-Suomen direktiivitaajamista sekä typelle ja fosforille herkistä alueista ja mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Alueita koskevan päätöksen antaisi Lupa- ja valvontavirasto.

Direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen tulisi sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna sekä tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä. Ehdotuksen laatiminen perustuisi olemassa olevien paikkatietoaineistojen hyödyntämiseen sekä Tilastokeskuksen väestötietoihin ja jätevedenpuhdistamoita koskeviin kuormitustietoihin. Lisäksi olisi laadittava menettelytapakuvaus, jossa määritellään käytettävät tietoaineistot ja menetelmät ehdotuksen laatimiseksi. Tavoitteena on kehittää mahdollisimman automaattinen ja helposti ylläpidettävä malli, jonka avulla direktiivitaajamien ehdotus olisi helposti päivitettävissä. Ehdotuksen laatiminen ensimmäisellä kerralla edellyttäisi enemmän resursseja, arviolta noin 2–3 htkk, kun taas myöhemmät päivityskierrokset olisivat kevyempiä, arviolta noin 1 htkk.

Typelle tai fosforille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen olisi sisällettävä kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi ehdotukseen sisältyisi kartta, josta käy ilmi alueiden maantieteellinen sijainti. Työssä hyödynnettäisiin olemassa olevia tietoaineistoja ja palveluja, kuten vesi.fi -karttapalvelua, jossa järvien, jokien, rannikkovesien ja pohjavesien tila-arviot on esitetty vesimuodostumittain vesienhoitosuunnitelmien ja viranomaisseurantojen perusteella. Typelle ja fosforille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen laatimisen arvioidaan edellyttävän ensimmäisellä kerralla enemmän henkilöresursseja (noin 4 htkk), kun taas myöhemmät päivityskierrokset olisivat työmäärältään vähäisempiä (noin 1–2 htkk).

Mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen tulisi sisältää tiedot niistä alueista, joilla jätevedenpuhdistamoiden puhdistettujen jätevesien mikroepäpuhtauskuormitus voi aiheuttaa riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Lisäksi ehdotukseen sisältyisi kartta, josta käy ilmi mikroepäpuhtauksille herkiksi arvioitujen alueiden maantieteellinen sijainti. Ehdotuksen laatiminen perustuisi riskiperusteiseen arviointiin. Arvioinnissa hyödynnettäisiin olemassa olevia paikkatietoaineistoja sekä ympäristön tilaa ja kuormitusta koskevia tietoja. Tarkastelussa huomioitaisiin erityisesti talousveden muodostumisalueiden, kalankasvattamoiden ja EU-uimarrantojen sijainti suhteessa jätevedenpuhdistamoihin sekä puhdistamoiden purkupisteiden sijainnit. Arviointikriteerit, käytettävät tietoaineistot ja menettelyt dokumentoitaisiin läpinäkyvästi, ja niiden pohjalta laadittaisiin systemaattinen ja helposti päivitettävä malli mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevan tiedon ylläpitämiseksi määrärajoin tapahtuvaa päivittämistä varten. Mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen laatiminen ensimmäisellä kerralla edellyttäisi enemmän resursseja (noin 4–5 htkk), kun taas myöhemmät päivityskierrokset olisivat työmäärältään vähäisempiä (noin 1–2 htkk).

Edellä esitettyjen luetteloiden laatimisen lisäksi Suomen ympäristökeskukselle tulisi toimittaa vesihuoltolain perusteella (11 §) tieto viemäriverkostoon liittymistä koskevasta vapauksista ja sen raukeamisesta, jos kiinteistö sijaitsee direktiivitaajamassa. Vapautuksia arvioidaan olevan yksittäisiä tapauksia. Suomen ympäristökeskuksen tulisi huolehtia tiedoista EU-raportointia varten, josta säädettäisiin myöhemmin annettavassa hallituksen esityksessä. Suomen ympäristökeskus noudattaisi EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimuksia näistä paikkatiedoista muodostuvan henkilörekisterin osalta. Paikkatiedot ovat myös henkilötietoja silloin, kun ne voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön.

Edellä esitetyt, ehdotusten laatimiseen liittyvät työmääräarviot ovat suuntaa-antavia, ja niihin liittyy epävarmuutta erityisesti arviointikriteerien ja käytettävien tietoaineistojen täsmentyessä.

Ympäristöministeriön talousarviomomentilta 35.10.23 on myönnetty erillismäärärahoja direktiivitaajamia ja herkkien alueiden määrittelyä koskevien ehdotusten valmisteluun yhteensä 12 htkk vuosille 2026–2027. Lisäksi aineistojen vieminen karttapalveluun (Vesi.fi) edellyttäisi määrärahoja ostopalveluihin yhteensä arviolta n. 20 000–50 000 euroa. Ostopalveluun käytettäviä määrärahoja ei ole myönnetty. Esityksellä ei siten ole vaikutusta talousarvioesitykseen.

Lupa- ja valvontavirasto

Esityksessä ehdotetaan Lupa- ja valvontavirastolle useita uusia lakisäätteisiä tehtäviä. Lisäksi on huomattava, että näissä asioissa ei voitaisi periä maksua eli kyse olisi uusista maksuttomasta tehtävästä virastolle.

Lupa- ja valvontavirastolle esitetään velvoite tehdä päätös kymmenen vuoden välein Manner-Suomessa sijaitsevista direktiivitaajamista. Lisäksi sille esitetään velvoitetta päättää kuuden vuoden välein Manner-Suomen alueella sijaitsevista typelle ja fosforille herkistä alueista sekä Manner-Suomen alueella sijaitsevista mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Nämä olisivat hallintopäätöksiä. Päätökset annettaisiin kuulemisen ja lausuntomenettelyn jälkeen. Ehdotuksen valmistelua koskeva osa päätösten valmisteluun liittyvästä työmäärästä koskisi Suomen ympäristökeskusta, jota on selostettu sen osalta edellä. Kuuleminen ja lausuntomenettely sekä päätöksenteko edellyttäisi Lupa- ja valvontaviraston työpanosta. Työmäärän arviointia vaikeuttaa se, että kyse olisi aivan uudentyyppisistä päätöksistä, jotka ovat myös koko Manner-Suomen laajuisia. On siis vaikea arvioida etukäteen, kuinka paljon esim. kuulemispalautetta asioissa saataisiin.

Direktiivitaajamaa koskevan asian käsittelyyn ja annettavan päätöksen valmisteluun Lupa- ja valvontavirastossa tarvittaisiin arviolta noin 75–150 henkilötyöpäivää riippuen palautteen ja lausuntojen määristä. Typelle ja fosforille herkkiä alueita koskevan asian samoin kuin mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden asian käsittelyyn ja annettavan päätöksen valmisteluun arvioidaan tarvittavan molemmissa noin 150–300 henkilötyöpäivää, mutta kuulemispalautteen määrä ja laatu voi vaikuttaa työmäärään merkittävästi. Arvioinnissa on huomioitu, että kyse olisi sellaisista päätöksistä, jotka ovat erilaisia verrattuna nykyisiin Lupa- ja valvontaviraston päätöksiin. Kuuleminen tehtäisiin koko Manner-Suomen alueella. Tästä syystä työmääräarvioissa on epävarmuutta, koska mielipiteiden ja lausuntojen yhteismäärää ei voida ennakoida. Arvioissa on käytetty karkeaa arviota siitä, että niitä voisi tulla esim. 300 kpl/asia ja osa niistä olisi laadultaan sellaisia, että voisivat vaatia laajempaa paneutumista. Määrärahoja näitä voimavaratarpeita varten ei ole myönnetty. Esityksellä ei siten ole vaikutusta talousarvioesitykseen.

Voimavaravaikutusten arvioidaan jäävän kokonaiskuvassa kuitenkin maltilliseksi, koska päätöksiä annettaisiin Manner-Suomen osalta vain kolme, näistä kaksi kuuden vuoden välein ja yksi kymmenen vuoden välein.

Direktiivitaajamia koskeva menettely saattaa edellyttää myös viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, jäljempänä myös SOVA-laki) 4 §:n mukaista ympäristöarviointia. Ympäristöarviointi tarkoittaisi menettelyllisesti muun muassa kahden lausuntokierroksen järjestämistä ja ympäristöselostuksen laatimista. Ympäristöarvioinnin laatimisella arvioidaan olevan voimavaratarpeita lisäävä vaikutus ehdotusten laatimiseen. Työmäärän arvioidaan kuitenkin olevan kohtuullinen.

Lupa- ja valvontavirastolle esitetään lisäksi velvoitetta toteuttaa kuuden vuoden välein käsiteltujen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi. Riskinarvioinnista ei tehtäisi hallintopäätöstä, vaan siinä kyse olisi ympäristötiedon keräämisestä. Valmistunutta riskinarviointia käytettäisiin eri lakien mukaisissa menettelyissä kuten edellä on kuvattu. Riskinarviointi voisi johtaa esimerkiksi eri lakien mukaisiin menettelyihin kuten esimerkiksi tarkkailuohjelman muuttamiseen. Myös riskinarviointi saattaa edellyttää SOVA-lain 4 §:n mukaista ympäristöarviointia. Henkilövoimavaroja arvioidaan tarvittavan 22 henkilötyökuukautta. Voimavaratarve perustuu suurelta osin kohdekohtaisten tietojen koostamiseen liittyen noin 350 yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon. Niistä tarvitaan puhdistamoja koskevia tietoja, virtaamatietoja ja vesimuo-
dostumiin liittyviä tietoja. Määrärahoja näitä voimavaratarpeita varten ei ole myönnetty. Esityksellä ei siten ole vaikutusta talousarvioesitykseen.

Hallintotuomioistuimet

Edellä tarkoitettuihin Lupa- ja valvontaviraston päätöksiin (Manner-Suomessa sijaitsevat direktiivitaajamat, typelle ja fosforille herkkä alueet ja mikroepäpuhtauksille herkkä alueet) sovellettaisiin ympäristönsuojelulain 190 §:n mukaista muutoksenhakua. Muutoksenhakutuomioistuinena niissä toimii mainitun pykälän mukaisesti keskitetysti Vaasan hallinto-oikeus.

Mainittuihin päätöksiin liittyvällä muutoksenhaulla saattaa olla Vaasan hallinto-oikeuden työmäärää lisääviä vaikutuksia, mutta niiden arvioidaan jäävän päätösten vähäisen määrän vuoksi vähäisiksi.

5.2.1.4 Kunnat ja vesihuoltolaitokset

Kunnat

Vesihuoltolain 11 §:ään esitetään lisättäväksi kunnalle velvoite toimittaa tieto viemäriverkostoon liittymisen vapautuksesta Suomen ympäristökeskukselle. Näitä vapautuksia ei arvioida olevan kovinkaan paljon direktiivitaajamien alueilla. Mikäli vapautuksia olisi myönnetty, kuntien työmäärä lisääntyisi tiedon toimittamisvelvollisuuden vuoksi.

Yhdyskuntarakentamislain säännöksillä velvoitettaisiin tietyt Manner-Suomen kunnat laatimaan alueellaan sijaitseville direktiivitaajamille hulevesien hallintasuunnitelma. Nämä suunnitelmat tulisi päivittää kuuden vuoden välein. Niiden sisältövaatimukset perustuisivat yhdyskuntajätevesidirektiiviin ja olisivat vapaaehtoisia hulevesien hallintasuunnitelmien sisältöä tarkempia. Suunnitelman laatiminen olisi pakollista kaikille kuormitukseltaan vähintään 100 000 avl:n direktiivitaajamille. Tämän kokoluokan direktiivitaajamia (tiheys esityksen mukaan 25 avl/ha) ennakoidaan olevan Manner-Suomen alueella noin kymmenen.

Lisäksi suunnitelman laatiminen olisi pakollista riskiperusteisesti kuormitukseltaan 10 000–alle 100 000 avl direktiivitaajamille ja myös tätä pienemmille taajamille eräissä tapauksissa Lupa- ja valvontaviraston laatiman ympäristönsuojelulain 110 m §:n mukaisen riskinarvioinnin havaintojen perusteella. Kuormitukseltaan 10 000–alle 100 000 avl direktiivitaajamia ennakoidaan olevan Manner-Suomen alueella noin 20. Riskinarvioinnin perusteella kohdentuvan suunnitteluvaihtoehdon arvioidaan koskevan muutamaa vähintään 10 000 avl:n taajamaa, mutta lopullisesti määrä ratkeaa kuntien laatimien riskinarviointien perusteella.

Vähintään 10 000 avl, mutta alle 100 000 avl:n direktiivitaajamille kunnan tulisi yhdyskuntarakentamislain 62 a §:n mukaan arvioida, esiintyykö erillisviemäröidyistä likaantuneista hulevesistä tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvista ylivuodoista johtuvasta vesistökuormituksesta ympäristön pilaantumisen riski. Riskinarviointi tulisi laatia hulevesiasetuksen säännösten mukaisesti. Sen sijaan vähintään 100 000 avl:n kunnille ennakkollinen riskinarviointi ei olisi tarpeen, koska niiden tulisi laatia hulevesien hallintasuunnitelma suoraan direktiivin velvoittamana. Tehtävä kohdentuisi noin 20 direktiivitaajamaan ja riskinarviointityöstä aiheutuisi kustannuksia kyseisille kunnille keskimäärin noin 30 000–50 000 euroa/kunta. Kaikkiaan ensimmäistä kertaa laadittaessa riskinarvioinnista johtuisi kustannuksia kyseisille kunnille yhteensä puolesta miljoonasta miljoonaan euroon. Riskinarviointi tehtäisiin kuuden vuoden välein, josta aiheutuisi tulevaisuudessa myös kustannuksia. Tässä vaiheessa ei voida arvioida näitä kustannuksia.

Lisäksi pakollisten hulevesien hallintasuunnitelmien laatimisen arvioidaan aiheuttavan noin kymmenelle vähintään 100 000 avl direktiivitaajamien sekä riskiperusteisesti enintään kahdeksalle vähintään 100 000 avl direktiivitaajamien kunnille selvitys- ja valmistelutyötä, päätöksentekoon ja toimeenpanoon liittyvää työtä. Kunnan koosta riippuen kustannusvaihtelu vaihtelisi ja voisi kuormittaa erityisesti suunnitelmia laativien pienempien taajamien kuntia. Riskiperusteisesti laadittavat suunnitelmat edellä mainitun kokoluokan noin 20 taajamaan ja vielä muutamaa tätä pienemmän avl:n taajamaan aiheuttavat kunnille selvitys- ja valmistelutyötä, päätöksentekoon ja toimeenpanoon liittyvää työtä. Taloudellisten vaikutusten arviointi riippuu monesta tekijästä, johon vaikuttaa muun muassa kunnan koko, jätevesi- ja hulevesiviemäriverkoston määrä (verkostokilometrit) sekä suunnitelman laajuus. Direktiivin mukaisesti hulevesien hallintasuunnitelmien laatimisen voidaan kuitenkin arvioida aiheuttavan yhteensä noin 2–3 miljoonan euron kustannukset niitä laativille kunnille edellä mainittujen riskinarviointikustannusten lisäksi.

Lisäksi hulevesienhallintasuunnitelma tulisi tarkistaa kuuden vuoden välein, jolloin kukin tarkistamiskierros aiheuttaa lisäkustannuksia. Kansallisella tasolla vaikutusten kuitenkin arvioidaan jäävän maltillisiksi velvoitteiden piirissä olevan kokoluokan direktiivitaajamien (tiheys esityksen mukaan 25 avl/ha) pienen määrän vuoksi. Hulevesien hallintasuunnitelmassa

esitettävien toimenpiteiden ja niiden toteuttamisen taloudellisia vaikutuksia olisi myös kunnille, mutta niiden arviointi on haastavaa. Vaikutusten arvioimisen haastavuus kytkeytyy siihen, että tarvittavat toimenpiteet voivat olla sangen erilaisia eri kunnissa (taajamissa) ja alueelliset olosuhteet vaihtelevat. Lisäksi toimenpiteiden toteuttaminen voitaisiin tehdä muiden hankkeiden yhteydessä tai erillisinä hankkeina.

Taloudellisten vaikutusten arviointi riippuu monesta tekijästä, johon vaikuttaa muun muassa kunnan koko ja suunnitelman laajuus. Lisäksi olisi huomattava, että hulevesien nykyistä paremmalla hallinnalla ehkäistäisiin hulevesien suuresta määrästä tai niiden laadusta aiheutuvia tilanteita, joiden korjaamiseen kunta joutuisi käyttämään taloudellisia voimavaroja.

Vesihuoltolaitokset

Suurin osa vesihuoltolaitoksista on kuntien omistamia. Ne voivat olla myös kunnallisia organisaatioita, kuten kunnan liikelaitoksia tai kunnan omistamia osakeyhtiöitä. Joissakin tapauksissa useat kunnat omistavat yhdessä vesihuoltoyhtiön. Vaikka laitokset olisi yhtiötetty, omistus säilyy usein kokonaan kunnilla tai niin, että kunta on yhtiön suurin omistaja. Nyt kyseessä olevassa esityksessä arvioidut vaikutukset kohdistuisivat kuntien omistamiin vesihuoltolaitoksiin.

Esityksen sääntelyllä ei olisi välittömiä vaikutuksia vesihuoltolaitoksille. Esitys määrittäisi kuitenkin sitä kustannustasoa, jonka kautta seuraavaan esitykseen sisällytettävillä direktiiviin perustuvilla uusilla vaatimuksilla tulisi olemaan erittäin merkittävät vaikutukset. Nämä liittyvät fosforille ja typelle herkkien alueiden, mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden sekä direktiivitaajamien määrittelyyn ja niistä johtuviin vaikutuksiin.

Ympäristönsuojelulakiin lisättäväksi esitettävän 110 k §:n yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat uudet vaatimukset edellyttäisivät ottamaan huomioon kuormitusvaihtelut eri vuodenaikoina ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Näistä vaatimuksista ei arvioida käytännössä aiheutuvan taloudellisia vaikutuksia vesihuoltolaitoksille.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotettava uusi yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskeva poikkeus vesien sitovista ympäristötavoitteista (20 d §) ja ympäristönsuojelulakiin ehdotettava menettely myönnettävän poikkeamisen käsittelystä (49 a §) sujuvoittaisi lupamenettelyä. Ehdotetut tätä poikkeamista koskevat säännökset mahdollistaisivat sellaisten uusien puhdistamohankkeiden toteuttamisen, jotka eivät ilman poikkeamista täyttäisi lupaedellytyksiä. Puhdistamohanke voisi olla olemassa olevan jätevedenpuhdistamon luvan muuttamista edellyttävä laajennus tai uuden puhdistamon rakentaminen.

Poikkeamismahdollisuus voisi yksittäisissä hankkeissa vähentää vesihuoltolaitokselle aiheutuvia kustannuksia, kun puhdistamohanke voisi saada ympäristöluvan helpommin. Toisaalta poikkeamisen saaminen edellyttäisi ympäristölupahakemuksen yhteydessä riittäviä selvityksiä poikkeuksen edellytysten täyttymisen osalta, mistä aiheutuisi sille kustannuksia. Poikkeamisen hakeminen olisi vapaaehtoista. Soveltuvia hankkeita ennakoidaan olevan enimmillään yksittäisiä joidenkin vuosien välein. Myönteisen poikkeuksen vaikutukset olisivat kuitenkin tässä vaiheessa arvioiden hyvin vähäisiä niiden vähäisen määrän vuoksi. Yksittäiselle laitokselle poikkeamismahdollisuus olisi merkittävä. Tästä syystä poikkeuksen edellytysten todentamiseen tarvittavista selvityksistä aiheutuvat taloudelliset vaikutuksetkin olisivat hyväksyttävämpiä.

Vesihuoltolain 16 §:ää esitetään täydennettäväksi niin, että vesihuoltolaitoksen talousvetä koskeva tiedottamisvelvollisuus kattaisi jatkossa myös jätevetä koskevia tietoja. Tällä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia vesihuoltolaitokseen siltä osin kuin tiedottamisvelvollisuudet

lisääntyvät. Tieto- ja laskutusjärjestelmiä tulisi kuitenkin kehittää soveltumaan uusiin tiedottamisvaatimuksiin.

Ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhdyskuntarakentamislakiin sisällytettäviä hulevesien hallintasuunnitelmia koskevaa sääntelyä esitetään täydennettäväksi niin, että suunnitelman laatiminen olisi pakollista tietyille direktiivitaajamille (vähintään 100 000 avl direktiivitaajamat aina, 10 000–alle 100 000 avl direktiivitaajamat riskiperusteisesti). Pakolliset suunnitelmat tulisi päivittää kuuden vuoden välein. Näiden suunnitelmien sisältövaatimukset olisivat vapaaehtoisia hulevesien hallintasuunnitelmien sisältöä tarkempia. Koska hulevesien hallintasuunnitelma on tarkoitus tulla laadituksi kunnan ja vesihuoltolaitoksen yhteistyöllä, sen pakollisten suunnitelmien laatimisesta aiheutuisi työtä myös vesihuoltolaitoksille. Vaikutusten arvioidaan jäävän kuitenkin kansallisella tasolla maltillisiksi, koska velvoitteiden piirissä olevan kokoluokan direktiivitaajamia (tiheys esityksen mukaan 25 avl/ha) ennakoitaan olevan Manner-Suomen alueella alle 30.

5.2.2 Vaikutukset ympäristöön ja terveyteen

Taajaman määritelmä

Taajaman määritelmän muutos vaikuttaisi siihen, että kansallinen sääntely eriytyisi niiden puhdistamoiden osalta, jotka käsittelevät direktiivitaajamien yhdyskuntajätevesiä ja niiden puhdistamoiden osalta, jotka eivät käsittele direktiivitaajamien yhdyskuntajätevesiä.

Osa uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin puhdistamoille tulevista vaatimuksista soveltuisi ainoastaan niihin puhdistamoihin, jotka käsittelevät direktiivitaajamien yhdyskuntajätevesiä. Lisäksi vaatimuksia voisi aiheutua siitä, että riskinarviointi edellyttää toimia.

Vanhaan yhdyskuntajätevesidirektiiviin nähden taajaman määritelmän muutos vähentäisi direktiivin soveltamisalassa olevien puhdistamojen määrää. Tämän osalta tulee kuitenkin huomioida se, että kaikkien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden ympäristölupamääräyksiin vaikuttavat lisäksi myös esimerkiksi muun lainsäädännön vaatimukset riippumatta siitä, kuuluuko puhdistamo uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin soveltamisalaan vai ei. Vaatimuksia sisältyy esimerkiksi myös vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (vesien sitovat ympäristötavoitteet) ja vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annettuun valtioneuvoston asetukseen. Suurimpiin noin kymmeneen Suomen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon taajaman määritelmän muutoksella ei olisi vaikutusta, sillä uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimukset kohdistuvat niihin puhdistamon käsittelemän jäteveden kuormituksen perusteella. Tämän seurauksena uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimusten piirissä arvioidaan olevan jatkossakin noin 80 prosenttia kaikista Suomen yhdyskuntajätevesistä.

Taajamien määritelmän muuttamisella ei arvioida olevan merkittäviä suoria ympäristövaikutuksia, sillä yksittäisten puhdistamojen ympäristöluvut ovat jo nykytilanteessa sisältäneet puhdistamoille käytännössä samantasoisia tai tiukempia jäteveden käsittelyvaatimuksia kuin direktiivi edellyttäisi. Käytännössä taajaman määritelmän muutos tulee vaikuttamaan EU-raportoinnin sisältöön ja Suomesta raportoitaviin ympäristötietoihin ja tietojen alueelliseen kattavuuteen supistavasti.

Kuormitukselle herkät alueet

Fosforille ja typelle herkkien alueiden määrittämisen arvioidaan lisäävän ympäristötietoa samoin kuin mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittäminen. Tätä kautta voidaan

tunnistaa aiempaa paremmin riskialueita, ja tietoa voidaan hyödyntää eri menettelyissä kuten lupamenettelyissä ja valvonnassa tai ympäristöluvanvaraisten toimintojen tarkkailuohjelmissa. Myös resurssit voitaisiin alueiden määrittämisen avulla kohdentaa niille alueille, joilla todellisuudessa on tarvetta toimenpiteille.

Rehevoitumiselle herkiksi alueiksi tunnistetuille alueille johdettavia yhdyskuntajätevesiä tulee myöhemmin annettavan hallituksen esityksen myötä koskemaan aiempaa yhdyskuntajätevesi-direktiiviä tiukemmat käsittelyvaatimukset. Mikäli alueita ei määriteltäisi, aiempaa tiukemmat käsittelyvaatimukset soveltuisivat kuitenkin koko jäsenvaltion alueella. Typelle herkkien alueiden määrittäminen mahdollistaa lisäksi tyypin luonnollisen pidättymisen huomioon ottamisen tyypin vähimmäispuoistoteknisen laskennassa direktiivin sallimaan määräaikaan saakka. Asiaa koskevat ehdotukset tullaan sisällyttämään myöhemmin annettavaan hallituksen esitykseen.

Viemärit ja kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät

Jätevesiviemärien suunnittelua, rakentamista, kunnossapitoa ja käyttöä koskeva vesihuoltolakiin sisältyvä ehdotus osaltaan varmistaa jätevesiviemäriverkoston teknisiä ja laadullisia seikkoja sekä toimivuutta. Jätevesiviemärien katsotaan käytännössä jo nykytilanteessa täyttävän esitettyt vaatimukset, eikä ehdotuksella arvioida olevan käytännön vaikutuksia jätevesiviemäreitä koskevaan toimintaan.

Valmistelussa olevaan yhdyskuntarakentamislakiin ehdotettujen säännösten myötä kokonaisvaltaisten hallintasuunnitelmien edellyttämässä direktiivitaajamissa ympäristön laatu paranisi, kun viemäreiden ylivoitojen ja likaisten hulevesien johtaminen vesistöön vähenisi. Systemaattisempi lähestymistapa niin päästöjen tunnistamisen kuin toimenpiteiden kautta tulisi vaikuttamaan myönteisesti ympäristöön. Satunnaispäästöjen oletetaan ehdotusten myötä vähenevän hallintasuunnitelmien seurauksena ja vähentävän ympäristön pilaantumisen riskiä.

Kiinteistökohtaisten järjestelmien vaatimuksen saavuttaa vähintään sama ympäristön ja terveyden suojelun taso direktiivitaajamassa tarkasteltuna ei arvioida muuttavan nykytilannetta, koska Suomessa arvioidaan olevan erittäin vähän kiinteistökohtaisia järjestelmiä näillä alueilla ja niiden merkitys ympäristönsuojelun tason kannalta on vähäinen.

Vaikutusten- ja riskienarviointi

Vaikutustenarviointi voi omalta osaltaan johtaa entistä kokonaisvaltaisempaan ympäristöön aiheutuvien paineiden yksilöimiseen ja voi tukea vesienhoitosuunnitelmatyötä. Tämä yhdistettynä 18 artiklan edellyttämään toimenpiteiden yksilöimiseen edistää yksittäisten vesistöihin paineita aiheuttavien tilanteiden havaitsemista ja korjaamista. Tällä arvioidaan olevan yksittäistapauksissa myönteisiä ympäristövaikutuksia.

Vaikutukset ihmisten terveyteen

Ympäristönsuojelulakiin ehdotetulla käsiteltävien yhdyskuntajätevesien johtamista koskevan riskinarvioinnin laatimisella arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, kun tietoa yhdyskuntajätevesiin liittyvistä riskeistä kootaan systemaattisesti. Tätä tietoa voidaan hyödyntää myös terveydensuojelulain nojalla laadittavan talousveden tuotantoketjun riskienhallintasuunnitelmien ja yleisten uimarantojen riskejä kuvaavien uimavesiprofiilien laatimisessa, mikä osaltaan turvaa talousveden ja uimaveden terveydellistä laatua.

Yhdyskuntarakentamislain ehdotusten osalta myönteisiä vaikutuksia uimaveden laatuun ja siten ihmisten terveyteen arvioidaan olevan myös sillä, kun hulevesiin tai sekaviemäreistä

aiheutuviin ylivuotoihin liittyviä riskejä tunnistetaan, niiden hallintaan asetetaan tavoitteita ja määritellään riskeille asianmukaiset hallintakeinot. Pakollisen hulevesisuunnitelman myötä hulevesiä hallittaisiin nykyistä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin, mikä siten turvaisi osaltaan myös ihmisten terveyttä. Hulevesien nykyistä paremmalla ja kokonaisvaltaisemmalla hallinnalla turvattaisiin siten osaltaan myös terveyttä.

5.2.3 Vaikutukset eräisiin perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksellä olisi vaikutuksia julkisuusperiaatteen (12 §:n 2 momentti), ympäristöperusoikeuden (20 §) sekä yksityiselämän suojan (10 §) toteutumiseen.

Tahoja, joiden näkökulmasta esityksen vaikutuksia arvioidaan, ovat kansalaiset, jätevesiverkostoon talousjätevesiä johtavat tahot, vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon direktiivitaajaman alueella vapautuksen saaneet, direktiivitaajamissa sijaitsevien kiinteistöjen omistajat, vesialueiden omistajat ja vesistöjen virkistyskäyttäjät.

Julkisuusperiaate

Riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Julkisuus on myös vallankäytön ja viranomaistoiminnan kritiikin ja valvonnan edellytys. Julkisuusperiaatteetta toteuttavia ehdotuksia ovat säännösehdotukset, joiden soveltaminen lisää ympäristöä koskevaa tietoa (ehdotukset ympäristönsuojelulain pykäliksi 110 i, 110 j, 110 m–110 s) ja vesihuoltolain osalta ehdotukset tietojen antamista kotitalouksille liittyen muun muassa jätevesien käsittelyyn (ehdotus vesihuoltolain 16 §) sekä valmisteilla olevan yhdyskuntarakentamislain osalta hulevesien hallinnan suunnittelun tehostamiseksi (yhdyskuntarakentamislain 62 a–62 e §).

Edellä mainitut ehdotukset turvaavat käytännössä julkisuusperiaatteen toteutumista, kun eri lakien mukaisten velvoitteiden myötä ympäristötietoa saadaan lisää muun muassa herkistä alueista, käsiteltyjen jätevesien riskinarvioinnista, jätevesien käsittelystä sekä hulevesien hallinnasta. Konkreettinen vaikutus olisi se, että kansalaisten olisi nykyistä helpompi saada tietoja näistä aihepiireistä. Ehdotukset voivat konkreettisesti parantaa kansalaisten tiedonsaantia ympäristöasioissa, kun tietoja on saatavilla näiltä osin nykyistä laajemmin ja tarkemmin.

Ympäristöperusoikeus

Edellä selostetun julkisuusperiaatteen toteutuminen edistää myös ympäristöperusoikeuden toteutumista. Esitykseen sisältyvät säännökset ympäristönsuojelulain (ehdotetut uudet 110 i, 110 j, 110 p–110 s §) direktiivitaajamista, typelle ja fosforille herkistä alueista sekä mikroepäpuhtauksille herkistä alueista turvaavat osaltaan jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön. Käytännön näkökulmasta ympäristöä koskeva tieto lisääntyy, kun näiden alueiden määrittämisen jälkeen tiedetään direktiivitaajamien sekä herkkien alueiden sijainnit. Tiedot otettaisiin huomioon esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä. Myös ympäristönsuojelulain (ehdotetut uudet 110 m, 110 n ja 110 o §) riskinarviointi turvaisi jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön lisääntyvän tiedon kautta ja sen perusteella tehtävien eri säädöksiin perustuvien toimien myötä.

Ympäristönsuojelulain (ehdotetut 110 j, 110 q ja 110 s §) sisältävät direktiivitaajamien, typelle ja fosforille herkkien alueiden ja mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämisen menettelysäännökset. Ehdotetut kuulemissäännökset merkitsevät käytännössä sitä, että kaikki saavat osallistua mielipiteiden esittämisen kautta alueiden menettelyyn. Lupa- ja valvontaviraston

hallintopäätöksiin voisi hakea muutosten ympäristönsuojelulaissa säädetyn mukaisesti. Ehdotus turvaa siten osaltaan ympäristöperusoikeutta.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 d §:ssä ehdotetaan säädettävän uudesta yhdyskuntajätevedenpuhdistamoita koskevasta poikkeamisesta lupa-asian yhteydessä. Tämä ehdotettu poikkeuksia koskeva säännösehdotus merkitsee käytännössä rajoitusta vesien hyvän tilan tavoitteeseen. Esitykseen sisältyy kuitenkin edellytykset poikkeuksen käytölle, joten sitä ei voitaisi soveltaa vapaasti. Poikkeamisen laajemmalla käytöllä voi olla jotakin merkitystä sekä vesialueiden omistajien kuin virkistyskäyttäjienkin osalta, mutta vaikutuksen arvioidaan jäävän käytännössä vähäiseksi. Ehdotetun poikkeuksen käyttö ei estä vesien käyttöä kuten esimerkiksi kalastusta tai virkistyskäyttöä.

Ehdotettu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 d §:n poikkeamisen soveltaminen ympäristönsuojelulain lupamenettelyissä tarkoittaisi ympäristönsuojelulain mukaisen osallistumiskeinojen käyttöä. Uuden ympäristötavoitteista poikkeamisen osallistumisessa sovellettaisiin lupamenettelyn osallistumiskeinoja. Yksittäistä toimintaa koskevassa lupa-asia muistutuksien ja mielipiteiden antamisessa sovellettaisiin ympäristönsuojelulain asianomaisia säännöksiä. Sovellettavaksi tulevat myös hallintolain tiedoksi antoa ja tiedottamista koskevat säännökset. Ympäristönsuojelulain mukaisen lupahakemuksen kuulemiselle varattu aika on yleensä 30 päivää. Lupa-asia muutoksenhakuperusteena voisivat jatkossa olla myös tätä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden poikkeusta koskevat näkökohdat, mikäli poikkeus on käsitelty lupa-asian yhteydessä. Ympäristöperusoikeuden näkökulmasta keskeistä on, että vesialueiden omistajien sekä vesien virkistyskäyttäjien ja vesiensuojeluun osallistujien osallistuminen ja muutoksenhakuoikeus toteutuu ympäristönsuojelulain säännösten perusteella.

Yksityiselämän suoja

Esitykseen sisältyvä säännös vesihuoltolain 11 §:n muutokseksi koskee tietojen toimittamista Suomen ympäristökeskukselle, jos kiinteistölle on myönnetty vapautus vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon liittymisestä tai vapautus on rauennut. Käytännössä ehdotus tarkoittaa, että kunnasta toimitettaisiin vapautusta tai sen raukeamista koskevaa välttämätöntä tietoa niissä tapauksissa, kun vapautus tai raukeaminen koskisi direktiivitaajamassa sijaitsevaa kiinteistöä. Toimitettava tieto olisi muun muassa osoite- ja paikkatietoa, josta käy ilmi vapautuksen saaneen kiinteistön sijainti sekä vapautuksen kesto. Lisäksi kunnalla olisi velvollisuus toimittaa tieto Suomen ympäristökeskukselle vapautuksen raukeamisesta. Pykälässä tarkoitettuihin henkilötietoihin ei kuuluisi kuitenkaan EU:n tietosuojasetuksen 9 artiklan tarkoittamia erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

Tietosuojasetuksen mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai suoraan tai epäsuorasti tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Sijaintia koskeva paikkatieto on henkilötietoa, koska kiinteistön omistajan voi saada selville käyttäen muita tietolähteitä. Pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttaminen tarkoittaa käytännössä, että Suomen ympäristökeskus noudattaa näiden henkilötietojen käsittelyssä yleistä tietosuojasetusta ja kansallista lainsäädäntöä. Rekisterinpitäjän tulee muun muassa määritellä henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ja keinot sekä laatia tietosuojaseloste. Rekisterinpitäjien vastuulla ovat muun muassa rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen kuten tietopyyntöihin vastaaminen, tietojen oikaiseminen ja poistaminen.

Vapautuksen saavien joukossa on luonnollisten henkilöiden omistamia kiinteistöjä, mutta vapautusten arvioidaan sijoittuvan erittäin harvoin direktiivitaajamien alueilla. Käytännössä ehdotus tarkoittaisi, että Suomen ympäristökeskuksen muodostuisi näistä tiedoista rekisteri.

Yksityishenkilöillä olisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet. Tältä osin ehdotuksella pyritään turvaamaan oikeutta yksityiselämän suojaan.

5.2.4 Ahvenanmaa

Esityksessä tarkoitettu sääntely kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1141/1991) 18 §:n 7 ja 10 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Näin ollen esityksellä ei olisi vaikutuksia Ahvenanmaahan.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

6.1.1 Taajamien määrittely

Hallituksen esityksen valmistelussa on tarkasteltu vaihtoehtoa määritellä taajamat kansallisesti kuten tähänkin saakka. Taajama olisi tässä vaihtoehdossa määritelty kansallisessa lainsäädännössä samansisältöisenä kuin se on direktiivin 2 artiklan 4 kohdassa ja voimassa olevassa yhdyskuntajätevesiasetuksessa säätämättä tarkemmin taajamien määrittelemiseen liittyvästä menettelystä. Tässä vaihtoehdossa direktiivissä tarkoitetuiksi taajamiksi olisi katsottu huomattavasti suurempi määrä alueita kuin määritettäessä alueet direktiivin johdanto-osan 6 kohdan mukaista tiheyttä koskevaa viitearvoa hyödyntäen. Direktiivitaajamia olisi Manner-Suomen alueella alustavan paikkatietotarkastelun pohjalta tehdyn arvion mukaan tällä vaihtoehdolla noin 180, kun niitä tulisi esitettävän 25 avl/ha tiheysvaatimuksen pohjalta olemaan Manner-Suomessa alustavan arvion mukaan noin 40. Nykytilan mukainen taajamien määrittely olisi näin ollen johtanut direktiivin minimivaatimuksia laajempaan täytäntöönpanoon, mikä olisi aiheuttanut vesihuoltolaitoksille suurempia kustannusvaikutuksia.

Esityksen valmistelussa on lisäksi tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa direktiivitaajamat olisi määritelty direktiivin johdanto-osan 6 kohdan mukaisen viiteraja-arvon alarajan mukaisella tiheydellä 10 avl/ha. Tällä tiheysvaatimuksella direktiivitaajamia olisi Manner-Suomessa alustavan arvion mukaan noin 80. Myös tämä vaihtoehto olisi aiheuttanut esityksen mukaista tiheysvaatimusta suurempia kustannusvaikutuksia vesihuoltolaitoksille.

6.1.2 Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi

Hallituksen esityksen valmistelussa on myös tarkasteltu vaihtoehtoja, että käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien riskinarvioinnin tekisi Suomen ympäristökeskus tai kunta alueellaan. Tehtävä on kuitenkin tiiviissä yhteydessä vesienhoitoon ja merenhoitoon sekä ympäristönsuojelulain mukaisten ympäristölupien valvontaan ja valvonnassa saatuihin tietoihin. Suomen ympäristökeskuksen osalta voidaan todeta, että tehtävän edellyttämä tieto ympäristölupien valvonnan osalta ei vastaa riskinarvioinnin edellyttämää tasoa. Tehtävän osoittamista kunnille ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi, vaikka kunnilla onkin niiden myöntämien ympäristölupien valvontatietoja. Vesienhoidon ja merenhoidon osalta kuntien tietopohja ei ole riittävää arvioinnin toteuttamiseen. Vaihtoehdot olisivat merkinneet sitä, että Suomen ympäristökeskukselle tai kunnille olisi ollut tarpeen osoittaa uusia voimavaroja tehtävään.

Riskinarvioinnin tietojen pohjalta voi olla tarpeen ryhtyä eri lakien mukaisiin toimiin. Tästä näkökulmasta on tärkeää, että tiedot ovat yhdenmukaisia ja valtakunnallisesti vertailukelpoisia. Näissä vaihtoehdoissa olisi ollut suurempi hallinnollinen taakka tehtävän tekemisessä kuin se, että tehtävä osoitettaisiin ehdotuksen mukaan Lupa- ja valvontavirastolle, jolle kuuluvat myös vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaisen tehtävät sekä vesilain valvontatehtäviä.

6.1.3 Kokonaisvaltaiset yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmat

Hallituksen esityksen valmistelussa on tarkasteltu kokonaisvaltaisia hallintasuunnitelmia koskevien säännösten täytäntöönpanon osalta vaihtoehtoa, jossa suunnitelman laatimista koskevat säännökset olisi sisällytetty ympäristönsuojelulakiin. Suunnittelovelvoite olisi tässä vaihtoehdossa ollut kokonaan uusi, muun muassa alueidenkäyttölainsäädäntöön perustuvien hulevesien hallintasuunnitelman lisäksi laadittava suunnitelma. Koska direktiiviin perustuvalla hallintasuunnitelmalla on paljon päällekkäisyyttä hulevesien hallintasuunnitelman kanssa, tämä olisi aiheuttanut suunnitelmia laativille tahoille ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Direktiiviin perustuvien hallintasuunnitelmien laatimisen vastuutahona on myös tarkasteltu erilaisia vaihtoehtoja. Mahdollisiksi vastuutahoiksi on esityksen valmistelussa tunnistettu kunnat, vesihuoltolaitokset, Suomen ympäristökeskus ja Lupa- ja valvontavirasto. Näistä kunnilla on katsottu olevan paras asiantuntemus suunnitelmiin sisällytettäviin toimenpiteisiin liittyen.

Direktiiviin perustuvien hallintasuunnitelmien osalta on myös tarkasteltu suunnitelmien erilaisia velvoittavuuden asteita. Direktiivin liitteen V 2 kohdan mukaiset tavoitteet ovat direktiivin sanamuodon mukaan ohjeellisia ja ei-sitovia. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen tavoitteiden säätämiseksi sitoviksi olisi johtanut direktiivin minimivaatimuksia laajempaan täytäntöönpanoon.

6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Ruotsi

Ruotsin luonnonsuojeluvirasto (Naturvårdsverket) on antanut Ruotsin hallitukselle 29 päivänä tammikuuta 2026 ehdotuksen säännösmuutoksista uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi⁶. Ehdotus kattaa koko direktiivin kansallisen täytäntöönpanon ja se on lausunnolla kesäkuun loppuun saakka.

Taajaman käsite ja määrittäminen

Taajaman määritelmää käsitellään ehdotuksen jaksossa 4.2.3. Naturvårdsverket ehdottaa, että ympäristökaaren (miljöbalk) 9 luvun 2 b §:ään lisättäisiin uusi *viemäritaajaman* (avloppstört) määritelmä. Lisäksi Naturvårdsverket ehdottaa, että viemäritaajaman tarkemmat säännökset annettaisiin ehdotuksen mukaisen uuden viemäriasetuksen (*avloppsförordning*) 2 luvun 1–7 §:ssä.

Viemäritaajaman uusi käsite korvaisi voimassa olevassa lainsäädännössä käytössä olleen *tätbebyggelse* (taajama-asutus) määritelmän. Ruotsi on vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin raportoinnissa hyödyntänyt Ruotsin tilastoviranomaisen taajaman määritelmää *SCB-tätort*. SCB-tätortin määritelmä perustuu asuinrakennusten tiheyteen: sillä tarkoitetaan aluetta, jolla on enintään 150 metriä rakennusten välissä ja jonka kuormitus on vähintään 2 000 avl.

Ehdotuksen mukaan Naturvårdsverket määrittäisi viemäritaajamien maantieteelliset rajat tapauskohtaisesti ja ylläpitäisi niitä koskevaa kansallista rekisteriä (jakso 5.2.1). Säännökset rekisteristä sisällytettäisiin viemäriasetuksen 1 luvun 11 §:ään. Alustavan tiedon mukaan viemäritaajamina on tarkoitus Ruotsissa pitää yhdyskuntajäteveden keräysaluetta eli aluetta, jolta

⁶ Förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Ärendenummer: NV-09545-24. <https://www.naturvardsverket.se/490731/contentassets/5408c5e2928d421fafbafa70a30651e4/forslag-till-forfattningsandringar-till-foljd-av-eus-reviderade-avloppsvattendirektiv.pdf>

jätevedet johdetaan yhdyskuntajätevedenpuhdistamon käsiteltäväksi. Rekisterin merkintä ei olisi sitova, vaan toimisi lähtötietoina harkinnalle ja valvonnalle.

Muita määritelmiä

Ehdotuksen mukaan viemäriasetuksen 1 luvun 8 §:ään sisällytettäisiin muun muassa asukasvas-tineluvun (*1 personekvivalent tai 1 pe*), kuormituksen (*belastning*) ja mikroepäpuhtauden (*mik-roförorening*) määritelmät.

Kuormituksen määrittäminen

Kuormituksen määrittämisestä (*beräkning av maximal genomsnittlig veckobelastning*) ehdote-taan säädettävän viemäriasetuksen 1 luvun 9 (viemäritaaajaman avl-kuormitus) ja 10 §:ssä (jäte-vedenpuhdistamon avl-kuormitus). Huomioon otettaisiin kyseisessä viemäritaaajamassa synty-vän tai jätevedenpuhdistamolle aiheutuvan keskimääräisen viikoittaisen kuormituksen enim-mäismäärä vuoden aikana. Huomioon ei otettaisi poikkeuksellisia säätilanteita, kuten rankka-sateita.

Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttö

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttöä koskevat ehdotukset si-sältyvät jätevesiasetuksen 3 luvun 9 §:ään. Naturvårdsverket ehdottaa jaksossa 5.15.1, että Ruotsissa otettaisiin käyttöön mahdollisuus poiketa direktiivin typen ja fosforin puhdistusvaa-timuksista, jos käsitellyt jätevedet on tarkoitus käyttää maataloudessa. Ehdotuksessa asetetaan käytölle useita ehtoja, kuten esimerkiksi se, että otettaisiin huomioon muun muassa kasvien ravitsemustarpeet. Edellytyksenä olisi muun muassa, että ympäristölle ei aiheutuisi riskejä ja että ihmisten terveydelle ei aiheutuisi vaaraa.

Paikalliset ilmasto-olot

Jaksossa 5.13 esitetään, että yhdyskuntajätevesipuhdistamojen suunnittelua, rakentamista ja käyttöä sekä huoltoa koskeva säännös siirrettäisiin yhdyskuntajätevesiasetuksen 3 luvun 1 §:ään. Ehdotuksen vaikutukset olisivat vähäisiä, kun otetaan huomioon Ruotsissa jo voimassa oleva sääntely.

Kuormitukselle herkkät alueet

Kuormitukselle herkkiä alueita ja mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevat ehdotukset si-sältyvät jaksoon 5.8. Ehdotuksen jakson 5.8.2 mukaan viemäriasetuksen 3 luvun 10–12 §:ssä säädettäisiin siitä, että Naturvårdsverket yhteistyössä Meri- ja vesiviranomaisen (*Havs- och vat-tenmyndighet*) sekä Maatalousviraston (*Jordbruksverket*) kanssa laatisivat ehdotuksen typelle ja fosforille herkistä alueista hallitusta varten. Ehdotus tehtäisiin vesimuodostumakohtaisesti ja valmistelussa tarkasteltaisiin rehevöitymistä koskevia riskejä, ekologista tilaa sekä ympäristö-vaikutuksia. Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden osalta ehdotusta käsitellään jaksossa 5.8.5. Säännökset olisivat viemäriasetuksen 3 luvun 16 ja 17 §:ssä. Ruotsin luonnonsuojeluvirasto yhdessä Meri- ja vesiviranomaisen, vesiviranomaisten⁷ sekä lääninhallitusten kanssa

⁷ Ruotsin viidessä vesipiirissä vesienhoitoviranomaisena (*vattenmyndighet*) toimii asianomaisen alueen lääninhallitus (*länsstyrelsen*).

tunnistavat alueet, joilla mikroepäpuhtaudet aiheuttavat riskin ympäristölle tai terveydelle. Ruotsin valtioneuvosto (*regeringen*) tekisi näitä herkkiä alueita koskevat päätökset.

Naturvårdsverket laatisi sille jo vuodelle 2026 myönnettyjen määrärahojen puitteissa alustavan riskikartoituksen alueista, jotka ovat typelle ja fosforille herkkiä (s. 154).

Riskinarviointi

Direktiivin 18 artiklan mukaista riskinarvioinnin kansallista toimeenpanoa käsitellään ehdotuksen jaksossa 4.1. Sen mukaan ympäristökaaren 5 lukuun 7 ja 9 §:iin lisättäisiin vesienhoidon suunnittelumenettelyssä sovellettava riskinarviointi. Toimenpiteet terveydelle ja ympäristölle aiheuttamien riskien hallitsemiseksi sisällytettäisiin vesienhoidon toimenpideohjelmiin. Muutos tarkoittaisi Ruotsin meri- ja vesiviranomaiselle (*Havs- och vattenmyndighet*) ja vesiviranomaille uusia tehtäviä, joissa arvioitaisiin käsiteltyjen jätevesien haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja ympäristöön.

Kokonaisvaltaiset hallintasuunnitelmat

Ruotsissa otettaisiin käyttöön avloppsplan (*viemäröintisuunnitelman*) käsite, joka tarkoittaisi direktiivin 5 artiklan mukaista kokonaisvaltaista yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmaa. Artiklan täytäntöönpanoa käsitellään ehdotuksen jaksossa 5.6. Ympäristökaaren 9 luvun uuden 5 b §:n perusteella viemäröintisuunnitelmista säädettäisiin viemäriasetuksen 4 luvussa (1–8 §). Kunnan olisi laadittava suunnitelma tietyn kokoluokan viemäritaaajamille. Jos viemäritaaajama ulottuisi useamman kunnan alueelle, se laadittaisiin kuntien yhteistyönä. Esityksen mukaan kuntien itsemääräämisoikeus alueellaan sekä vastuu muun muassa kaavoituksesta ovat perusteita osoittaa tehtävä niille. Ehdotukseen sisältyy viemäröintisuunnitelman sisältövaatimuksia esimerkiksi nykytilasta, tavoitteista ja toimenpiteistä sekä ympäristöarvioinnin tarpeesta (miljöbedömning). Viemäröintisuunnitelma olisi toimitettava Luonnonsuojeluvirastolle.

Ehdotuksen jaksossa 5.6.2 käsitellään riskinarviointia. Naturvårdsverket ehdottaa, että se valmistelisi luettelon direktiivin 5 artiklan 2 mukaisista alueista. Säännökset sisältyisivät viemäriasetuksen 4 luvun 5 §:ään. Luettelosta päättäisi hallitus (*regeringen*) ja Naturvårdsverket julkaisisi luettelon tietoverkossa.

Veden uudelleenkäyttö ja yhdyskuntajätevesien johtaminen ympäristöön

Ehdotuksen jakson 5.17 mukaan direktiivin 15 artiklan 5 poikkeuksesta säädettäisiin Ruotsin vesienhoitoasetuksen (2004:660) 4 luvun uudessa 12 a §:ssä. Asetuksen liitteessä 1 säädettäisiin vesipiirin vesienhoitosuunnitelman sisällöstä, jota myös täydennettäisiin (uusi kohta 16 a).

Lupaviranomaisen (*Mark- och miljödomstolen* tai kunta) olisi jatkossa mahdollista sallia jätevedenpuhdistamon rakentaminen tai laajentaminen edellytysten täytyessä. Edellytysten täyttymisen osalta ehdotuksessa todetaan, että sovellettaisiin vesienhoitoasetuksen 4 luvun 11–14 §:ssä säädettyä menettelyä. Lupaviranomaisen, joka tekisi lupaharkinnan tai käsitelisi jätevedenpuhdistamoa koskevan ilmoituksen, ei kuitenkaan tarvitsisi käsitellä kaikkia direktiivin 15 artiklan 4 kohdassa säädettyjä edellytyksiä. Menettelyssä edellytettäisiin vesiviranomaisen ja lupa-asiaa tai ilmoitusta käsittelevän viranomaisen välistä tiedonvaihtoa sen varmistamiseksi, että vesipuidedirektiivin vaatimuksia noudatetaan. Tähän saattaa liittyä esimerkiksi ympäristökaaren 22 luvun 13 pykälän mukaisen lausunnon pyytäminen vesienhoitoviranomaiselta. Uutta lupaa ja olemassa olevan luvan muuttamista koskevassa asiassa on päätettävä niistä lupaehdoista ja -määräyksistä, joita tarvitaan, joita tarvitaan vesimuodostuman tilaan kohdistuvien kielteisten vaikutusten lieventämiseksi.

Rajat ylittävä yhteistyö

Ehdotuksen 5.11 jakson mukaan Naturvårdsverket toimisi direktiivin 12 artiklan mukaisena toimivaltaisena viranomaisena rajat ylittävässä yhteistyössä. Sillä on jo nyt vastaavankaltaisia viranomaistehtäviä, jota luetellaan ehdotuksen sivulla 179. Säännösehdotus sisältyisi viemäriasetuksen 7 luvun 7 §:ään.

Tiedottaminen yleisölle

Yleisölle tiedottamista käsitellään jaksossa 5.24. Ympäristökaaren 9 luvun uuden 5 b §:n perusteella voidaan antaa kunnille uusia velvoitteita direktiivin 24 artiklan täytäntöönpanemiseksi.

Säännökset sisältyisivät uuden viemäriasetuksen 6 luvun 1–4 §:ään. Asetuksen 6 luvun 3 §:n mukaan kuntien olisi ilmoitettava vähintään kerran vuodessa kaikille viemäriverkostoon liittyneiden kiinteistöjen omistajille tietoja jätevesien keräämisestä ja käsittelystä. Naturvårdsverket voisi 6 luvun 4 §:ään perustuen antaa tarkempia säännöksiä muun muassa kiinteistöjen omistajien saataville annettavista tiedoista ja siitä, miten tiedot asetetaan saataville ja missä muodossa ja milloin tiedot asetetaan saataville.

7 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausunnolla Lausuntopalvelu.fi:ssä [täydentyy]

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville taholle [täydentyy]

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

39 §. Lupahakemus. Pykälässä säädetään lupahakemuksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä. Pykälän 2 momentti koskee hakemukseen liitettäviä tietoja. Tarkemmat säännökset hakemukseen liitettävistä tiedoista ja liitteistä ovat ympäristönsuojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (713/2014).

Muutos kohdistuisi pykälän 2 momenttiin, johon lisättäisiin uuden vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden hankepoikkeusta koskeva pykälä. Hakijan selvitysvelvollisuus kattaisi myös uutena ne tilanteet, joissa hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 d §:n mukaista poikkeamista. Hakijan olisi esitettävä tarpeellinen selvitys mainitussa pykälässä säädettyjen poikkeamisen edellytysten täytymisestä. Säännöksellä pantaisiin osaltaan täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 4 kohtaa. Kansallisesti on perusteltua säätää uuden yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevan poikkeuksen osalta analogisesti samalla tavalla kuin jo olemassa olevan 1.1.2025 voimaan tulleen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 c §:ään perustuvan hankepoikkeuksen osalta on tehty.

49 a §. Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen. Lakiin on muutoksella 997/2024 sisällytetty lupaharkintaa ja lupamääräyksiä koskeva pykälä 49 a vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamisesta. Pykälään ehdotetaan lisättävän viittaus vesienhoidon ja merenhoidon

järjestämisestä annetun lain ehdotettuun uuteen 20 d §:ään. Näin myös tämä uusi poikkeus vesienhoidon ympäristötavoitteista käsiteltäisiin ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä lupa-asian yhteydessä Lupa- ja valvontavirastossa. Säännöksellä pantaisiin osaltaan täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 4 kohtaa. Kansallisesti on tarve säätää toimivaltaisesta viranomaisesta ja menettelystä.

Luku 10. Eräitä toimialoja koskevat säännökset.

Lain 10 lukuun, hallituksen esityksessä HE 75/2026 vp ehdotetun mukaisesti direktiivieläinsuojia koskevien säännösten (110 a–f §) jälkeen, lisättäisiin uusi väliotsikko ”Yhdyskuntajätevesien käsittely”. Väliotsikon alle lisättäisiin uudet säännökset (110 g–110 s §), jotka liittyisivät yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden yhdyskuntajäteveden käsittelyyn.

110 g §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin yhdyskuntajätevesien käsittelyyn liittyvistä määritelmistä. Pykälä sisältäisi viisi määritelmää.

Pykälän 1 kohta sisältäisi *biokemiallista hapenkulutusta* (BOD₇) koskevan määritelmän. Sillä tarkoitettaisiin seitsemän vuorokauden biokemiallista hapenkulutusta. Suomessa vakiintuneesti käytetään seitsemän vuorokauden mittaista jaksoa ja se sisältyy myös yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 4 kohtaan osana nykyistä asukasvastineluvun määritelmää. Uudelleenlaaditussa yhdyskuntajätevesidirektiivissä käytetään viiden vuorokauden aikajaksoa samoin kuin vanhassa direktiivissä. BOD₅ ja BOD₇ välillä on määritetty korrelaatio, jota käytetään yleisesti. Ympäristönsuojelun näkökulmasta aikajaksolla ei siten ole eroa. Ehdotettua biokemiallisen hapenkulutuksen määritelmää tarvittaisiin osana seuraavan kohdan 2 asukasvastineluvun määrittämistä.

Pykälän 2 kohdassa olisi *yhden asukasvastineluvun* (avl) määritelmä. Sillä tarkoitettaisiin yhtä sellaista vuorokausikuormitusta, jonka BOD₇ on 70 g happea (O₂). Tällä asukasvastineluvun käsitteellä yhdenmukaistettaisiin kaikki yhdyskuntajätevesien kuormitustekijät vastaamaan talousjätevesiä.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin *yhdyskuntajäteveden* käsite. Sillä tarkoitettaisiin yhdyskuntien talousjätevettä, teollisuus- ja laitosjätevettä tai niiden seosta huleveden kanssa. Yhdyskuntajätevedet muodostuvat tyypillisesti yhdyskunnissa ja siellä olevista toiminnoista. Käsitteestä säädetään yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa.

Pykälän kohta 4 sisältäisi *yhdyskuntien talousjäteveden* käsitteen. Sillä tarkoitettaisiin asuntojen, palvelujen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta tai kotitalouksien toiminnasta tai molemmista. Käsite perustuu yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 2 kohtaan. Määritelmän sisältö eroaa hieman lain 16 luvussa säädetyistä talousjäteveden käsitteestä (154 §:n 1 kohta), jota sovelletaan vain ympäristönsuojelulain 16 luvun ja asetuksen (157/2017) mukaisissa asioissa.

Pykälän kohdassa 5 määriteltäisiin yhdyskuntajätevesiin kuuluva *teollisuus- ja laitosjätevesi*. Sillä tarkoitettaisiin muuta jätevettä kuin yhdyskuntien talousjätevettä ja hulevettä, joka johdetaan elinkeino-, teollisuus- tai yritystoimintaan käytettävältä kiinteistöstä. Teollisuus- ja laitosjätevedet johdetaan jätevesiviemäriverkostoon ja ovat käsiteltävissä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa. Määritelmä perustuu yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 3 kohtaan. Määritelmä on tarpeen myöhemmin täytäntöön pantavan artiklan 14 vuoksi, jossa säädetään näihin jätevesiin liittyvistä vaatimuksista.

Pykälän 6 kohta sisältäisi *mikroepäpuhtauden* määritelmän. Mikroepäpuhtaudella tarkoitettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 3 artiklan 1 kohdassa

määriteltyä ainetta, sen hajoamistuotteet mukaan lukien, jota esiintyy yleisesti vesiympäristössä, yhdyskuntajätevesissä tai lietteessä ja jota voidaan pitää pieninäkin pitoisuuksina vaarallisenä ympäristölle tai ihmisten terveydelle asetuksen (EY) N:o 1272/2008 liitteessä I olevissa 3 ja 4 osassa vahvistettujen asiaankuuluvien kriteerien perusteella. Määritelmä perustuu yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 17 kohtaan. Määritelmä liittyy 8 artiklan 2 kohdan mukaiseen mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämiseen, joilla mikroepäpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

110 h §. Kuormituksen määrittäminen. Pykälässä säädettäisiin yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormituksen määrittämisestä ja siinä huomioitavista seikoista.

Kuormitus ilmaistaisiin pykälän *1 ja 2 momentin* mukaan asukasvastinelukuna ja se laskettaisiin puhdistamoon vuoden aikana johdetun viikon keskikuormituksen tai vastaavan kuormituksen perusteella lukuun ottamatta poikkeuksellisia säätilanteita.

Koska viikon keskikuormituksen selvittämiseksi tarvittavaa tiheää näytteenottoa ei tehdä Suomessa kaikilla puhdistamoilla, kuormitus olisi mahdollista määrittää muulla menetelmällä, jolla voitaisiin riittävällä tarkkuudella arvioida viikon keskikuormitus. Tämä olisi mahdollista tehdä esimerkiksi siten, että ympäristönsuojelun YLVA-tietojärjestelmään [ympäristönsuojelun tietovarantoon] tallennetuista tulevan jäteveden BOD₇-tarkkailunäytteiden tuloksista ja virtaamatiedoista lasketaan viiden vuoden ajalta näytteenottoajankohtien tulosten asukasvastinelukujen 90 prosenttipiste. Mainittu prosenttipiste ilmoittaa muuttujan arvon, jonka alapuolelle jakaumassa jää tapauksista 90 %.

Pykälässä mainituilla poikkeuksellisilla säätilanteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi rankkasateista johtuvia säätilanteita. Mainitun prosenttipisteen käyttäminen mahdollistaisi kuormituksen ulkopuolelle poikkeukselliset säätilanteet.

Edellä tarkoitettua 90 prosenttipisteen hyödyntäminen ei olisi tarkoituksenmukaista silloin, kun viemäröinnin piirissä on kausi- ja muita suuria kuormitusvaihteluita aiheuttavaa teollisuutta tai loma-asutusta. Näissä tapauksissa puhdistamoiden asukasvastineluku on vakiintuneen käytännön mukaan laskettu tapauskohtaisesti viemäröintialueen asukasluvun, majoituspaikkojen ja sesonkiajan käyttöasteen asukasluvun sekä teollisuuden kuormituksen perusteella. Vakiintunutta käytäntöä ei olisi tarkoitus kuormituksen määrittämisen osalta tarkoitus muuttaa.

Kuormituksen määrittämisestä säädetään voimassa olevan yhdyskuntajätevesiasetuksen 2 §:n 4 kohdassa, jonka mukaan asukasvastineluku lasketaan puhdistamolle vuoden aikana tulevan suurimman viikkokuormituksen vuorokautisesta keskiarvosta poikkeuksellisia tilanteita lukuun ottamatta. Ehdotetussa kuormituksen määrittämistä koskevassa uudessa lain tasoisessa pykälässä maininta vuorokautisesta keskiarvosta poistettaisiin, koska uudelleenlaadittu direktiivi ei sitä edellytä ja koska se ei vastaa käytäntöä kansallisilla puhdistamoilla. Ehdotetun pykälän sisältö vastaisi paremmin kuormituksen määrittämisessä sovellettavaa vakiintunutta käytäntöä. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 6 artiklan 5 kohta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kuormituksen määrittämiseen liittyvästä valtioneuvostolle osoitettavasta asetuksenantovaltuudesta. Pykälällä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 6 artiklan 5 kohta.

110 i §. Ehdotus direktiivitaajamiksi. Pykälässä säädettäisiin direktiivitaajamien määrittämisen valmistelutehtävästä. Sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin Suomen ympäristökeskukselle velvoite laatia Lupa- ja valvontavirastolle kymmenen vuoden välein ehdotus Manner-Suomen alueella sijaitsevista alueista, joiden asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden. Näitä alueita kutsuttaisiin direktiivitaajamiksi. Direktiivitaajaman kuormitus tulisi laskea suurimman taajamassa vuoden aikana tuotetun viikon keskiukuormituksen perusteella, poikkeuksellisia säätilanteita lukuun ottamatta.

Direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen laatimisen olisi tarkoitus perustua ensisijaisesti olemassa olevien paikkatietoaineistojen hyödyntämiseen sekä Tilastokeskuksen väestötietoihin ja jätevedenpuhdistamoita koskeviin kuormitustietoihin. Koska taajaman määritelmä on uudelleenlaaditussa yhdyskuntajätevesidirektiivissä säilynyt muuttumattomana verrattuna vanhaan direktiiviin, direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen laatimisessa voisi soveltuvin osin hyödyntää vanhan direktiivin täytäntöönpanon tueksi laadittua EU-ohjetta.⁸ Ohjeen mukaan taajama tarkoittaa aluetta, jossa väestö ja/tai taloudellinen toiminta on riittävän keskittynyttä, jotta yhdyskuntajätevedet voidaan kerätä ja johtaa jätevedenpuhdistamolle tai käsiteltynä purkupaikkaan. Ohje korostaa, että määrittely ei perustu hallinnollisiin rajoihin, vaan todelliseen asutuksen ja kuormituksen keskittymiseen. Taajama voi ohjeen mukaan koostua yhdestä tai useammasta maantieteellisesti yhtenäisestä tai toiminnallisesti yhteen liittyvästä alueesta, joissa asutus ja toiminta muodostavat direktiivin tarkoittaman keskittymän. Kyseessä olisi valmistelutehtävä, johon ei sisältyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Koska direktiivitaajamat määriteltäisiin taajaman asutuksen tiheyden perusteella, kaikki viemäröinnin piirissä olevat alueet eivät välttämättä kuuluisi direktiivitaajamaan. Direktiivitaajamuus ei siten olisi sidoksissa keräysjärjestelmään. Harvemmin asutut alueet voivat olla liitetty viemäriverkostoon, mutta ne jäisivät direktiivitaajaman ulkopuolelle, koska ne eivät täyttäisi direktiivitaajaman asutukselta edellytettyä tiheyttä.

Suomen ympäristökeskuksen ehdotuksen tulisi pykälän *2 momentin* mukaan sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna. Lisäksi siihen tulisi liittää tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä. Ehdotusta laatiessaan Suomen ympäristökeskus joutuisi osin käyttämään myös tapauskohtaista harkintaa arvioiessaan, käsitelläänkö samassa jätevedenpuhdistamossa käsiteltäviä jätevesiä yhtenä vai useampana direktiivitaajamana. Arviointi tehtäisiin kuitenkin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Arvioinnissa voitaisiin edellisessä kappaleessa mainitun EU-ohjeen perusteella ottaa huomioon alueiden asutuksen ja toiminnan keskittyneisyys, toiminnallinen yhteys sekä kansallisesti asetetut taajamakriteerit. Direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen laatimisessa sovellettaisiin myös asetukseen sisällytettäviä tarkempia säännöksiä.

Ehdotuksen selkeyttämiseksi direktiivitaajamien sijainti voisi olla tarkoituksenmukaista esittää myös Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämällä verkkosivuilla tietoverkossa. Tällä tavalla ehdotus direktiivitaajamista olisi helposti kaikkien saatavilla havainnollisessa muodossa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin valtioneuvostolle osoitettavasta asetuksenantovaltuudesta. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen sisällöstä ja sen laatimisesta sekä direktiivitaajaman kuormituksen määrittämisestä. Valtuus olisi

⁸ Terms and Definitions of the Urban Waste Water Treatment Directive 91/271/EEC, 16.1.2007.
<https://circabc.europa.eu/ui/group/1c566741-ee2f-41e7-a915-7bd88bae7c03/library/b06fbcef-2bf6-4196-a988-f0c963cd1d7c/details?download=true>

tarpeen yhdenmukaisuuden ja vertailukelpoisuuden turvaamiseksi esimerkiksi ehdotuksen laatimisessa, kun työ tulee tehtäväksi vain kymmenen vuoden välein.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 4 kohta. Ehdotuksen mukaisella direktiivitaajaman määrittelyllä käytettäisiin täysimääräisesti direktiivin johdanto-osan 6 kohdassa ilmaistua liikkumavaraa.

110 j §. Menettely ja päätös direktiivitaajamista. Pykälässä säädettäisiin direktiivitaajamien määrittämisen menettelystä ja päätöksestä. Menettelyä koskeva sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen. Muilta osin ehdotus perustuu uudelleenlaaditun direktiivin 2 artiklan 4 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto järjestäisi kuulemisen ja pyytäisi tarvittavat lausunnot. Kuuleminen ja lausuntojen pyytäminen on olennainen osa hallintopäätöksen valmistelua ja kuuluisi Lupa- ja valvontavirastolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Lupa- ja valvontavirastolle velvoite antaa päätös Manner-Suomen alueella sijaitsevista direktiivitaajamista. Pykälällä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 2 artiklan 4 kohta. Päätöksen tulisi sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna. Lisäksi siihen tulisi liittää tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä. Päätöksen mukaisten direktiivitaajamien sijainti voisi olla tarkoituksenmukaista esittää myös Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämällä verkkosivuilla tietoverkossa. Tällä tavalla päätöksen sisältö olisi helposti kaikkien saatavilla havainnollisessa muodossa. Päätös tulisi antaa tiedoksi hallintolain 62 a §:n mukaisella julkisella kuulutuksella.

Direktiivitaajamia koskeva päätös saattaa edellyttää myös viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, jäljempänä SOVA-laki) 4 §:ssä tarkoitettua ympäristöarviointia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle osoitettavasta päätöksentekomenettelyä koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

110 k §. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat yleiset vaatimukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisestä velvoitteesta huomioida yhdyskuntajätevedenpuhdistamon suunnittelussa ja ylläpidossa kuormitusvaihtelut eri vuodenaikoina ja ilmastomuutoksen vaikutukset. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin paikallisia ilmasto-olosuhteita koskeva 13 artikla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden osalta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan käsiteltävien yhdyskuntajätevesien purkupaikat valittaisiin mahdollisuuksien mukaan siten, että haitalliset vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tällöin huomiota kiinnitettäisiin vastaanottavan vesimuodostuman tilaan. Momentilla pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin liitteessä I olevan B osan 7 kohta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle osoitettavasta asetuksenantovaltuudesta. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevista vaatimuksista.

110 l §. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttö. Pykälässä säädettäisiin vaatimuksista koskien niitä tilanteita, joissa käsiteltyä yhdyskuntajätevettä käytetään uudelleen. Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttöä ei ole otettu Suomessa käyttöön, mutta asiasta tulisi kuitenkin säätää yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 1 kohdan riittävän täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttö ei saisi *1 momentin* mukaan vaarantaa vastaanottavan vesistön ekologista virtaamaa tai aiheuttaa ympäristön pilaantumista. Ympäristön pilaantumisen käsite (ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohta) sisältää haitalliset vaikutukset ympäristöön tai ihmisten terveyteen. Tämän perusteella myös terveyshaittaa ei saisi aiheutua.

Lisäksi veden uudelleenkäytössä tulisi *2 momentin* mukaan ottaa huomioon vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat. Näillä tarkoitettaisiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 17 §:ssä tarkoitettuja valtioneuvoston hyväksymiä vesienhoitosuunnitelmia.

110 m §. *Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi.* Pykälä perustuisi yhdyskuntajätevesidirektiivin 18 artiklan 1 ja 3 kohtaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan Lupa- ja valvontaviraston olisi yksilöitävä ja arvioitava riskit, joita käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen voi aiheuttaa ympäristölle. Arvioinnissa otettaisiin huomioon ne vesimuodostumat, joihin käsiteltyjä jätevesiä johdetaan. Lisäksi otettaisiin huomioon myös ne vesimuodostumat, joihin jätevesien johtamisella voi olla vaikutuksia. Arvioinnin piiriin kuuluvia vesimuodostumia olisivat vastaanottavan vesimuodostuman lisäksi esimerkiksi sen alapuolisia vesimuodostumia.

Riskinarvioinnilla ei olisi itsenäisiä oikeusvaikutuksia eikä siitä tehtäisi hallintopäätöstä. Riskinarviointi olisi luonteeltaan ympäristötietoa koskeva selvitys, josta muun muassa toiminnan harjoittaja, ympäristönsuojelulain mukainen lupavalvoja, vesienhoidon ja merenhoidon viranomaiset, vesihuoltoviranomaiset ja kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiset sekä kansalaiset saisivat tietoja. Selvitys voisi johtaa esimerkiksi hulevesisuunnitelman laatimiseen kunnassa, jos kunta niin arvioisi olevan perusteltua. Selvitys voisi esimerkiksi johtaa ympäristöluvan mukaisen tarkkailuohjelman muuttamiseen.

Lupa- ja valvontaviraston asiantuntemus jätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien valvonnassa samoin kuin vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa on keskeistä. Käytännössä riskinarvioinnissa hyödynnettäisiin laajasti olemassa olevia tietoja kuten esimerkiksi valvontatietoja, jätevedenpuhdistamoiden tarkkailutietoja, vesien- ja merenhoidon suunnittelujärjestelmissä hyödynnettäviä tietoja ja vesienhoitosuunnitelmia ja merenhoitosuunnitelmaa sekä toimenpideohjelmia. Myös tulvariskien hallintasuunnitelmat sisältävät riskinarvioinnissa tarvittavia tietoja.

Arviointi kattaisi Manner-Suomen yhdyskuntajätevedenpuhdistamot (noin 350) ja niiden käsitellyt yhdyskuntajätevedet, jotka johdetaan vesistöihin tai rannikkovesiin. Arvioinnissa tehtäisiin yhteistyötä kunkin vesihuoltolaitoksen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa. Lisäksi yhteistyö voi olla perusteltua muiden tarvittavien viranomaisten ja asiantuntijalaitosten kanssa kuten esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Riskinarvioinnissa otettaisiin huomioon *2 momentin 1 kohdan* perusteella vuodenaikavaihtelu ja ääri-ilmiöt, jotka osaltaan voivat aiheuttaa erityyppisiä haitallisia vaikutuksia käsiteltyjen jätevesien johtamisessa. Näitä vaikutuksia voivat olla esimerkiksi puhdistamoiden jätevesien ohijuoksutukset. Myös kuivakauden virtaamatilanteesta voi johtua riskejä. Samoin hulevesitulvista ja muista tulvista sekä runsasta sateista voi aiheutua riskejä.

Lisäksi arvioinnissa otettaisiin huomioon useita muita seikkoja riippuen siitä, mihin vesimuodostumaan käsitellyt jätevedet johdetaan. Näistä säädettäisiin *2 momentin kohdissa 2–6*.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan a) alakohdan perusteella huomioon otettaisiin sellaisen vesimuodostuman laatu, josta otetaan vettä ihmisten käyttöön talousvedeksi tuotettavaksi. Talousvesi on määritelty terveydensuojelulain 16 a §:n 2 kohdassa, jolla tarkoitetaan direktiivin (EU) 2020/2184 mukaista ihmisten käyttöön tarkoitettua vettä. Kyseessä on muun muassa raakavedenotto esimerkiksi vesihuoltolaitoksen toimesta talousveden valmistusta ja jakelua varten. Osassa vesihuoltolaitoksista raakavettä otetaan pintavesimuodostumista. Myös esimerkiksi elintarvikealan toimijan elintarvikkeiden valmistukseen ja jalostukseen tarvittava vedenotto sisältyy huomioon otettuihin asioihin. Vesienhoidon suunnittelussa tunnistetaan erityisiksi alueiksi muun muassa talousveden ottoon käytettävät vesimuodostumat, joista otetaan tai on tarkoitus ottaa vettä talousvesikäyttöön enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. Riskinarvioinnissa saatetaan tarvita myös vesienhoidon tiedoissa kerättäviä tietoja tarkempia tietoja vedenotosta, jossa on kyse edellä mainittua vedenottoa pienemmistä vedenottomääristä. Lisäksi vesienhoidossa laaditaan toimenpideohjelmiä, jossa esitetään toimenpiteitä talousveden ottoon käytettäville vesimuodostumille. Riskinarvioinnissa hyödynnetään ajantasaisempaa saatavilla olevaa tietoa vesimuodostumasta, jota saadaan esimerkiksi ympäristölupavelvollisten suorittamasta tarkkailusta.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan b) alakohdan perusteella huomioitaisiin se, jos vesimuodostumaa käytetään vesiviljelyyn. Suomessa kyse on yleensä kalankasvatuksesta ja rapujen kasvatuksesta. Muilta osin vesiviljelytoiminta on Suomessa lähinnä koeluontoista, mutta tulee myös osaltaan otetuksi huomioon riskien arvioinnissa. Vesiviljelyllä tarkoitetaan uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin perusteella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1380/2013 4 artiklan 25 kohdan mukaista vesiviljelyä eli vesieliöiden kasvatusta tai viljelyä, jossa käytetyllä tekniikalla on tarkoitus lisätä kyseisten eliöiden tuotantoa ympäristön luonnollista kapasiteettia suuremmaksi ja jossa eliöt pysyvät koko kasvatus- tai viljelyvaiheen ja myös nostovaiheen ajan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omaisuutena.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan c) alakohdassa huomioon otettaisiin sellaisen vesimuodostuman veden laatu, jossa on uimaranta. Kyseessä olisi sosiaali- ja terveysministeriön yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun asetuksen (177/2008) mukainen uimaranta, jolla on toimeenpantu direktiiviä 2006/7/EY. Vesienhoidossa kootaan tiedot vesienhoitoaluekohtaisesti muun muassa erityisistä alueista, joihin kuuluu tiedot muun muassa EU:n lainsäädännön perusteella uimavedeksi määritellyistä alueista. Tätä tietoa käytettäisiin riskinarvioinnissa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan riskinarvioinnissa otettaisiin huomioon pohjavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet. Tässä työssä huomioitaisiin siten myös mahdolliset alennetut tilatavoitteet tai tavoitteiden määräajan pidennykset. Pohjavesimuodostuman tilasta ja ympäristötavoitteista päättää valtioneuvosto kuuden vuoden välein vesienhoitosuunnitelmissa. Riskinarvioinnissa hyödynnettäisiin ajantasaisempaa saatavilla olevaa tietoa, jota saadaan esimerkiksi ympäristölupavelvollisten suorittamasta tarkkailusta. Lisäksi voidaan todeta, että Suomessa ei johdeta käsiteltyjä jätevesiä pohjavesiin. Pohjavesien suojeleminen sisältyy ympäristönsuojelulain 17 §:ään perustuvaan pohjaveden pilaamiskieltoon, jonka mukaan pohjavettä ei saa pilata eikä sen laatua vaarantaa. Pilaamiskielto on ehdoton. Pohjaveden pilaamiskieltoa on tarkennettu vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa, jonka 4 a §:ssä säädetään päästökiellosta pohjaveteen. Pintavesimuodostumasta voi johtua pintavettä pohjaveteen esimerkiksi rantaimetyymisen vuoksi.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan riskinarvioinnissa tulisi huomioida käsiteltyjä jätevesiä vastaanottavan pintavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet. Tässä työssä huomioitaisiin siten myös mahdolliset alennetut tilatavoitteet tai tavoitteiden määräajan pidennykset. Pintavesimuodostuman tilasta ja ympäristötavoitteista päättää valtioneuvosto kuuden

vuoden välein vesienhoitosuunnitelmissa. Riskinarvioinnissa hyödynnetään ajantasaisempaa saatavilla olevaa tietoa, jota saadaan esimerkiksi ympäristölupavelvollisten suorittamasta tarkkailusta.

Pykälän 2 kohdan 5 kohdan mukaan arvioinnissa huomioitaisiin meristrategiapuitedirektiiviä täytäntöönpanevan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 4 a luvun sääntelyyn perustuva meriympäristön tila. Rannikkovesimuodostumat ovat vesienhoidon suunnittelun piirissä ja sisältyvät jo edellä kohtaan 4. Sen lisäksi rannikkovesiä ja muita merivesiä koskee merenhoidon suunnittelu. Merenhoidossa laaditaan merenhoitosuunnitelma, josta valtioneuvosto päättää kuuden vuoden välein. Riskinarvioinnissa hyödynnetään ajantasaisempaa saatavilla olevaa tietoa, jota saadaan esimerkiksi ympäristölupavelvollisten suorittamasta tarkkailusta.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan perusteella riskinarvioinnissa huomioitaisiin muut käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuvat olennaiset riskit. Pykälän 2 momentin 6 kohta on tarpeen, koska uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 18 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että luetellut tekijät ovat esimerkkejä huomioon otettavista seikoista. Kansalliseen lainsäädäntöön ei voida sijoittaa esimerkkiluetteloa. Tapauskohtaisesti tulee Lupa- ja valvontavirastossa arvioitavaksi, mitä muita olennaisia riskejä olisi arvioitava edellä olevien kohtien mukaisten tekijöiden lisäksi. Olennaisia muita riskejä voi olla riippuen käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien laadusta ja vastaanottavasta vesimuodostumasta.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista huomioon otettavista seikoista.

110 n §. Riskinarvioinnin laatiminen. Kansallisesti olisi tarpeen säätää myös yhteensovittamisesta, jotta riskinarvioinnin valtakunnallinen yhdenmukaisuus, laatu, kattavuus ja käyttökelpoisuus turvattaisiin. Myös huomioon ottamista koskeva säännös on perusteltua. Pykälä varmistaisi osaltaan riskinarvioinnin perusteella tarvittavien toimenpiteiden tunnistamista ja toteuttamista havaittuihin riskeihin puuttumiseksi. Pykälä perustuisi siten osin yhdyskuntajätevesidirektiivin 18 artiklan 1, 2 ja 3 kohtiin.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi tehtäisiin jätevedenpuhdistamo- ja vesimuodostumakohtaisesti. Taustalla ovat direktiivin 18 artiklan 1 ja 3 kohdat. Riskejä tarkasteltaisiin niiden vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisten vesimuodostumien osalta, joihin puhdistamon tai puhdistamoiden käsitellyt yhdyskuntajätevedet johdetaan. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että Lupa- ja valvontavirasto yhteensovittaisi riskinarvioinnin valtioneuvoston hyväksymien alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä maa- ja metsätalousministeriön hyväksymien alueellisten tulvariskien hallintasuunnitelmien kanssa. Kyseiset suunnitelmat ovat riskinarvioinnin keskeisiä tietolähteitä.

Momentti 2 perustuisi osin 18 artiklan 3 kohtaan. Momentin perusteella tiedot koottaisiin vesienhoitoaluekohtaisesti vesienhoitosuunnitelmaehdotusta ja uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallista täytäntöönpano-ohjelmaa varten. Lupa- ja valvontavirasto huolehtisi myös siitä, että vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisiin vesienhoitosuunnitelmiin ja yhdyskuntajätevesidirektiivin kansalliseen täytäntöönpano-ohjelmaan sisällytettäisiin 18 artiklan kohdan 3 mukaiset tiedot.

Lisäksi momentissa 2 säädettäisiin siitä, että asianomaisten viranomaisten olisi otettava huomioon valmistunut riskinarviointi. Riskinarvioinnista voi johtua tarve totuttaa asianmukaisia toimenpiteitä, joita luetellaan 18 artiklan kohdassa 2. Näistä menettelyistä säädetään eri laeissa

kuten esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa, vesihuoltolaissa ja terveydensuojelulaissa sekä niiden nojalla. Esimerkiksi kyseeseen voi tulla tarve tarkistaa jätevedenpuhdistamon tarkkailusuunnitelmaa taikka ympäristölupaa. Riskinarvioinnista voi johtua esimerkiksi vesihuoltolaitoksille tarve tarkastella viemäriverkoston laajentamistarpeita. Riskinarvioinnin johdosta myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tai terveydensuojeluviranomaisen voi olla tarpeen selvittää tarvitaanko esiin nousseiden riskien johdosta ryhtyä toimenpiteisiin. Toimenpiteiden käyttöönotto voisi tapauskohtaisesti perustua eri lakien menettelyihin ja edellyttää myös niitä koskevia hallintopäätöksiä.

110 o §. *Menettely riskinarvioinnin laatimisessa ja tarkistamisessa.* Pykälä koskisi menettelyä riskinarvioinnin laatimisessa ja tarkistamisessa.

Edotetun *1 momentin* mukaan Lupa- ja valvontavirasto antaisi luonnoksen yhdyskuntajätevesien johtamista koskevasta riskinarvioinnista tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolain 62 a §:ssä. Lupa- ja valvontavirasto pyytäisi myös tarvittavat lausunnot. Pykälässä ei säädettäisi niistä tahoista, joilta lausuntoa pyydetäisiin. Lausunto voitaisiin pyytää esimerkiksi kansalaisilta, viranomaisilta että keskeisiltä sidosryhmiltä. Lisäksi lupa- ja valvontavirasto voisi valmistelun kuluessa tarpeen mukaan järjestää sidosryhmäyhteistyötä, josta ei ole tarpeen säätää erikseen. Ehdotettu 1 momentti olisi kansallista sääntelyä ottaen huomioon perustuslain vaatimukset.

Momentti 2 sisältäisi veloitteen julkaista yhteenvedo valmistuneesta riskinarvioinnista tietoverkossa. Tämä osaltaan varmistaisi tiedonsaanti riskinarvioinnin tuloksista ja edistäisi ympäristötiedon saatavuutta. Säännös olisi osa direktiivin 18 artiklan 3 kohdan kansallista täytäntöönpanoa.

Momentin 3 perusteella riskinarviointi olisi tarkistettava ja saatettava ajan tasalle tarpeellisin osin kuuden vuoden välein. Taustalla on direktiivin 18 artiklan 3 kohta. Riskinarviointi tehtäisiin ajallisesti siten, että vesienhoitosuunnitelmaehdotusten kuulemisessa suunnitelmat sisältäisivät myös yhteenvedon yksilöidyistä riskeistä ja kuvauksen hyväksytyistä toimenpiteistä. Riskinarviointia voitaisiin myös hyödyntää merenhoidon ja tulvariskien hallinnan suunnittelumenettelyissä.

110 p §. *Ehdotus typelle ja fosforille herkistä alueista.* Pykälässä säädettäisiin typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämisen valmistelutehtävästä. Sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin Suomen ympäristökeskukselle velvoite laatia Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotus Manner-Suomen typelle ja fosforille herkistä alueista. Kyseessä olisi valmistelutehtävä, johon ei sisältyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Ehdotuksen olisi pykälän *2 momentin* mukaan sisällettävä kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi siihen tulisi liittää kartta, josta käy ilmi alueiden maantieteellinen sijainti.

Ehdotuksen laatimisen olisi tarkoitus perustua vesimuodostumakohtaiseen ravinneherkkyiden arviointiin. Fosfori- ja typpiherkkyys olisi tarkoitus määritellä erikseen hyödyntämällä vesienhoidon olemassa olevia tila- ja kuormitustietoja sekä arvioimalla alueellisen jätevesikuormituksen vaikutusta rehevöitymiseen. Herkkyys tulisi tunnistaa ennalta määriteltyjen kriteerien perusteella, ja vesimuodostumat tulisi luokitella fosforille herkiksi, typelle herkiksi tai molemmille ravinteille herkiksi. Luokittelun perusteet ja menettelyt tulisi dokumentoida läpinäkyvästi. Työssä tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää olemassa olevia tietoaineistoja ja palveluja,

kuten vesi.fi-karttapalvelua, jossa järvien, jokien, rannikkovesien ja pohjavesien tila-arviot on esitetty vesimuodostumittain vesienhoitosuunnitelmien ja viranomaisseurantojen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin alueiden määrittämisessä huomioitavia seikkoja koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Pykälällä pantaisiin täytäntöön osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 7 artiklan 2 kohta.

110 q §. Menettely ja päätös typelle ja fosforille herkistä alueista. Pykälässä säädettäisiin typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämisen menettelystä ja päätöksestä. Menettelyä koskeva sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen. Muilta osin ehdotus perustuu uudelleenlaaditun direktiivin 7 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto järjestäisi kuulemisen ja pyytäisi tarvittavat lausunnot. Kuuleminen ja lausuntojen pyytäminen on olennainen osa hallintopäätöksen valmistelua ja kuuluisi Lupa- ja valvontavirastolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Lupa- ja valvontavirastolle velvollisuus antaa kuuden vuoden välein päätös Manner-Suomen typelle ja fosforille herkistä alueista. Päätöksen olisi lisäksi sisällettävä kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Luetteloa koskevan päätöksen liitteenä tulisi ehdotuksen mukaan olla kartta, josta käy esille alueiden maantieteellinen sijainti. Typelle tai fosforille herkkiä alueita koskeva päätös tulisi antaa tiedoksi hallintolain 62 a §:ssä tarkoitetulla julkisella kuulutuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin päätöksen sisältöä ja siihen liittyvää menettelyä koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 7 artiklan 2 kohta.

110 r §. Ehdotus mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Pykälässä säädettäisiin mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämisen valmistelutehtävästä. Sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Suomen ympäristökeskukselle velvoite laatia Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotus Manner-Suomen mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Tällaisia olisivat alueet, joille yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden mikroepäpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Kyseessä olisi valmistelutehtävä, johon ei sisältyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Ehdotukseen tulisi 2 momentin mukaan sisältyä kartta, josta käyvät ilmi mikroepäpuhtauksille herkiksi arvioitujen alueiden maantieteellinen sijainti. Ehdotuksen laatimisen tulisi perustua riskiperusteiseen arviointiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta alueiden määrittämisessä huomiointiviin seikkoihin liittyen. Euroopan komissiolle on direktiivin 8 artiklan 3 kohdassa siirretty valta antaa täytäntöönpanosäädöksiä riskinarvioinnin muodosta ja siinä käytettävästä menetelmästä.

Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden arvioinnissa olisi tarkoitus hyödyntää olemassa olevia paikkatietoaineistoja sekä ympäristön tilaa ja kuormitusta koskevia tietoja. Siinä olisi tarkoitus huomioida erityisesti talousveden muodostumisalueiden, kalankasvattamoiden ja EU-uimarantojen sijainti suhteessa jätevedenpuhdistamoihin sekä puhdistamoiden purkupisteiden sijainnit. Arviointikriteerit, käytettävät tietoaineistot ja menettelyt olisi tarkoitus dokumentoida

läpinäkyvästi, ja niiden pohjalta laatia systemaattinen ja helposti päivitettävä malli mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevan luettelon ylläpitämiseksi määräajoin tapahtuvaa päivittämistä varten. Pykälällä pantaisiin täytäntöön osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 8 artiklan 2 kohta.

110 s §. *Menettely ja päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista.* Pykälässä säädettäisiin mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämisen menettelystä ja päätöksestä. Menettelyä koskeva sääntely perustuu kansalliseen tarpeeseen. Muilta osin ehdotus perustuu uudelleenlaaditun direktiivin 8 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto järjestäisi kuulemisen ja pyytäisi tarvittavat lausunnot. Kuuleminen ja lausuntojen pyytäminen on olennainen osa hallintopäätöksen valmistelua ja kuuluisi Lupa- ja valvontavirastolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Lupa- ja valvontavirastolle velvollisuus antaa kuuden vuoden välein päätös Manner-Suomen mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Alueita koskevan päätöksen liitteenä tulisi ehdotuksen mukaan olla kartta, josta käy esille alueiden maantieteellinen sijainti. Päätös tulisi pykälän 2 momentin mukaan antaa tiedoksi hallintolain 62 a §:ssä tarkoitettulla julkisella kuulutuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin päätöksen sisältöä ja siihen liittyvää menettelyä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Pykälällä pantaisiin täytäntöön osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 8 artiklan 2 kohta.

156 e §. *Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimus.* Lain 16 lukuun lisättäisiin uusi pykälä, joka koskisi vain rajoitettuja tilanteita.

Vähintään 1 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmä olisi suunniteltava, käytettävä ja ylläpidettävä siten, että direktiivitaajamassa saavutetaan jätevesien biologisen käsittelyn ja typen ja fosforinpoiston osalta vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin johdettaessa talousjätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäri- verkostoon. Ympäristönsuojelutason saavuttamista tulisi arvioida koko direktiivitaajaman tasolla ja siinä tulisi verrata tilannetta, jossa kyseisen kiinteistön jätevedet johdettaisiin yhdyskuntajätevedenpuhdistamolle ja tilannetta, jossa kyseisen kiinteistön jätevedet käsitellään kiinteistön omassa käsittelyjärjestelmässä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 4 artiklan 2 kohta.

211 c §. *Yhdyskuntajätevesiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö.* Lain 20 lukuun lisättäisiin uusi pykälä, joka perustuisi yhdyskuntajätevesidirektiivin 12 artiklaan.

Pykälän 1 momentti sisältäisi ympäristöasioita hoitavaa viranomaista koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Ympäristöasioita hoitava viranomais, joka on havainnut päästön tai pilaantumistapahtuman tai jonka tietoon päästö tai pilaantumistapahtuma on tullut, olisi pykälän mukaan velvollinen ilmoittamaan asiasta Lupa- ja valvontavirastolle.

Ilmoittamisvelvollisuus koskisi tilanteita, joissa Euroopan unionin toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan yhdyskuntajätevesien johtamisen havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista Suomen alueella olevissa vesissä tai toisaalta, jos Suomessa tapahtuneen päästön havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Kynnys ilmoitusvelvollisuudesta ylittyisi, jos jossakin Euroopan Unionin jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa tapahtuneista yhdyskuntajätevesipäästöistä aiheutunut merkittävä vesien pilaantuminen vaikuttaa tosiasiallisesti tai todennäköisesti toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan veden

laatuun. Jos kyseinen satunnaispäästö vaikuttaisi merkittävästi alajuoksulla sijaitseviin vesimuodostumiin, ilmoitukset olisi tehtävä välittömästi ja vastaukset olisi ilmoitettava kohtuullisessa ajassa. Lisäksi on huomattava, että ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2) -kohdan mukaan ympäristön pilaantumisen määritelmä pitää sisällään muun muassa myös terveyshaitan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Lupa- ja valvontavirastolle velvoite ilmoittaa havaitusta päästöstä tai pilaantumistapahtumasta asianomaiselle elinvoimakeskukselle ja ympäristöministeriölle. Asianomaisella elinvoimakeskuksella tarkoitetaan sellaista elinvoimakeskusta, joka on määritetty kyseessä olevan päästön kannalta relevantin rajavesistö sopimuksen vastuuviranomaiseksi tai edustaa kyseisen rajavesistö sopimuksen puitteissa perustetussa rajavesistökomissiossa Suomea. Suomen ja Venäjän välistä rajavesistö sopimusta koskeva vastuuviranomainen on Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskus. Ruotsin ja Suomen sekä Suomen ja Norjan välisen rajavesistö sopimuksen osalta asianomainen Elinvoimakeskus on Lapin Elinvoimakeskus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi ympäristöministeriölle velvoite ilmoittaa asiasta välittömästi edelleen kyseiselle jäsenvaltiolle sekä Euroopan komissiolle. Kolmansille maille ilmoittamisesta sovellettaisiin, mitä rajat ylittäviä vesistöjä koskevissa valtiosopimuksissa määrätään. Rajat ylittäviä vesistöjä koskevilla valtiosopimuksilla viitataan tässä erityisesti monenväliseen ECE:n rajavesistö sopimukseen sekä kahden välisiin rajavesistö sopimuksiin Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän välillä. Näiden sopimusten puitteissa perustettujen rajavesistökomiteoiden vakiintuneita ilmoittamiskäytäntöjä ei esitetä muutettavan. Elinvoimakeskuksilla on keskeinen rooli tiettyjä rajat ylittäviä vesistöjä koskevassa rajavesistökomissiossa ja ympäristöministeriöllä taas kansainvälisessä yhteistyössä ja Euroopan unionin toiminnassa. Ilmoittamisvelvollisuudesta säätämällä varmistetaan tiedon sujuva siirtyminen olennaisten tahojen kesken, jotta direktiivin 12 artiklan vaatimus ilmoittamisesta toiselle ja kolmannelle maalle, sekä Euroopan komissiolle voidaan täyttää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että edellä mainituissa tilanteissa tulee tehdä rajat ylittävä yhteistyötä kyseessä olevien jätevesipäästöjen tunnistamiseksi ja päästölähteillä tarvittavien vesiensojelu toimenpiteiden määrittämiseksi ja, että tästä yhteistyöstä on ilmoitettava Euroopan komissiolle. Kyseinen rajat ylittävä yhteistyö tapahtuisi ensisijaisesti kahdenvälisten rajavesistö sopimusten puitteissa perustettujen rajajokikomissioiden kautta. Säädettävällä kansallisella lainsäädännöllä ei rajoiteta voimassa olevien kansainvälisten, vesikysymyksiä koskevien ympäristöalan sopimusten tai järjestelyiden soveltamista. Vaikutusten ulottuessa merialueelle yhteistyössä noudatettaisiin lisäksi mitä kansainvälisissä merensuojelusopimuksissa määrätään.

8.2 Laki vesihuoltolain muuttamisesta

7 §. *Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan ympäristönsuojelulain 110 d §:ssä tarkoitetut direktiivitaajamat tulisi aina sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesien viemäroinnin osalta. Säännös vastaa valtioneuvoston asetuksen yhdyskuntajätevesistä (888/2006) 3 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan taajamat on sisällytettävä vesihuoltolain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettaviin alueisiin. Velvoite esitetään lisättäväksi lain tasolle ja tarkennettavaksi se koskemaan uuden direktiivitaajaman määritelmän mukaisia alueita. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohta.

11 §. *Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen.* Pykälän 5 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen säännös yhdyskuntajätevesidirektiivin 4 artiklan 3 kohdan vuoksi. Esityksen mukaan jätevesiviemäriin liittymisvelvollisuudesta vapauttamista koskevat tiedot sekä vapauttamisen raameista koskevat tiedot olisi toimitettava Suomen ympäristökeskukselle. Tiedon

toimittaminen koskisi vain niitä tilanteita, joissa vapautuksen saanut kiinteistö sijaitsee ympäristönsuojelulain 110 d §:ssä tarkoitetussa direktiivitaajamassa.

Direktiivin 22 artikla edellyttää jäsenvaltiolta raportointia komissiolle muun muassa siitä, mikä prosenttiosuus taajaman yhdyskuntajätevesistä käsitellään kiinteistökohtaisissa järjestelmissä.

Lisäksi on huomattava, että esitettävän *5 momentin* perusteella toimitettavat tiedot sisältäisivät paikkatietoja, jotka ovat myös henkilötietoja. Toimitettavat tiedot koskisivat kiinteistötunnusta, osoitetta, kiinteistön käyttötarkoitusta sekä myönnetyn vapautuksen kestoa tai vapautuksen raukeamisen ajankohtaa. Näistä voitaisiin antaa valtuuden nojalla tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Henkilötietojen käsittelyssä tulee Suomen ympäristökeskuksessa noudattaa tietosuoja-asetuksen mukaisia veloitteita. Tietosuoja-asetusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi tietosuoja-asetuksen rinnalla sovellettavaksi voi tulla sitä kansallisesti täydentävä tietosuojalaki (1050/2018). Kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely liittyy Suomen ympäristökeskuksen lakisääteiseen velvoitteeseen (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta) saada tietoja vapautuksista sekä käsitellä näitä tietoja, jotta EU:lle tehtävässä raportoinnissa voidaan arvioida kiinteistökohtaisissa järjestelmissä käsiteltävien yhdyskuntajätevesien prosenttiosuus.

Pykälän *6 momenttiin* lisättäisiin uusi valtioneuvostolle osoitettava asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Suomen ympäristökeskukselle toimitettavista tiedoista ja sen muodosta. Valtuus on tarpeen, koska se liittyy direktiivin 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiseen täytäntöönpanon seurantaan.

13 a §. Jätevesiviemäriverkoston suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö. Vesihuoltolakiin esitetään lisättäväksi uusi säännös, jonka *1 momentin* mukaan jätevesiviemäriverkoston suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa olisi käytettävä parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä jätevesien kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina ja alttius ilmastonmuutokselle huomioiden.

Pykälän *2 momentin* mukaan suunnittelussa tulisi lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuteen, yhdyskuntajätevesien vuotojen, suotautumisen ja viemäriverkostossa tapahtuvan sisäänvirtauksen estämiseen sekä rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen hillitsemiseen. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 3 artiklan 4 kohta ja 13 artikla viemärijärjestelmien osalta.

Vesihuoltolain 13 §:n mukainen kiinteistön omistajan vastuu suhteessa vesihuoltolaitoksen verkostoon säilyy ja koskee myös jätevesiviemäriverkostoa.

16 §. Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus. Pykälää esitetään muutettavaksi niin, että vesihuoltolaitoksen tiedottamisvelvoite kattaisi myös yhdyskuntajätevesidirektiivin 24 artiklan edellyttämät tiedot. Muutokset kohdistuisivat momentteihin 3–5.

Pykälän *3 momentin* ensimmäiseen virkkeeseen ei tehtäisi muutoksia. Sen perusteella vesihuoltolaitoksen olisi edelleen toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa. Vesihuoltolaitos voi myös nykyiseen tapaan valita, millä keinoin se toimittaa vaadittavat tiedot asiakkaalleen. Toimittamisen tapoja olisivat jatkossakin esimerkiksi kirjeposti, älysovellus, sähköisen laskun liite tai muu sähköinen toimitustapa. Sellaisen vesihuoltolaitoksen, joka ei toimita

talousvettä, ei tarvitse edelleenkaan toimittaa asiakkaalleen tietoja, joita sillä ei ole. Laitoksella olisi siten myös velvollisuus toimittaa asiakkaalle vähintään kerran vuodessa tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa. Tämä velvoite koskee kaikkia laitoksia.

Pykälän 3 momentin toinen virke olisi uusi. Sen perusteella ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettussa kuormitukseltaan vähintään 10 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamassa las-kun yhteydessä tulisi lisäksi toimittaa tietoja jätevesiin liittyen. Nämä olisivat tiedot asiakkaalta jätevesiviemäriin johdetun jäteveden määrästä ja siihen liittyvästä hinnasta sekä tieto vesihuoltolaitoksen käsittelemän jäteveden lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten mukaisuudesta. Tietojen toimittamisen tapa olisi vesihuoltolaitoksen valittavissa. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin artiklan 24 velvoitteita.

Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin jätevesiä koskeva lisäys. Momentin mukaan vesihuoltolaitok-sen asiakkaan tulisi jatkossakin välittää 3 momentissa tarkoitettut tiedot talousveden loppukäyt-täjälle. Lisäyksenä säännös kattaisi myös tietojen toimittamisen jäteveden jätevesiviemäriin joh-tavalle toimijalle. Vesihuoltolaitos voisi valita, millä tavoin se tiedot toimittaisi.

Pykälän 5 momentissa olisi valtioneuvostolle osoitettu asetuksenantovaltuus. Valtuussäännös sisältäisi myös jätevesiä koskevien tarkempien tietojen antamisen. Muilta osin valtuus säilyisi ennallaan.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista talous- ja jäteveden laatu-, hinta-, määrä- ja kulutustiedoista sekä nii-den toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä.

8.3 Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

3 luku Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma

11 §. Vesienhoitosuunnitelma. Pykälän 1 momentin 6) kohdan jälkeen lisättäisiin uusi 7) kohta. Sillä pantaisiin osaltaan täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 18 artiklan 2 ja 3 kohdan velvoitteita.

Ehdotettu säännös velvoittaisi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaista, kun se valmistelee vesienhoitoaluekohtaisia vesienhoitosuunnitelmaehdotuksia. Kohdassa 7) tarkoite-tut tiedot tulee esittää vesienhoitosuunnitelmassa. Vesienhoitosuunnitelmassa olisi esitettävä yhteenveto ympäristönsuojelulain 110 g §:n perusteella yksilöidyistä riskeistä ja kuvaus direk-tiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaisesti hyväksytyistä toimenpiteistä.

3 a luku Ympäristötavoitteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenette-lyissä

20 d §. Ympäristötavoitteista poikkeaminen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevissa hank-keissa. Pykälä perustuisi yhdyskuntajätevesidirektiivin 15 artiklan 4 kohtaan ja se jakaantuisi kahteen momenttiin. Pykälä lisättäisiin lain lukuun 3 a, jonka säännöksiä sovelletaan ympäris-tönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevista tilan-teista, jolloin poikkeusta sovellettaisiin. Pykälä koskisi yhdyskuntajätevedenpuhdistamon ra-kentamista tai laajentamista kasvavan kuormituksen tai muuten käsittelemättömän talousjäte-vesikuormituksen käsittelemiseksi tarkoitettavaa toimintaa, jos kasvava talousjätevesikuormitus vaarantaisi ympäristötavoitteiden saavuttamisen vastaanottavassa vesimuodostumassa.

Momentissa viitattaisiin nimenomaisesti vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain uuteen 3 a luvun pykälään vesien tilan tavoitteesta (20 a §) ja heikentämättömyysvaatimuksesta (20 b §). Poikkeaminen käsiteltäisiin ympäristönsuojelulain mukaisen lupa-asian yhteydessä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi poikkeamisen edellytykset. Kaikkien kolmen edellytysten tulisi täytyä samanaikaisesti.

Momentin 1) kohdan mukaan poikkeamisen edellytyksenä olisi, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamon tuomia hyötyjä ei voida teknisen toteuttamiskelpoisuuden tai kohtuuttomien kustannusten vuoksi saavuttaa muilla keinoilla. Hyödyillä tarkoitettaisiin muun muassa ihmisten terveyttä ja yleistä turvallisuutta. Teknisellä toteuttamiskelpoisuudella tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että teknisiä ratkaisuja ei ole valmiina tai sovellettavissa tai niiden toimivuus on epävarmaa. Tekniikan käyttöön voi myös liittyä epävarmuuksia tai hallinnollisia tai muita hidasteita. Huomioon otetaan myös esimerkiksi yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden vaihtoiset purkupaikat. Tekninen toteuttamiskelpoisuus voi liittyä myös muihin samankaltaisiin vastaaviin näkökohtiin. Kohtuuttomilla kustannuksilla tarkoitettaisiin sitä, että kustannukset ovat selkeästi saavutettuja vesien tilan hyötyjä suurempia tai sitä, jos taloudellinen taakka olisi kohtuutonta vesienhoitokauden aikana.

Momentin 2) kohdan perusteella edellytyksenä olisi, että kaikki teknisesti toteuttamista lieventävät toimenpiteet toteutetaan yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kielteisten vaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa. Asianomaisilla vesimuodostumilla tarkoitettaisiin sitä vesimuodostumaa, johon kuormitus kohdistuisi suoraan sekä niitä vastaanottavan vesimuodostuman alapuolisia vesimuodostumia, joihin toiminnan kuormituksella olisi kielteisiä vaikutuksia. Lupa- ja valvontavirasto antaisi kohdan perusteella tarvittavat määräykset jätevedenpuhdistamon ympäristöluvassa ympäristönsuojelulain 52 §:n nojalla.

Lieventävien toimenpiteiden tarkastelussa olisi 15 artiklan 4 kohdan c alakohdan perusteella mukana myös 14 artiklassa tarkoitettut teollisuus- ja laitospätevesiä koskevat vaatimukset, joita koskeva sääntely on tarkoitus sisällyttää toiseen [seuraavaan] hallituksen esitykseen.

Momentin 3) kohdan nojalla edellytyksenä olisi, että kaikki teknisesti toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutetaan yhdyskuntajäteveden johtamisen kielteisten vaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa. Asianomaisilla vesimuodostumilla tarkoitettaisiin sitä vesimuodostumaa, johon kuormitus kohdistuisi suoraan sekä niitä alapuolisia vesimuodostumia, joihin toiminnan kuormituksella on kielteisiä vaikutuksia. Tarkastelu kohdistuisi saman toimialan aiheuttamaan kuormitukseen.

Kohdan nojalla ympäristölupaviranomaisena toimivan Lupa- ja valvontaviraston voisi olla perusteltua myös tarkastella myös muiden samaa vesimuodostumaa kuormittavien saman toimialan toimintojen voimassa olevia ympäristölupia tästä näkökulmasta ja varmistaa, että kaikki toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutettaisiin. Esimerkiksi kyse voisi olla lisäveden johtamisesta käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien laimentamiseksi tai käsiteltyjen jätevesien johtamisesta muuhun purkupaikkaan.

8.4 Laki yhdyskuntarakentamislain muuttamisesta

Ympäristöministeriössä on vireillä kaavojen toteuttamisen ja katujen kunnossapidon säästöjen uudistus (YM074:00/2023), jossa on tarkoitus valmistella uusi yhdyskuntarakentamislaki, joka sisältäisi pääasiassa kuntien vastuulle kuuluvat kaavojen toteuttamisen ja yleisten alueiden kunnossapidon asiat. Uuden yhdyskuntarakentamislain on tarkoitus sisältää muun muassa hulevesiä koskevat säännökset. Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislaista siihen liittyvistä eräistä laeista on ollut lausuntokierroksella 10.3.–4.5.2026.

Nyt käsitellyssä olevalla hallituksen esityksellä esitetään lisäyksiä valmisteilla olevaan yhdyskuntarakentamislakiin hulevesien hallintasuunnitelman osalta. Säännösehdotukset olisi tarkoitus antaa eduskunnalle edellisessä kappaleessa mainitussa hankkeessa valmisteltavassa hallituksen esityksessä. Ne on tarkoitus siirtää yhdyskuntarakentamislakia koskevaan hallituksen esitykseen nyt käsitellyssä olevan hallituksen esityksen lausuntokierroksen jälkeen niin, että ne tulisivat eduskunnan päätettäväksi samaan aikaan uuden yhdyskuntarakentamislain kanssa.

62 a §. *Hulevesiin tai sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski.* Pykälä olisi uusi ja sillä pantaisiin täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklaa.

Pykälän *1 momentissa* velvoitettaisiin kunnat yksilöimään kuuden vuoden välein alueellaan sijaitsevista ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetuista direktiivitaajamista ne, joiden ympäristönsuojelulain 110 i §:ssä tarkoitettu kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 10 000 asukasvastinelukua ja alle 100 000 asukasvastinelukua (1 kohta), ja joissa esiintyy erilisviemäroityihin likaantuneisiin hulevesiin tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski ympäristölle tai ihmisten terveydelle (2 kohta).

Direktiivitaajamilla tarkoitettaisiin ympäristönsuojelulakiin ehdotettujen 110 i ja j §:n mukaan Lupa- ja valvontaviraston kymmenen vuoden välein annettavalla päätöksellä yksilöitäviä Manner-Suomen alueita, joiden asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden.

Pykälässä rankkasateiden aiheuttamilla ylivuodoilla tarkoitettaisiin direktiivin 2 artiklan 6 kohdassa käsittelemättömän yhdyskuntajäteveden päätymistä sekaviemäreistä vastaanottaviin vesistöihin sateen, sulamisen tai järjestelmän toimintahäiriöiden seurauksena.

Pykälän *1 momentissa* tarkoitettu velvoite koskisi ainoastaan niitä kuntia, joiden alueilla on kuormitukseltaan vähintään 10 000 asukasvastineluvun ja alle 100 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamia. Mikäli kunnan alueella on mainittuja direktiivitaajamia, sen tulisi arvioida, esiintyykö niissä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu riski.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi säännöksen siitä, että Suomen ympäristökeskus toimittaa tarvittavia taustatietoja. Nämä taustatiedot koskisivat hulevesiin ja sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvien riskien yksilöintiä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta riskin esiintymisen arvioimisesta.

Pykälän mukaiset direktiivitaajamat tulisi ehdotetun määräaikaan koskevan säännöksen mukaan yksilöidä ensimmäisen kerran viimeistään 22 päivänä kesäkuuta 2028. Määräaika olisi voimaantulosäännöksen yhteydessä lain lopussa. Säännös perustuisi yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan 2 kohtaan.

62 b §. *Hulevesien hallintasuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin hulevesien hallintasuunnitelman laatimisesta.

Pykälässä säädettäisiin kokonaan uudesta suunnitelmatyypistä, hulevesien hallintasuunnitelmasta, joka korvaisi kaavojen toteuttamisesta annetussa laissa (132/1999) olevan nykyisen 103 l §:n mukaisen hulevesisuunnitelman.

Pykälän *1 momentissa* tarkoitetun hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen olisi vapaaehtoista. Momentissa säädettäisiin kunnan mahdollisuudesta laatia hulevesien hallintasuunnitelma, joka voisi koskea koko kuntaa tai sen osaa. Säännöksen tavoitteena olisi tukea suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista hulevesien hallintaa kunnissa siten, että hulevesien hallinta voitaisiin toteuttaa tehokkaasti, ennakoivasti ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Hulevesien hallintasuunnitelma toimisi työvälineenä erityisesti silloin, kun kunnassa olisi herkkiä vastaanottavia vesistöjä tai kunnassa esiintyisi toistuvia ongelmia hulevesien hallinnassa, kuten tulvariskejä tai haitallisia vaikutuksia vesistöihin tai rakennettuun ympäristöön. Suunnitelman laatiminen ei olisi pakollista, vaan suunnitelma laadittaisiin tarvittaessa kunnan harkinnan mukaan. Tämä mahdollistaisi sen, että suunnitelmia laadittaisiin erityisesti niille kunnan alueille, joilla riskit olisivat suurimmat tai kehittämistarpeet kiireellisimpiä.

Uusi hulevesien hallintasuunnitelma olisi varhaisen suunnitteluvaiheen laajan alueen periaatesuunnitelma, kun nykyinen, kaavojen toteuttamisesta annetun lain (132/1999) hulevesisuunnitelma on kuvattu pienen alueen yksityiskohtaiseksi toteutussuunnitelmaksi esimerkiksi katusuunnitelman liitteenä. Hulevesien hallinnan tavoitteet ja eri ratkaisuvaihtoehdot olisi syytä suunnitella koko kunnan tai kunnan osan tasolla, jotta hulevesien hallinnan edellytykset pystyttäisiin huomioimaan maankäytön suunnittelun eri vaiheissa kuten kaavoituksessa ja siihen perustuvassa yleisten alueiden suunnittelussa. Tavoitteiden mukainen hulevesien hallinta mahdollistettaisiin muun muassa tekemällä hulevesien hallinnan edellyttämät riittävät tilavaraukset asemakaavoissa ja sijoittamalla toiminnot hulevesien hallinnan näkökulmasta kestäväällä tavalla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin pakollisesta hulevesien hallintasuunnitelmasta. Ehdotuksen mukaan hulevesisuunnitelman laatiminen olisi kuitenkin pakollista direktiivitaajamille, joiden kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 100 000 asukasvastinelukua. Lisäksi laatiminen olisi pakollista niille direktiivitaajamille, joissa kunta on 62 a §:n mukaisesti todennut esiintyvän erillisviemäröidyistä likaantuneista hulevesistä tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvista ylivuodoista johtuvaan vesistökuormitukseen liittyvä ympäristön pilaantumisen riski. Säännöksillä pantaisiin myös täytäntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklaa. Pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuille direktiivitaajamille tulisi laatia hulevesien hallintasuunnitelma 31.12.2033 mennessä. Määräaikaan koskeva säännös olisi voimaantulosäännöksen yhteydessä lain lopussa. Määräaika perustuu yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan 1 kohtaan. Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan riskinarvioinnin perusteella toteutettava hulevesien hallintasuunnitelma olisi laadittava 31 joulukuuta 2039.

Momentin *3 mukaan* pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma tulisi tarvittaessa päivittää kuuden vuoden välein. Päivittämistä koskeva säännös perustuisi direktiivin 5 artiklan 7 kohtaan.

Lisäksi *4 momentin* perusteella Suomen ympäristökeskuksen tulisi tarvittaessa toimittaa lähtötietoja kunnan käyttöön. Nämä tiedot voisivat koskea esimerkiksi momentissa tarkoitettuja

direktiivitaajamia, joista Lupa- ja valvontavirasto on tehnyt päätöksen. Tämä olisi tarpeen, jos avoimessa tietoverkossa saatavat tiedot eivät olisi riittäviä.

62 c §. *Hulevesien hallintasuunnitelman sisältö.* Pykälässä säädettäisiin hulevesien hallintasuunnitelman sisällöstä.

Pykälän *1 momentin* ensimmäisen virkkeen perusteella edellytettäisiin, että hulevesien hallintasuunnitelmassa otettaisiin huomioon kaikki hulevesien hallinta-alueelle osuvat valuma-alueet koko laajuudessaan, jotta hulevesien kulkeutuminen ja vaikutukset voitaisiin arvioida kokonaisvaltaisesti. Hulevesien hallinnan suunnittelussa tulisi siten huomioida koko valuma-alueen vedet myös silloin, kun hulevesien hallintasuunnitelma laadittaisiin vain osalle valuma-alueelta. Lisäksi suunnitelma olisi yhteensovittettava alueidenkäytön suunnittelun kanssa, jolloin varmistettaisiin hulevesien hallinta sekä nykytilassa että tulevien muutosten ja rakentamisen jälkeen. Pykälän *1 momentin* toisen virkkeen mukaan suunnitelmassa olisi otettava riskiperusteisesti huomioon viemäroityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön sekä varautuminen sademäärien ja rankkasateiden lisääntymiseen. Pykälän *3 momentti* korostaisi myös suunnitelman laatimisen ilmastoresilienssiä: suunnitelmassa olisi huomioitava kunnan hulevesien hallinnan toimivuus, turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys myös tilanteessa, jossa sademäärät ja rankkasateet lisääntyvät ilmastonmuutoksen seurauksena. Näin edistettäisiin varautumista muuttuviin sääolosuhteisiin ja ehkäistäisiin niistä aiheutuvia vahinkoja rakennetussa ympäristössä ja luonnossa.

Pykälän *2 momentin* perusteella suunnitelmassa olisi esitettävä hulevesien hallinnan nykytila, tavoitteet sekä eri ratkaisuvaihtoehtoja hulevesien hallintaan. Hulevesien hallintasuunnitelman sisällössä olisi kuvattava alueen hulevesien hallinnan nykytila. Tämä sisältövaatimus perustuu yhdyskuntajätevesidirektiivin liitteen V kohtaan 1. Nykytilassa esitetäisiin olemassa olevat hulevesien hallinnan ratkaisut kuten esimerkiksi hulevesiviemärit, ojat, hulevesien viivyttämisen ratkaisut ja muut hallinnan keinot sekä kapasiteetti.

Hulevesien hallintasuunnitelma ei olisi yksityiskohtaista toteutussuunnittelua vaan vaihtoehtojen esittämistä periaatteellisella tasolla. Suunnittelun ensisijaisena tavoitteena olisi ehkäistä ja vähentää kunnan hulevesijärjestelmässä kulkeutuvaa hulevesien määrää, ennaltaehkäistä hulevesitulvariskejä ja parantaa huleveden laatua ennen sen johtamista vastaanottavaan vesistöön. Suunnitelman tulisi osaltaan tukea huleveden imeyttämistä ja hyödyntämistä syntypaikallaan tai mahdollisimman lähellä sitä. Suunnitelmassa esitettäisiin, millaisia ratkaisuja hulevesien hallinnassa on tarkoitus käyttää. Suunnitelmassa esitettäisiin esimerkiksi viivyttämistarpeet, merkittävimmät avo-ajat, hulevesiviemäroidyt alueet, viivyttamis- ja imeytysalueet, kosteikot, valumavesien reitit, tulvareitit sekä muut kunnan hulevesijärjestelmään kuuluvat hulevesien hallinnan ratkaisut. Suunnitelma antaisi kunnalle mahdollisuuden arvioida ja vertailla erilaisia hallintatoimenpiteitä sekä asettaa pitkän aikavälin tavoitteita, joita voitaisiin toteuttaa vaiheittain. Lisäksi suunnitelmassa olisi otettava huomioon viemäroityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön ja maaperään sekä mahdollinen hulevesien käsittelytarve. Tällä korostettaisiin tarvetta selvittää ja tarkastella hulevesien laadun kannalta keskeisiä kunnan alueen hulevesikuormituslähteitä, niin pistemäisiä kuin alueellisia sekä tulevaisuuden maankäytön muutoksia ja rakentamista. Siten kunta voisi määritellä laadun hallinnan kannalta mahdollisia suunnittelun ja toteutuksen riskialueita ja kohdentaa toimenpiteitä näille alueille. Laadun hallinnan näkökulmasta suunnittelussa olisi tarpeen ottaa huomioon myös vastaanottavan vesistön haavoittuvat kohteet, kuten herkäät merenlahdet ja purot sekä norot, virkistyskäytön kannalta herkäät kohteet, kuten uimarannat ja vedenottoalueet, joilla olisi taloudellista merkitystä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin siitä, että 62 c §:n *3 momentissa* tarkoitettujen hallintasuunnitelmien tulee lisäksi sisältää tiedot alueen sekaviemäreistä. Lisäksi niissä tulisi määritellä

alueen sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen vähentämistä koskevat tavoitteet sekä kuvata tavoitteiden saavuttamisen edellyttämät toimenpiteet.

Pykälän *4 momentti* sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hulevesien hallintasuunnitelman sisältövaatimuksista. Valtuus on tarpeen, koska yhdyskuntajätevesidirektiivin artikla 5 ja liite V sisältävät teknisuonteista sääntelyä, jota koskevat tarkemmat säännökset voidaan sisällyttää asetustasolle.

62 d §. *Hulevesien hallintasuunnitelman valmistelu.* Pykälässä säädettäisiin valmistelun yhteistyöstä ja valmistelussa noudatettavasta sääntelystä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hulevesien hallintasuunnitelma laadittaisiin yhteistyössä vesihuoltolaitoksen kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä naapurikunnan tai -kuntien kanssa. Vesihuoltolaitoksen ja tarvittaessa naapurikuntien kanssa tehtävä yhteistyö mahdollistaisi kokonaisvaltaisen hulevesien hallinnan hulevesijärjestelmän kokonaistoteutuksesta ja hallinnollisista rajoista huolimatta silloin, kun valuma-alue ulottuu useamman kunnan alueelle tai muutoin olisi tarvetta yhteiselle suunnittelulle. Tämä tukisi tehokasta, vaikuttavaa, ristiriidatonta ja luonnonmukaista vesien hallintaa laajemmalla alueella.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi aineellisen viittauksen noudatettavaan menettelysääntöökseen. Hulevesien hallintasuunnitelmaa laadittaessa noudatettaisiin, mitä edellä 15 §:ssä säädetään yleisen alueen suunnitelman vuorovaikutuksesta.

62 e §. *Hulevesien hallintasuunnitelman hyväksyminen.* Pykälän *1 momentin* mukaan kunta hyväksyisi hulevesien hallintasuunnitelman. Päätöksentekoon sovellettaisiin kuntalakia (410/2015).

Pykälän *2 momentin* perusteella kunnan tulisi toimittaa hyväksytty pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma Suomen ympäristökeskukselle pyydettyä. Tämä liittyy osaltaan yhdyskuntajätevesidirektiivin 5 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaan hallintasuunnitelmat on asetettava pyynnöstä komission saataville sekä niiden toimittamisen muotoa koskevaan 5 artiklan 6 kohtaan. Ehdotus liittyy myös yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanon seurantaan koskeviin sisältövaatimuksiin (artikla 22).

9 Lakia alemman asteinen sääntely

Voimassa olevan yhdyskuntajätevesiasetuksen sääntely ei vastaa perustuslain 80 §:n vaatimuksia. Keskeinen osa asetuksesta on tarkoitus siirtää lain tasolle. Yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpanoa koskevan, myöhemmin annettavan hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn jälkeen on tarkoitus antaa uusi yhdyskuntavesiä koskeva valtioneuvoston asetus, jolla annettaisiin lakia tarkentavat säännökset. Samassa yhteydessä on tarkoitus kumota voimassa oleva yhdyskuntajätevesiasetus.

Ympäristönsuojelulain muutosehdotukset (110 p ja q §) typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämiseksi edellyttävät tarkempien säännösten antamista asetuksella. Tästä syystä esitykseen on sisällytetty asetusluonnos liitteeksi.

Ehdotetut vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 11 §:n 1 momentin muutos ja uusi 20 d § edellyttävät, että vesienhoidon järjestämisestä annettuun asetuksen (1040/2006) liitteeseen viisi tehtäisiin tarvittavat lisäykset vesienhoitosuunnitelman sisältöä koskevaan luetteloon.

Ehdotettu vesihuoltolain 16 §:n muutos edellyttää, että vesihuollosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1173/2025) tehtäisiin tarvittavat lisäykset jätevesiä koskevaan tiedottamisvelvollisuuteen.

Valmistelussa olevaan yhdyskuntarakentamislakiin esitettävät hulevesien hallintasuunnitelmaa koskevat säännökset edellyttävät lisäksi tarkempien hulevesiä koskevien säännösten antamista uudella valtioneuvoston asetuksella.

10 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen. Direktiivin kansallinen täytäntöönpanon määräaika on 31.7.2027.

11 Toimeenpano ja seuranta

[täydentyy]

12 Suhde muihin esityksiin

Ympäristöministeriössä on vireillä kaavojen toteuttamisen ja katujen kunnossapidon säädösten uudistus (YM074:00/2023), jossa on tarkoitus valmistella uusi yhdyskuntarakentamislaki. Se sisältäisi kuntien vastuulle kuuluvia kaavojen toteuttamisen ja yleisten alueiden kunnossapitoa koskevia säännöksiä. Uuden yhdyskuntarakentamislain on tarkoitus sisältää myös muun muassa hulevesiä koskevat säännökset. Hankkeen tavoitteena on, että siinä valmisteltava hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle vuoden 2026 aikana. Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 10.3.–4.5.2026. Tässä hallituksen esitysluonnoksessa esitetään ku-mottavaksi lausuntokierroksella ollut yhdyskuntarakentamislain 62 §. Lisäksi ehdotetaan 62 §:n sääntelyn siirtämistä uusiin pykäliin, jossa osin olisi myös yhdyskuntajätevesidirektiiviä toi-meenpanevia uusia säännöksiä (62 a–e §).

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä tartuntatautilain kokonaisuudistus (STM071:00/2023), jossa on tarkoitus valmistella muun muassa laaja tartuntatautilain muutos. Muutos sisältäisi sääntelyä myös yhdyskuntien jätevesiseurannasta. Hankkeen tavoitteena on, että esitys annettaisiin eduskunnalle syksyllä 2026. Luonnos hallituksen esityksestä on ollut lausuntokierroksella 10.3.–3.5.2026. Mainitulla hallituksen esityksellä on tarkoitus panna täy-täntöön yhdyskuntajätevesidirektiivin 17 artiklan vaatimukset.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä myös terveydensuojelulain kokonaisuudistus (STM103:00/2023). Terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistushankkeessa päivitetään nykyinen terveydensuojelulaki vastaamaan nykyhetken tarpeita. Uudistuksen myötä terveyden-suojelulaissa olisi tarkoituksena säätää kattavammin muun muassa viranomaisten valvonnasta ja hallintomenettelyistä sekä viranomaisten käyttämistä tietojärjestelmistä. Uudistuksessa myös täsmennetään laissa säädettyjä asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksia ja eri viranomaisten väli-siä toimivaltuuksia. Samoin häiriötilanteita ja varautumista koskevia pykälää tarkastellaan ja tarvittaessa selkeytetään. Uudistuksessa tarkastellaan laajemminkin säädösten toimivuutta ja ajantasaisuutta. Samalla kokonaisuudistuksen tavoitteena on muuttaa lakia siten, että se vastaisi ympäristöterveydenhuollon sektorin muuta lainsäädäntöä. Esityksellä on yhtymäkohtia sanitaa-tion saatavuuteen ja sitä kautta uudelleenlaaditun yhdyskuntajätevesidirektiivin 19 artiklaan.

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys laiksi ympäristönsuojelulain muuttamiseksi (HE 75/2026 vp), jossa muun muassa ehdotetaan lisättäväksi uusia pykäläiä lain lukuun 10 (110 a–f §). Esityksellä voi olla vaikutuksia pykälien numeroiden osalta tähän esitykseen.

13 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

13.1 Yleistä

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat merkityksellisiä useiden perustuslain säännösten kannalta. Näitä ovat perustuslaissa säädetty oikeusvaltioperiaate (2 §:n 3 mom.), yhdenvertaisuus (6 §), yksityiselämän suoja (10 §) julkisuusperiaate (12 §:n 2 mom.) ja ympäristöperusoikeus (20 §) sekä oikeusturva (21 §).

Lisäksi ehdotusta tulee arvioida suhteessa perustuslain 121 §:ssä tarkoitettuun kunnalliseen itsehallintoon. Ehdotukseen liittyviä asetuksenantovaltuuksia tulee tarkastella perustuslain 80 §:n näkökulmasta.

13.2 Perustuslaillinen hallinnon lainalaisuus ja laillisuusperiaate

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisen oikeusvaltioperiaatteen mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta.

Esityksessä ehdotetaan Lupa- ja valvontavirastolle uusia tehtäviä (ympäristönsuojelulain 110 j, 110 q, 110 s §), joten niiden osalta on otettu huomioon perustuslain 2 §:n 3 momentin säännös julkisen vallankäytön lainalaisuudesta. Myös yhdyskuntarakentamislainsäädännössä (62 b ja 62 e §) olisi kunnille uusi tehtävä laatia eräisiin direktiivitaajamiin hulevesien hallintasuunnitelma. Kunnan lakisäätäjien tehtävistä on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisesti laissa.

13.3 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yhdenvertaisuus kohdistuu perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan myös lainsäätäjään. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 59/2002 vp, s. 2/II ja HE 309/1993 vp, s. 43/I). Valiokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, etteivät henkilöihin kohdistuvat erotellut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (esim. PeVL 60/2002 vp, s. 4, PeVL 46/2002 vp, s. 6 ja PeVL 18/2006 vp, s. 2).

Lakiehdotusta ympäristönsuojelulain 156 e §:n osalta on arvioitava perustuslain 6 §:stä ilmenevän yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta samoin kuin ehdotusta vesihuoltolain 16 §:n muuttamiseksi. Ympäristönsuojelulain 156 e § koskee direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmää ja muun muassa jätevesien käsittelyn puhdistusvaatimusta. Velvollisuus kohdistuu kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän suunnitteluun, käyttöön ja ylläpitoon. Ehdotuksen mukaan direktiivitaajamassa olisi saavutettava jätevesien biologisen käsittelyn ja typen ja fosforin poiston osalta vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin johdettaessa talousjätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon. Direktiivitaajamassa on arvion mukaan vain hyvin harvoja viemäriverkostoon liittymisestä vapautettuja kiinteistöjä, joiden jätevesien käsittely toteutetaan kiinteistökohtaisesti. Ehdotettua jätevedenpuhdistamista koskevaa vaatimusta tarkastellaan direktiivitaajaman tasolla eikä yksittäisen kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmän puhdistusvaatimusten tasolla. Jos direktiivitaajamassa sijaitsevassa kiinteistössä eivät jostain poikkeuksellisesta syystä kuitenkaan täytyisi edellä mainitut puhdistusvaatimukset, kiinteistö voitaisiin liittää vesihuoltolain mukaisten edellytysten täytyessä

jätevesiviemäriverkostoon taikka kiinteistöön investoitaisiin ja siten tehostettaisiin jätevesien käsittelyä vaatimukset täyttäväksi. Tältä osin kiinteistön omistajalla olisi harkinnanvaraa siitä, miten kiinteistön jätevesihuolto järjestettäisiin. Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön osalta ehdotus olisi sopusoinnussa perustuslain yhdenvertaisuuden kanssa, koska tiheästi asutuilla direktiivitaajamien alueilla on ympäristönsuojelun ja ympäristöterveyden näkökulmasta perusteltua vaatia jätevesien käsittelyltä tiukempia vaatimuksia kuin muilla alueilla. Edellä esitetyn perusteella ehdotettu sääntely täyttäisi yhdenvertaisuuden asettamat vaatimukset.

Vesihuoltolain 16 §:ssä säädettäisiin myös jätevesiä koskevien määrä-, hinta- ja käsittelytietojen toimittamisesta ympäristönsuojelulain 110 j §:n mukaisessa direktiivitaajamassa asiakkaalle laskun yhteydessä. Osa tiedoista käy jo esille nykyisestä laskusta, kunnan hyväksymästä vesihuoltolaitoksen taksasta sekä muista julkisista jätevedenpuhdistamon jakamista tiedoista esimerkiksi Vesi.fi⁹ -verkkosivustosta. Uutta tietoa olisivat lähinnä puhdistusvaatimusten täyttämistä koskevat tiedot. Säännöksellä pyritään lisäämään tietoa jätevedestä ja sen käsittelyn kustannuksista sekä vaikutuksista vesiin. Ehdotuksella ei asetettaisi direktiivitaajamassa asuville asiakkaille uusia velvoitteita, vaan varmistettaisiin niissä asuvien jätevesiä koskevaa tiedonsaantia muun muassa jäteveden käsittelystä. Ehdotus on siten luonteeltaan tiiviillä alueilla asuvien positiivista ympäristöperusteista erityiskohtelua. Ehdotus olisi minimisäännös ja vesihuoltolaitos voisi toimittaa ehdotuksen mukaisia tietoja myös muille kuin direktiivitaajamassa asuville. Ehdotettu sääntely olisi, nykyinen käytäntö (jakso 3.2.4) huomioon ottaen, sopusoinnussa yhdenvertaisuuden kanssa.

13.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämänsä (HE 309/1993 vp, s. 52, PeVL 53/2005 vp, s. 2, PeVL 13/2005 vp, s. 3, PeVL 11/2005 vp, s. 5). Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-ala rajoittaa tämän säännöksen lisäksi se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*jäljempänä myös EU:n tietosuoja-asetus*) on kaikilta osiltaan velvoittava EU-säädös. Sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Suomessa yleisen tietosuoja-asetuksen kansallisesta liikkumavarasta säädetään tietosuojalaissa (1050/2018).

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai suoraan tai epäsuorasti tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Lisäksi sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin että EU:n tuomioistuin ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa sekä EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössään katsoet, että oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen henkilötietojen käsittelyssä koskee kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja.

⁹ Vesi.fi tietosisältöä tuottavat muun muassa Suomen ympäristökeskus, Lupa- ja valvontavirasto, elinvoimakeskukset, Ilmatieteen laitos ja Tulvakeskus yhteistyössä vesialan asiantuntijaorganisaatioiden kanssa.

Ilmaisua ”yksityiselämä” ei tältä osin pidä tulkita suppeasti, eikä ammattitoimintaa siten tulisi jättää yksityiselämän käsitteen ulkopuolelle. Henkilötiedon määritelmä on edellä selostetun perusteella hyvin laaja. Paikkatietojen ja henkilötietojen välistä suhdetta on käsitelty esimerkiksi niitä koskevassa vuodelta 2018 olevassa selvityksessä¹⁰ muun muassa seuraavasti: Henkilötiedoissa on kysymys luonnollista henkilöä (ihmistä, lähtökohtaisesti vain elävää ihmistä) koskevista tiedoista. Esimerkiksi kiinteistötunnusta ja tietyllä kiinteistöllä vallitsevia ympäristöteknisiä, elinolosuhteita tai rakennuksia koskevaa tietoa voidaan pitää kiinteistön omistajaa koskevana henkilötietona (jos siis omistaja on luonnollinen henkilö), koska se voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön lisätietoja käyttämällä ja keinot luonnollisen henkilön tunnistamiseen ovat kohtuullisesti käytettävissä.

Perustusvaliokunta on katsonut, että yleisen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee näin ollen turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata se vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Perustuslakivaliokunta on tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisällöt ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 12/2014 vp, s. 3/I, PeVL 19/2012 vp, s. 3–5, PeVL 42/2005 vp, s. 3, PeVL 15/2002 vp, s. 2 ja PeVL 14/2002 vp, s. 2). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp, s. 4).

Esitys sisältää vesihuoltolain 11 §:n muuttamista koskevan ehdotuksen, joka on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Vesihuoltolain 11 §:n 5 momentin mukaan kunnan olisi toimitettava tieto viemäriverkostoon liittymistä koskevasta vapautuksesta tai sen raukeamisesta Suomen ympäristökeskukselle. Velvollisuus koskee tilannetta, jos kiinteistö sijaitsee ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettussa direktiivitaajamassa. Pykälässä tarkoitettuja tietoja olisivat vapautuksen saaneen kiinteistön kiinteistötunnus, osoite, kiinteistön käyttötarkoitus sekä myönnetyn vapautuksen kesto. Tarkoitus on myöhemmin annettavassa valtioneuvoston asetuksessa antaa säännökset näistä tässä pykälässä tarkoitetuista tiedoista. Vapautuksen raukeamisen osalta tiedoilla tarkoitettaisiin kiinteistötunnusta ja osoitetta sekä raukeamisen ajankohtaa. Tiedoissa ei kuitenkaan olisi kyse erityisiä henkilötietoryhmiä koskevista tiedoista. Kiinteistötunnus on yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön julkisen lainhuutorekisterin kautta.

¹⁰ Henkilötiedot ja paikkatiedot. Miten tietosuojalainsäädäntö vaikuttaa paikkatietojen julkaisemiseen ja luovuttamiseen. Kirjoittanut Päivi Korpisaari, Ympäristöministeriön raportteja 10|2018. Selvityksen valmistumisen jälkeen lainsäädäntö on muuttunut siten, että EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki ovat korvanneet aiemmin voimassa olleen kansallisen henkilötietolain (523/1999).

Ehdotuksen perusteella noudatettavaksi tulisivat EU:n tietosuojasetuksen säännökset sekä kansallinen tietosuojalaki. Suomen ympäristökeskus olisi kiinteistön jätevesiviemäriin koskevaa vapautusta sisältävien tietojen osalta EU:n tietosuojasetuksen mukainen rekisterinpitäjä. Sille annetuista tiedoista muodostuisi rekisteri ja henkilötietojen käsittely perustuisi Suomen ympäristökeskuksen lakisääteiseen tehtävään (tietosuojasetuksen artiklan 1 kohdan c alakohta). Tämä edellyttää muun muassa sitä, että Suomen ympäristökeskus laatisi EU:n tietosuojasetuksen mukaisen tietosuojailmoituksen. Edellä esitetyn perusteella ehdotettu vesihuoltolain 11 §:n 5 momentin sääntely on sopusoinnussa henkilötietojen suojan kanssa.

13.5 Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetään julkisuusperiaatteesta. Se liittyy erityisesti sananvapauteen. Riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Julkisuus on myös vallankäytön ja viranomais toiminnan kritiikin ja valvonnan edellytys (HE 309/1993 vp, s. 58, PeVL 43/1993 vp, s. 2).

Hallinnossa julkisuus toteutuu käytännössä erityisesti jokaisen oikeutena saada tietoja viranomaisen hallussa olevista asiakirjoista ja muista tallenteista. Tallennejulkisuus ei rajoitu vain asianosaisiin, vaan on luonteeltaan yleisöjulkisuutta. Perustuslain säännös sisältää tallennejulkisuutta koskevan pääperiaatteen, jota täsmennetään muulla lainsäädännöllä. Säännös edellyttää, että lailla turvataan viranomaisten hallussa olevien tallenteiden julkisuus nimenomaan yleisöjulkisuutena (HE 309/1993 vp, s. 58).

Julkisuusperiaatteen näkökulmasta on perusteltua tarkastella ehdotukseen sisältyviä ympäristönsuojelulain uusia 110 i, 110 j, 110 m–110 s pykälää, vesihuoltolain 16 pykälän muutosta ja yhdyskuntarakentamislain uusia 62 a–e pykälää.

Ympäristönsuojelulaissa säädettäisiin direktiivitaajamien, typelle ja fosforille herkkien alueiden ja mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittämisestä koskevasta ehdotuksesta, menettelystä ja päätöksestä. Lisäksi mainitussa laissa säädettäisiin käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien riskinarvioinnista ja sen menettelystä. Laatimisvaiheen kuuleminen sisältyisi kaikkiin edellä mainittuihin menettelyihin. Mainittuja alueita koskevissa hallintopäätöksissä olisi myös alueiden sijainnin osoittava kartta. Ympäristönsuojelulakiin sisällytettävästä riskinarvioinnista ei tehtäisi hallintopäätöstä, mutta sen yhteenveto julkaistaisiin tietoverkossa. Näiden alueiden määrittämisen sekä riskinarvioinnin myötä tietoja olisi saatavilla yleisölle nykyistä laajemmin ja tiedot olisivat myös nykyistä tarkempia.

Vesihuoltolain 16 §:ssa säädettäisiin jätevesiin liittyvä uusi tiedottamisvelvoite vesihuoltolaitokselle ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetussa direktiivitaajamissa. Tiedot koskisivat muun muassa asiakkaalta jätevesiviemäriin johdetun jäteveden määrää ja hintaa sekä jätevesien käsittelyä. Lisäksi yhdyskuntarakentamislain hulevesien hallinnan riskien ja suunnittelun tehostamista koskevat ehdotukset (yhdyskuntarakentamislain 62 a–e §) osaltaan tuottaisivat lisää tietoa hulevesien ja ylivuotojen riskeistä ja niiden hallinnasta.

Näiden ehdotusten myötä saatavilla olisi enemmän tietoa yhdyskuntien käsiteltyjen jätevesien vaikutuksista, kuormitukselle herkistä alueista, jätevesien käsittelystä, käsittelyn tehokkuudesta sekä hulevesien ja ylivuotojen riskeistä ja hallinnasta. Ehdotukset osaltaan toteuttavat perustuslain 12 §:n momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta.

13.6 Kunnallinen itsehallinto

Suomi on jaettu perustuslain 121 §:n mukaan kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslain 121 § pohjautuu perustuslakivaliokunnan jo hallitusmuodon voimassa ollessa vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta (PeVL 40/2014 vp ja PeVL 16/2014 vp). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (PeVL 20/2013 vp, s. 5–7, PeVL 22/2006 vp, s. 2/I, PeVL 31/1996 vp, s. 1/I). Lailla säättämisen vaatimus koskee myös kunnille annettavia tehtäviä. Kunnan tulee voida itse päättää tehtävistä, joita se itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen. Muuten kunnalle voidaan antaa tehtäviä vain lailla (HE 1/1998 vp, s. 176/I, PeVL 20/2013 vp, s. 4/II).

Esitykseen sisältyviä vesihuoltolain 7 §:n muutosehdotusta ja valmisteilla olevan yhdyskuntarakentamislain (62 b ja 62 c §:t) pakollisten hulevesisuunnitelmien laatimista ja niiden sisältöä koskevia ehdotuksia tulee tarkastella perustuslain 121 §:n valossa.

Esitykseen sisältyy vesihuoltolain 7 §:n muutosehdotus, jossa vesihuollon pakollinen järjestämisvastuu ulottuisi myös 110 j §:n mukaisesti päätettyihin direktiivitaajamiin. Pykäläehdotuksen perusteella vesihuoltolaitoksilla tai kunnalla ei olisi sen osalta harkintavaltaa. Käytännössä voidaan arvioida, että direktiivitaajamien alueet ovat jo vesihuoltolaitoksen jätevesiverkoston piirissä, koska kyse on tiheästi asutuista alueista.

Ehdotusta on silti arvioitava jätevesipalvelujen ja kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta. Voimassa olevan vesihuoltolain perusteella kunnalla on laaja vesihuoltoon liittyvä julkisten hallintotehtävien kokonaisuus hoidettavanaan. Kunta toteuttaa vesihuollon järjestämisvastuunsa pääsääntöisesti siten, että kunta hyväksyy vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen vesihuoltolain 8 §:ään perustuen. Vesihuoltolaitoksen toiminnassa on kyse lakisääteisestä palvelutehtävästä. Toiminta-aluepäätöstä tehdessään kunta tekee arvion siitä, missä kunnan alueella on tarve keskitetylle vesihuoltopalvelulle vesihuoltolain 7 §:n mukaisesti. Järjestämisvelvollisuus ja toiminta-alueen tarve ovat vesihuoltolaissa kytkettyjä suoraan vesihuollon palvelun tarpeeseen. Kunnan järjestämisvelvollisuuden taustalla on siten julkinen etu. Toiminta-alueella sijaitsevat kiinteistöt ovat lähtökohtaisesti velvollisia liittymään vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Ehdotettu vesihuoltolain 7 §:n muutos ei käytännössä merkitsisi muutosta olemassa olevien vesihuoltolaitosten jätevesiverkostojen toiminta-alueisiin. Ehdotettu sääntely kuitenkin rajoittaisi kunnan vesihuollon järjestämisen harkintavaltaa jätevesiviemäriverkoston toiminta-alueen määrittämisessä, koska ympäristönsuojelulain 110 j §:n mukaisesti päätetyt direktiivitaajamat olisi aina sisällytettävä viemäriverkoston piiriin.

Yhdyskuntarakentamislain 62 b §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen on pakollista. Lisäksi 3 momentin mukaan suunnitelman päivittäminen olisi tehtävä tarpeen mukaan kuuden vuoden välein. Ehdotetun 62 c §:n 3 momentti sisältäisi sisältövaatimuksia pakolliselle hulevesien hallintasuunnitelmalle. Lisäksi säädettäisiin laatimisen määräajoista. Ehdotettu sääntely rajoittaisi kunnan harkintavaltaa hulevesien hallintasuunnitelman laatimisessa ja sisällössä. Ehdotus perustuu ympäristönsuojelullisiin näkökohtiin, joilla pyritään ehkäisemään direktiivitaajamien hulevesistä aiheutuvaa pilaantumista. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan koskisi kaikkia kuntia. Jo nykyisin kunnat laativat hulevesisuunnitelmia ja suunnittelevat toimenpiteitä sekä toteuttavat niitä mainittujen vaikutusten vähentämiseksi ja riskien hallitsemiseksi.

Ehdotettu vesihuoltolain 7 §:n ja yhdyskuntarakentamislain 62 b ja 62 c §:n sääntely ei kuitenkaan puuttuisi kunnan itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Edellä selostetun perusteella esitys on sopusoinnussa perustuslain 121 §:n kanssa.

13.7 Ympäristöperusoikeus

Perustuslain 20 §:n ympäristöä koskeva perusoikeussääntely jakautuu ympäristöön kohdistuvaan vastuuseen ja julkisen vallan ympäristöön kohdistuvaan velvollisuuteen. Kyse on ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan vaikuttavasta säännöksestä (HE 309/1993 vp, s. 66/II). Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Vastuu kattaa sekä aktiivisen toiminnan että passiivisen pidättäytymisen ympäristön vahingoittamisesta (mm. PeVL 20/2010, s. 2/II). Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslain 20 §:n 2 momentin on katsottu merkitsevän perustuslaillista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon laajennetaan (HE 309/1993 vp, s. 67/I, PeVL 38/1998 vp, s. 2/I). Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen, että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Siten säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymistä (HE 309/1993 vp, s. 66, PeVL 45/2016 vp). Perustuslain 20 §:n oikeudellinen merkitys on sääätämiskohdan ja silloin esitettyjen julistuksenomaisuuteen viittaavien perustelujen jälkeen merkittävästi vahvistunut (ks. erityisesti PeVL 55/2018 vp ja PeVL 69/2018 vp). Oikeuskirjallisuudessa ja perustuslakivaliokunnan lausunnoissa (muun muassa PeVL 21/1996 vp ja PeVL 38/1998 vp) on omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kyse on normatiivisesti velvoittavasta perusoikeussäännöksestä; ympäristöperusoikeussäännöksen ilmaisemat ympäristöarvot tulee ottaa huomioon kaikessa ympäristöllisesti merkityksellisessä lainsäädännössä ja lainkäytössä. Ratkaisussa KHO 2002:86 myös korkein hallinto-oikeus totesi, että ympäristöperusoikeussäännös ohjaa osaltaan lainsoveltamista ja -tulkintaa.

Ympäristöperusoikeuden näkökulmasta on perusteltua tarkastella ehdotukseen sisältyviä ympäristönsuojelulain ja vesihuoltolain kaikkia muutosehdotuksia, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 d §:ää sekä valmisteilla olevia yhdyskuntarakentamislain uusia 62 a–62 d §.

Ympäristönsuojelulain 110 g–110 s §:ssä olisi kyse yhdyskuntajätevesiin liittyvistä säännösehdoista, joilla pyritään varmistamaan muun muassa yhdyskuntajätevesien suunnittelua ja käyttöä, lisäämään tietoja käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamisen riskeistä ja kuormitukselle herkistä alueista. Keskeinen ehdotus koskee direktiivitaajaman määrittelyä, jossa käytettäisiin direktiivin ei-sitovaan johdanto-osaan perustuvaa 25 avl tiheyttä (110 i–110 j §). Sen pohjalta tultaisiin myöhemmin annettavalla toisella esityksellä ulottamaan direktiivin uusia vaatimuksia myös alle 150 000 avl:n direktiivitaajamien yhdyskuntajätevesiä käsitteleville vesihuoltolaitoksille. Tiheysvaatimuksen käyttö olisi perusteltua, koska Suomessa on viemäroity runsaasti myös harvaan asuttuja alueita ja jo nyt jätevedenpuhdistamoiden luvanvaraisuuden kautta huolehditaan vesiensuojelusta kattavasti. Ehdotus olisi omiaan tehostamaan yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen toimintaa direktiivitaajamien yhdyskuntajätevesien käsittelyn osalta siitä huolimatta, että käytettäisiin mainittua asumistiheyttä. Käsittelyn tehostaminen toteutuisi sen jälkeen, kun uusista velvoitteista on säädetty kansallisesti toisella esityksellä - ja esimerkiksi

ympäristölupiin tai tarkkailuohjelmiin tehty tarvittavat muutokset sekä jätevedenpuhdistamojen investoinnit ja laajennukset toteutettu.

Ehdotettu ympäristönsuojelulain riskinarviointi (110 m–o §) turvaisi osaltaan myös ympäristönsuojelun tasoa, koska myös sen perusteella voitaisiin yksittäistapauksissa edellyttää lisävaatimuksia myös muille jätevedenpuhdistamoille. Kuormitukselle herkkien alueiden määrittäminen (typelle tai fosforille tai molemmille herkät alueet sekä mikroepäpuhtauksille herkät alueet, 110 p–110 s §) parantaa vesiensuojelua, kun tiedot tarkentuvat ja niitä voidaan käyttää eri lakien mukaisissa menettelyissä. Lain 156 e §:n vaatimus kohdistuu direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmään, ja näin ollen puhdistustasoa tarkasteltaisiin direktiivitaajaman tasolla.

Ympäristönsuojelulain 211 c §:n nojalla rajat ylittävissä tapauksissa yhdyskuntajätevesien johtamisen pilaantumistilanteista olisi ilmoitettava toiselle EU:n jäsenvaltiolle ja Euroopan komissiolle sekä tulisi tehdä rajat ylittävää yhteistyötä. Pykälä koskisi tilanteita, jossa Suomen alueella oleviin vesiin aiheutuu ympäristön pilaantumista toisen jäsenmaan tai kolmannen maan yhdyskuntajätevesistä sekä tilanteita, jossa Suomessa tapahtuneesta päästöstä havaitaan aiheutuneen pilaantumista toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Ehdotettu 211 c § turvaa siten perustuslain 20 §:n kaikille kuuluvaa vastuuta ympäristöstä sekä osaltaan myös julkisen vallan velvollisuutta turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Vesihuoltolain osalta ehdotuksessa kyseessä on muun muassa viemäriverkoston piiriin pakollisesti sisällytettäviä alueita koskeva säännös 7 §:n 2 momentissa. Velvoitteen tarkoituksena on osaltaan varmistaa kunnassa jätevesiviemäriverkoston ulottamista tiiviille alueille, jotka käytännössä Suomessa jo on viemäröity. Myös vesihuoltolain 11 §:ään ehdotettu sääntely tietojen toimittamisesta viemäriverkoston liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta ja sen raukeamisesta osaltaan lisää tietoa näistä vapautuksista. Viemäriverkoston liittymistä koskevia vapautuksia on kuitenkin arvioitu myönnettävän hyvin vähän tulevissa direktiivitaajamissa. Lisäksi ehdotukseen sisältyy jätevesiviemäriverkoston liittyviä velvoitteita muun muassa suunnittelusta ja käytöstä sekä tietojen toimittamista asiakkaalle jätevesiin liittyen (13 a §). Ehdotuksen tarkoitus tältä osin olisi osaltaan varmistaa muun muassa viemäriverkoston suunnittelua ja toimintaa sekä jätevesien käsittelyä. Ehdotettu sääntely 16 §:ssä liittyen tietojen toimittamiseen kuluttajille myös jätevesien osalta olisi omiaan vahvistamaan kuluttajan tietoisuutta jätevesien kustannuksista ja vaikutuksista. Ehdotetuilla säännöksillä olisi yhtymäkohtia julkisen vallan velvoitteeseen turvata terveellinen ympäristö, joten ne turvaisivat osaltaan ympäristöperusoikeutta.

Ehdotettu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 d § sisältää rajoituksen vesien hyvän tilan tavoitteeseen. Ehdotetut säännökset sisältävät kuitenkin tämän yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin sovellettavan poikkeuksen käytölle tarkasti laissa määritellyt edellytykset. Kyseisen poikkeuksen käyttöä ja edellytysten täyttymistä on arvioitava kuuden vuoden välein vesienhoidon suunnittelussa. Poikkeuksen soveltamiseen liittyisi myös voimassa olevan lain 25 a §. Olemassa oleva sääntely ja ehdotetut poikkeuksen edellytykset osaltaan varmistaisivat, että poikkeus ei olisi ristiriidassa muualla ympäristönsuojelulainsäädännössä asetettujen vaatimusten kanssa. Olemassa oleva sääntely on omiaan vähentämään ehdotuksen mukaisen poikkeuksen ympäristöperusoikeuden rajoituksen vaikutuksia. Ehdotettuun poikkeuksen käyttöön liittyviä viranomaisten tehtäviä koskevat säännökset eivät siten kokonaisuutena tarkastellen heikentäisi ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Valmisteilla olevaan uuteen yhdyskuntarakentamislakiluonnokseen kohdistuvat sisällölliset muutosehdotukset koskevat hulevesistä ja sekaviemäreistä aiheutuvien ylivuotoihin liittyvien riskien yksilöintiin (62 a §), hulevesisuunnitelman laatimista (62 b §) ja pakollisen

hulevesisuunnitelman sisältövaatimuksia (62 c §). Vesihuoltolain hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen tehtäisiin yhteistyössä (62 d §) vesihuoltolaitoksen ja naapurikunnan tai naapurikuntien kanssa ja lisäksi noudatettaisiin lain 15 §:ää, jonka mukaisesti vuorovaikutus järjestettäisiin. Sääntely olisi luonteeltaan minimisääntelyä eli laajemmin voisi tehdä yhteistyötä tilanteesta riippuen kunnan harkinnan mukaan. Menettelyyn sisältyisi muun muassa osallisten mahdollisuus osallistua valmisteluun, arvioida vaikutuksia ja lausua mielipiteensä. Vireilletuloa koskevaan tiedoksiantoon sovellettaisiin hallintolain 62 §:n mukaista yleistiedoksiantoa ja osin mainitun lain 59 §:n tavallista tiedoksiantoa. Vesihuoltolain sisällölliset muutosehdotukset ovat luonteeltaan muun muassa ympäristönsuojelullisia ja jätevesihuollon toimintavarmuutta vahvistavia ja siten sopuoinnussa perustuslain 20 §:n momentin mukaisen ympäristöperusoikeuden kanssa. Ehdotetut osallistumista ja tiedonsaantia koskevat säännökset toteuttavat myös osaltaan perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvoitetta.

Edellä esitettyyn perustuen esitys tukee osaltaan perustuslaillisen ympäristöperusoikeuden toteutumista.

13.8 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hyvän hallinnon käsite saa sisältönsä perustuslain 21 §:n kokonaisuudesta. Sillä tarkoitetaan paitsi pykälän 1 momentin mukaisia vaatimuksia myös 2 momentissa esitettyä luetteloa hyvän hallinnon osakysymyksistä. Säännöksessä luetellaan hyvän hallinnon tärkeimmät osa-alueet eli käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada perusteltu päätös sekä oikeus hakea muutosta. Pykälän luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjettäväksi. Oikeusturvajärjestelyissä on yleensä kysymys yksilön oikeudesta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa ja oikeudesta hakea muutosta häntä koskeviin päätöksiin. Hallintoasioiden muutoksenhaussa hallintolainkäytön yleiset säännökset ja mahdolliset viittaukset niihin täyttävät niin ikään perustuslaista johtuvat vaatimukset.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa turvataan jokaiselle oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.

Esitykseen sisältyy ehdotuksia, joita on käsiteltävä perustuslain 21 §:n näkökulmasta. Näitä ovat ympäristönsuojelulain direktiivitaajaman sekä herkkien alueiden määrittämisen päätöksentekoa koskevat säännökset (110 j, 110 q, 110 s §), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämislain 20 d §:n mukaiseen poikkeukseen kuuluva menettely ympäristönsuojelulain 49 a §:ssä sekä yhdyskuntarakentamislain hulevesien hallintasuunnitelman päätöksentekoa koskevat säännökset (62 e §).

Ympäristönsuojelulain mukaisia herkkiä alueita koskevat päätökset tekisi Lupa- ja valvontavirasto. Lupa- ja valvontavirasto päättäisi myös uutta yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen poikkeusta koskevan asian ympäristönsuojelulain mukaisen lupa-asian yhteydessä. Päätöksiin voisi siten hakea muutosta ympäristönsuojelulain 190 §:n perusteella ja valitusoikeuteen sovellettaisiin 191 §:n säännöksiä. Yhdyskuntarakentamislakiin perustuvasta hulevesien

hallintasuunnitelmasta päättäisi kunta ja päätöstä edeltäisi mahdollisuus osallistua valmisteluun. Muutoksenhakuun sovellettaisiin kuntalain 16 luvun säännöksiä.

Esityksessä ehdotettuihin päätöksiin liittyisivät siten muutoksenhakua ja valitusoikeutta koskevat asianmukaiset säännökset. Ehdotetut säännökset toteuttavat osaltaan perustuslaissa säädettyä oikeusturvaa.

13.9 Asetuksenantovaltuudet

Esitystä on tarkasteltava myös perustuslain 80 §:n näkökulmasta. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat kuitenkin antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Asetuksenantaja voidaan lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien vähäisistä yksityiskohdista (HE 1/1998 vp, s. 131). Valtuutuksen säätämiseen laissa on perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esim. PeVL 25/2005 vp, s. 4 ja PeVL 1/2004 vp, s. 2), jotka valtuuttavan lain on tällöinkin täytettävä. Asetuksenantovaltuuden sisällön tulee ilmetä selvästi laista ja se tulee myös rajata riittävän selkeästi. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa, ja että valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (esim. PeVL 36/2018 vp s. 39–40, PeVL 10/2016 vp, s. 5 ja PeVL 49/2014 vp, s. 6).

Ehdotettuihin ympäristönsuojelulain säännöksiin (110 h–110 k, 110 m, 110 p, 110 q, 110 r, 110 s §:t), vesihuoltolain säännöksiin (11 ja 16 §:t) sekä yhdyskuntarakentamisesta annetun lain 62 a ja 62 c §:t) sisältyy valtioneuvostolle osoitetut asetuksenantovaltuudet tarkempien säännösten antamiseksi. Ehdotetut asetuksenantovaltuudet on sijoitettu aineellisten säännösten kanssa samaan pykälään. Esityksessä ehdotetut asetuksenantovaltuudet ovat mahdollisimman täsmällisiä ja tarkkarajaisia, eivätkä ne sisällä valtuutusta säätää muista kuin vähäisistä yksityiskohdista.

Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten perussäännöksissä ja asetuksenantovaltuuksissa on siten huomioitu perustuslain 2 §:n 3 momentin mukainen perustuslaillinen laillisuusperiaate ja ne ovat sopuosinnussa perustuslain 80 §:n kanssa.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Koska uudelleenlaaditussa yhdyskuntajätevesidirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 49 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 997/2024,
lisätään 10 lukuun uudet 110 g–s § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 16 lukuun uusi 156 e § ja 21 lukuun uusi 211 c §, seuraavasti:

39 §

Lupahakemus

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:ssä tarkoitettu arviointi. Jos hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 20 c §:n tai 20 d §:n mukaista poikkeamista, hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä.

49 a §

Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen

Lupaviranomainen myöntää lupa-asian yhteydessä hakemuksesta poikkeuksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a ja 20 b §:n vaatimuksista mainitun lain 20 c §:ssä tai 20 d §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

10 Luku

Eräitä toimialoja koskevat säännökset

Yhdyskuntajätevesien käsittely

110 g §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *BOD₇*:lla seitsemän vuorokauden biokemiallista hapenkulutusta;

2) yhdellä asukasvastineluvulla (avl) yhtä sellaista vuorokausikuormitusta, jonka BOD₇ on 70 g happea (O₂);

3) yhdyskuntajätevedellä tarkoitetaan yhdyskuntien talousjätevettä, teollisuus- ja laitosjätevettä tai niiden seosta huleveden kanssa;

4) yhdyskuntien talousjätevedellä asuntojen, palvelujen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta tai kotitalouksien toiminnasta tai molemmista;

5) teollisuus- ja laitosjätevedellä tarkoitetaan muuta jätevettä kuin talousjätevettä ja hulevettä, joka johdetaan elinkeino-, teollisuus- tai yritystoimintaan käytettävältä kiinteistöstä;

6) mikroepäpuhtaudella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (32) 3 artiklan 1 kohdassa määriteltyä ainetta, sen hajoamistuotteet mukaan lukien, jota esiintyy yleisesti vesiympäristössä, yhdyskuntajätevesissä tai lietteessä ja jota voidaan pitää pieninäkin pitoisuuksina vaarallisena ympäristölle tai ihmisten terveydelle asetuksen (EY) N:o 1272/2008 liitteessä I olevissa 3 ja 4 osassa vahvistettujen asiaankuuluvien kriteerien perusteella.

110 h §

Kuormituksen määrittäminen

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormitus ilmaistaan asukasvastinelukuna ja se määritetään BOD₇ -arvolla mitatun orgaanisen aineksen määränä yhdyskuntajätevesissä.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormitus lasketaan suurimman yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon vuoden aikana johdetun viikon keskikuormituksen tai vastaavan kuormituksen perusteella, lukuun ottamatta poikkeuksellisia, kuten rankkasateista johtuvia, säätilanteita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuormituksen määrittämisestä.

110 i §

Ehdotus direktiivitaajamiksi

Suomen ympäristökeskus laatii Lupa- ja valvontavirastolle kymmenen vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueella sijaitsevista alueista, joiden asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden (*direktiivitaajama*). Direktiivitaajaman kuormitus lasketaan suurimman taajamassa vuoden aikana tuotetun viikon keskikuormituksen perusteella, poikkeuksellisia säätilanteita lukuun ottamatta.

Direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen tulee sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna sekä tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen sisällöstä ja sen laatimisesta sekä direktiivitaajaman kuormituksen määrittämisestä.

110 j §

Menettely ja päätös direktiivitaajamista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen direktiivitaajamista. Päätöksen tulee sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna sekä tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä. Päätös direktiivitaajamista annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä direktiivitaajamia koskevasta päätöksentekomenettelystä.

110 k §

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat yleiset vaatimukset

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon suunnittelussa ja ylläpidossa tulee huomioida kuormitusvaihtelut eri vuodenaikoina ja ilmastonmuutoksen vaikutukset.

Yhdyskuntajätevesien purkupaikat on valittava mahdollisuuksien mukaan siten, että haitalliset vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevista vaatimuksista.

110 l §

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttö

Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttö ei saa vaarantaa vastaanottavan vesistön ekologista virtaamaa eikä siitä saa aiheutua ympäristön pilaantumista.

Käsitellyn jäteveden uudelleenkäytössä on otettava huomioon vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat.

110 m §

Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi

Lupa- ja valvontaviraston on yksilöitävä ja arvioitava kuuden vuoden välein riskit, joita käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen vesistöön voi aiheuttaa ympäristölle. Riskinarvioinnissa otetaan huomioon ne vesimuodostumat, joihin käsiteltyä jätevettä johdetaan tai joihin sillä voi olla vaikutusta. Riskinarvioinnissa tehdään yhteistyötä vesihuoltolaitoksen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä tarvittavien viranomaisten ja asiantuntijalaitosten kanssa.

Riskinarvioinnissa otetaan huomioon:

- 1) vuodenaikavaihtelu ja sään ääri-ilmiöt;
- 2) sellaisen vesimuodostuman veden laatu;
 - a. josta otetaan vettä talousvedeksi tuotettavaksi;
 - b. jossa harjoitetaan vesiviljelytoimintaa;
 - c. jossa on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön mukainen uimaranta;
- 3) pohjavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet;
- 4) käsitellyt jätevedet vastaanottavan pintavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet;
- 5) meriympäristön tila; ja
- 6) muut jätevedenpuhdistuslaitokselta johdettavien käsiteltyjen jätevesien johtamisesta aiheutuvat olennaiset riskit.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista riskinarvioinnissa huomioon otettavista seikoista.

110 n §

Riskinarvioinnin laatiminen

Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi tehdään laitos- ja vesimuodostumakohtaisesti perustuen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisiin vesimuodostumiin. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto ottaa huomioon riskinarvioinnin valtioneuvoston hyväksymien alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaisten tulvariskien hallintasuunnitelmien kanssa.

Tiedot kootaan vesienhoitoaluekohtaisesti vesienhoitosuunnitelmaehdotusta ja yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallista täytäntöönpano-ohjelmaa varten. Asianomaisten viranomaisten on toiminnassaan otettava huomioon valmistunut riskinarviointi ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin tunnistettuihin riskeihin puuttumiseksi.

110 o §

Menettely riskinarvioinnin laatimisessa ja tarkistamisessa

Lupa- ja valvontavirasto antaa luonnoksen käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskevasta riskinarvioinnista tiedoksi julkisella kuulutuksella ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto julkaisee yhteenedon valmistuneesta riskinarvioinnista tietoverkossa.

Riskinarviointi on tarkistettava ja saatettava ajan tasalle tarpeellisin osin kuuden vuoden välein.

110 p §

Ehdotus typelle ja fosforille herkistä alueista

Suomen ympäristökeskus tekee Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueista, jotka ovat herkkiä typelle tai fosforille.

Typelle ja fosforille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen on sisällettävä kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi ehdotukseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden määrittämisessä huomioitavista seikoista.

110 q §

Menettely ja päätös typelle ja fosforille herkistä alueista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen typelle ja fosforille herkistä alueista. Päätöksen tulee sisältää kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi päätökseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta. Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä ja siihen liittyvästä menettelystä.

110 r §

Ehdotus mikroepäpuhtauksille herkistä alueista

Suomen ympäristökeskus tekee Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueista, joilla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden mikroepäpuhtauksien

pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle (mikroepäpuhtauksille herkät alueet).

Mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevaan ehdotukseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden määrittämisessä huomioitavista seikoista.

110 s §

Menettely ja päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Päätökseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta. Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä ja siihen liittyvästä menettelystä.

16 luku

Jätevesien käsittely ja johtaminen viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla

156 e §

Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimus

Vähintään 1 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmä on suunniteltava, käytettävä ja ylläpidettävä siten, että direktiivitaajamassa saavutetaan jätevesien biologisen käsittelyn ja typen ja fosforin poiston osalta vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin johdettaessa talousjätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäri-
verkostoon.

21 luku

Erinäiset säännökset

211 c §

Yhdyskuntajätevesiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö

Mikäli Euroopan unionin toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan yhdyskuntajätevesien johtamisen havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista Suomen alueella olevissa vesissä tai jos Suomessa tapahtuneen päästön havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulee asiasta ilmoittaa välittömästi Lupa- ja valvontavirastolle. Ilmoittamisvelvollisuus koskee ympäristöasioita hoitavaa viranomaista, joka on havainnut päästön tai pilaantumistapahtuman tai jonka tietoon päästö tai pilaantumistapahtuma on tullut.

Lupa- ja valvontaviraston tulee ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettusta asiasta välittömästi asianomaiselle elinvoimaketukselle sekä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö ilmoittaa asiasta välittömästi kyseiselle jäsenvaltiolle ja Euroopan komissiolle. Kolmannelle maalle

ilmoittamisessa sovelletaan, mitä rajat ylittäviä vesistöjä koskevissa valtiosopimuksissa määrätään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tulee tehdä rajat ylittävää yhteistyötä kyseessä olevien jätevesipäästöjen tunnistamiseksi ja päästölähteillä tarvittavien vesiensuojelutoimenpiteiden määrittämiseksi. Yhteistyöstä on ilmoitettava Euroopan komissiolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 110 q §:ssä tarkoitettu päätös typelle ja fosforille herkistä alueista on annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

Tämän lain 110 s §:ssä tarkoitettu päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista on annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2030.

Tämän lain 110 m §:ssä tarkoitettu riskinarviointi on laadittava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

2.

Laki

vesihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesihuoltolain (119/2001) 7 §:n 2 momentti, 11 §:n 5 momentti ja 16 §:n 3–5 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 1087/2025,
lisätään 11 §:ään uusi 6 momentti ja lakiin uusi 13 a §, sellaisena kuin niistä on 11 § laissa 1087/2025, seuraavasti:

7 §

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Määritettäessä 1 momentissa tarkoitettuja alueita on arvioitava kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla. Ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettut direktiivitaajamat on aina sisällytettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesien viemäröinnin osalta.

11 §

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu. Tieto viemäriverkostoon liittymistä koskevasta vapautuksesta tai sen raukeamisesta on toimitettava Suomen

ympäristökeskukselle, jos kiinteistö sijaitsee ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetussa direktiivitaajamassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Suomen ympäristökeskukselle toimitettavista tiedoista ja sen muodosta.

13 a §

Jätevesiviemäriverkoston suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö

Jätevesiviemäriverkostojen suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on käytettävä parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina ja alttius ilmastonmuutokselle huomioiden.

Jätevesiviemäriverkostojen suunnittelussa tulee kiinnittää lisäksi erityistä huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuteen, yhdyskuntajätevesien vuotojen, suotautumisen ja väärinliitetyn keräysjärjestelmissä tapahtuvan sisäänvirtauksen estämiseen sekä sekaviemäriin rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen hillitsemiseen.

16 §

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen on toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa. Ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetussa kuormitukseltaan vähintään 10 000 asukasvas-tineluvun direktiivitaajamassa laskun yhteydessä tulee lisäksi toimittaa tiedot asiakkaalta jätevesiviemäriin johdetun jäteveden määrästä ja siihen liittyvästä hinnasta sekä tieto vesihuoltolaitoksen käsittelemän jäteveden lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten mukaisuudesta.

Vesihuoltolaitoksen asiakkaan tulee välittää 3 momentissa tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle ja jäteveden jätevesiviemäriin johtavalle toimijalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitettuihin talous- ja jäteveden laatu-, hinta-, määrä- ja kulutustiedoista sekä niiden toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 11 §:n 1 momentin kohta 6;
lisätään 11 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta ja 3 a lukuun uusi 20 d §, seuraavasti:

3 luku

Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma

11 §

Vesienhoitosuunnitelma

Vesienhoitoalueelle on laadittava vesienhoitosuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmassa on yhteenvetona esitettävä:

6) selvitys valmistelun aikana esitetyistä kannanotoista ja valtioiden välisistä neuvotteluista sekä siitä, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan;

7) ympäristönsuojelulain 110 m §:n perusteella yksilöidyt riskit ja kuvaus hyväksytyistä toimenpiteistä.

3 a luku

Ympäristötavoitteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä

20 d §

Ympäristötavoitteista poikkeaminen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevissa hankkeissa

Jos yhdyskuntajätevedenpuhdistamon rakentaminen tai laajentaminen kasvavan kuormituksen tai muuten käsittelemättömän talousjätevesikuormituksen vuoksi vaarantaa edellä 20 a §:ssä tai 20 b §:ssä säädettyjen ympäristötavoitteiden saavuttamisen, ympäristötavoitteista poiketaan ympäristönsuojelulain mukaisen lupa-asian yhteydessä.

Poikkeamisen edellytyksenä on, että

1) yhdyskuntajätevedenpuhdistamon tuomia hyötyjä ei voida teknisen toteuttamiskelpoisuuden tai kohtuuttomien kustannusten vuoksi saavuttaa muilla keinoilla;

2) kaikki teknisesti toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutetaan yhdyskuntajätevedenpuhdistamon haittavaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa; ja

3) kaikki teknisesti toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutetaan yhdyskuntajäteveden johtamisen kielteisten vaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 11 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2029.

4.

Laki

yhdyskuntarakentamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yhdyskuntarakentamisesta annetun lain (/) 62 §, ja
lisätään 9 lukuun uudet 62 a–e §, seuraavasti:

9 luku

Hulevedet

62 a §

Hulevesiin tai sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski

Kunnan tulee yksilöidä kuuden vuoden välein alueellaan sijaitsevista ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetuista direktiivitaajamista ne,

1) joiden ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettu kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 10 000 asukasvastinelukua mutta alle 100 000 asukasvastinelukua; ja

2) joissa esiintyy erillisviemäroidyistä likaantuneista hulevesistä tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvista ylivuodoista johtuvaan vesistökuormitukseen liittyvä ympäristön pilaantumisriski.

Suomen ympäristökeskus toimittaa tarvittavia taustatietoja [hulevesiin ja sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvien] riskien yksilöimiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset riskin esiintymisen arvioimisesta.

62 b §

Hulevesien hallintasuunnitelma

Kunta voi laatia koko kuntaa tai kunnan osaa koskevan hulevesien hallintasuunnitelman.

Hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen on pakollista:

1) ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetuille direktiivitaajamille, joiden kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 100 000 asukasvastinelukua;

- 2) 62 a §:ssä tarkoitetuille direktiivitaajamille;
- 3) muille taajamille, jos ympäristönsuojelulain 110 m §:ssä tarkoitettu riskinarviointi sitä edellyttää.

Pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma tulee tarvittaessa päivittää kuuden vuoden välein. Suomen ympäristökeskus toimittaa tarvittaessa kunnalle lähtötietoja 2 momentissa tarkoitettujen direktiivitaajamien osalta käytettäväksi hulevesien hallintasuunnitelman laatimisessa.

62 c §

Hulevesien hallintasuunnitelman sisältö

Hulevesien hallintasuunnitelmassa on otettava huomioon valuma-alueet ja suunnitelma on yhteensovittettava tarpeen mukaisesti alueidenkäytön suunnittelun kanssa. Lisäksi suunnitelmassa on otettava riskiperusteisesti huomioon viemäroityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön sekä varautuminen sademäärien ja rankkasateiden lisääntymiseen.

Hulevesien hallintasuunnitelmassa on kuvattava:

- 1) hulevesien hallinnan nykytila;
- 2) hulevesien hallinnan tavoitteet;
- 3) eri ratkaisuvaihtoehdot hulevesien hallinnalle.

Edellä 62 b §:n 2 momentissa tarkoitettussa pakollisessa hulevesien hallintasuunnitelmassa on lisäksi esitettävä:

- 1) tiedot alueen sekaviemäreistä;
- 2) tavoitteet sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen vähentämiseksi;
- 3) toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hulevesien hallintasuunnitelman sisältövaatimuksista.

62 d §

Hulevesien hallintasuunnitelman valmistelu

Hulevesien hallintasuunnitelma laaditaan yhteistyössä vesihuoltolaitoksen kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä naapurikunnan tai -kuntien kanssa.

Hulevesien hallintasuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan, mitä edellä 15 §:ssä säädetään yleisen alueen suunnitelman vuorovaikutuksesta

62 e §

Hulevesien hallintasuunnitelman hyväksyminen

Kunta hyväksyy hulevesien hallintasuunnitelman.

Kunnan tulee toimittaa hyväksytty pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma Suomen ympäristökeskukselle pyydettäessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 62 a §:ssä tarkoitettu direktiivitaajamien yksilöinti on toteutettava viimeistään 22 päivänä kesäkuuta 2028.

Tämän lain 62 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuille direktiivitaajamille on laadittava hulevesien hallintasuunnitelma viimeistään 31 joulukuuta 2033.

Tämän lain 62 b §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun riskinarvioinnin perusteella toteutettava hulevesien hallintasuunnitelma on laadittava viimeistään 31 joulukuuta 2039.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 49 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 997/2024,

lisätään 10 lukuun uudet 110 g–s § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 16 lukuun uusi 156 e § ja 21 lukuun uusi 211 c §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Lupahakemus

Lupahakemus

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:ssä tarkoitettu arviointi. Jos hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 20 c §:n mukaista poikkeamista, hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä.

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:ssä tarkoitettu arviointi. Jos hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 20 c §:n *tai* 20 d §:n mukaista poikkeamista, hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä.

49 a §

49 a §

Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen

Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen

Lupaviranomainen myöntää lupa-asian yhteydessä hakemuksesta poikkeuksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a ja 20 b §:n vaatimuksista mainitun lain 20 c §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

Lupaviranomainen myöntää lupa-asian yhteydessä hakemuksesta poikkeuksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a ja 20 b §:n vaatimuksista mainitun lain 20 c §:ssä tai 20 d §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

10 Luku

Eräitä toimialoja koskevat säännökset

Yhdyskuntajätevesien käsittely

110 g §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) BOD₇:lla seitsemän vuorokauden biokeemiallista hapenkulutusta;*
- 2) yhdellä asukasvastineluvulla (avl) yhtä sellaista vuorokausikuormitusta, jonka BOD₇ on 70 g happea (O₂);*
- 3) yhdyskuntajätevedellä tarkoitetaan yhdyskuntien talousjätevettä, teollisuus- ja laitosjätevettä tai niiden seosta huleveden kanssa*
- 4) yhdyskuntien talousjätevedellä asuntojen, palvelujen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta tai kotitalouksien toiminnasta tai molemmista;*
- 5) teollisuus- ja laitosjätevedellä tarkoitetaan muuta jätevettä kuin talousjätevettä ja hulevettä, joka johdetaan elinkeino-, teollisuus- tai yritystoimintaan käytettävältä kiinteistöstä;*
- 6) mikroepäpuhtaudella Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (32) 3 artiklan 1 kohdassa määriteltyä ainetta, sen hajoamistuotteet mukaan lukien, jota esiintyy yleisesti vesiympäristössä, yhdyskuntajätevesissä tai lietteessä ja jota voidaan pitää pieninäkin pitoisuuksina vaarallisena ympäristölle tai ihmisten terveydelle asetuksen (EY) N:o 1272/2008 liitteessä I olevissa 3 ja 4 osassa vahvistettujen asiaankuuluvien kriteerien perusteella.*

110 h §

Kuormituksen määrittäminen

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormitus ilmaistaan asukasvastinelukuna ja se määritetään BOD7 -arvolla mitatun orgaanisen aineksen määränä yhdyskuntajätevesissä.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormitus lasketaan suurimman yhdyskuntajätevedenpuhdistamoon vuoden aikana johdetun viikon keskikuormituksen tai vastaavan kuormituksen perusteella, lukuun ottamatta poikkeuksellisia, kuten rankkasateista johtuvia, säätilanteita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuormituksen määrittämisestä.

110 i §

Ehdotus direktiivitaajamiksi

Suomen ympäristökeskus laatii Lupa- ja valvontavirastolle kymmenen vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueella sijaitsevista alueista, joiden asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden (direktiivitaajama). Direktiivitaajaman kuormitus lasketaan suurimman taajamassa vuoden aikana tuotetun viikon keskikuormituksen perusteella, poikkeuksellisia säätilanteita lukuun ottamatta.

Direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen tulee sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna sekä tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä direktiivitaajamia koskevan ehdotuksen sisällöstä ja sen laatimisesta sekä direktiivitaajaman kuormituksen määrittämisestä.

110 j §

Menettely ja päätös direktiivitaajamista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen direktiivitaajamista. Päätöksen tulee sisältää tieto kunkin direktiivitaajaman kuormituksesta asukasvastinelukuna ilmaistuna sekä tieto direktiivitaajamien maantieteellisestä sijainnista kartalla esitettynä. Päätös direktiivitaajamista annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä direktiivitaajamia koskevasta päätöksentekomenettelystä.

110 k §

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat yleiset vaatimukset

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon suunnittelussa ja ylläpidossa tulee huomioida kuormitusvaihtelut eri vuodenaikoina ja ilmastonmuutoksen vaikutukset.

Yhdyskuntajätevesien purkupaikat on valittava mahdollisuuksien mukaan siten, että haitalliset vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevista vaatimuksista.

110 l §

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttö

Käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttö ei saa vaarantaa vastaanottavan vesistön ekologista virtaamaa eikä siitä saa aiheutua ympäristön pilaantumista.

Käsitellyn jäteveden uudelleenkäytössä on otettava huomioon vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat.

110 m §

Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi

Lupa- ja valvontaviraston on yksilöitävä ja arvioitava kuuden vuoden välein riskit, joita käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen vesistöön voi aiheuttaa ympäristölle. Riskinarvioinnissa otetaan huomioon ne vesimuodostumat, joihin käsiteltyä jätevettä johdetaan tai joihin sillä voi olla vaikutusta. Riskinarvioinnissa tehdään yhteistyötä vesihuoltolaitoksen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä tarvittavien viranomaisten ja asiantuntijalaitosten kanssa.

Riskinarvioinnissa otetaan huomioon:

- 1) vuodenaikavaihtelu ja sään ääri-ilmiöt;*
- 2) sellaisen vesimuodostuman veden laatu;*
 - a. josta otetaan vettä talousvedeksi tuotettavaksi;*
 - b. jossa harjoitetaan vesiviljelytoimintaa;*
 - c. jossa on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön mukainen uimaranta;*
- 3) pohjavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet;*
- 4) käsitellyt jätevedet vastaanottavan pintavesimuodostuman tila ja sille asetetut ympäristötavoitteet;*
- 5) meriympäristön tila; ja*
- 6) muut jätevedenpuhdistuslaitokselta johdettavien käsiteltyjen jätevesien johtamisesta aiheutuvat olennaiset riskit.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettuihin riskinarvioinnissa huomioon otettavista seikoista.

110 n §

Riskinarvioinnin laatiminen

Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi tehdään laitosten ja vesimuodostumakohtaisesti perustuen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisiin vesimuodostumiin. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto ottaa huomioon riskinarvioinnin valtioneuvoston

hyväksymien alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaisten tulvariskien hallintasuunnitelmien kanssa.

Tiedot kootaan vesienhoitoaluekohtaisesti vesienhoitosuunnitelmaehdotusta ja yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallista täytäntöönpano-ohjelmaa varten. Asianomaisten viranomaisten on toiminnassaan otettava huomioon valmistunut riskinarviointi ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin tunnistettuihin riskeihin puuttumiseksi.

110 o §

Menettely riskinarvioinnin laatimisessa ja tarkistamisessa

Lupa- ja valvontavirasto antaa luonnoksen käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskevasta riskinarvioinnista tiedoksi julkisella kuulutuksella ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto julkaisee yhteenvedon valmistuneesta riskinarvioinnista tietoverkossa.

Riskinarviointi on tarkistettava ja saatettava ajan tasalle tarpeellisin osin kuuden vuoden välein.

110 p §

Ehdotus typelle ja fosforille herkistä alueista

Suomen ympäristökeskus tekee Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueista, jotka ovat herkkiä typelle tai fosforille.

Typelle ja fosforille herkkiä alueita koskevan ehdotuksen on sisällettävä kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi ehdotukseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden määrittämisessä huomioitavista seikoista.

110 q §

Menettely ja päätös typelle ja fosforille herkistä alueista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen typelle ja fosforille herkistä alueista. Päätöksen tulee sisältää kunkin alueen osalta tieto siitä, onko alue herkkä typelle vai fosforille vai molemmille. Lisäksi päätökseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta. Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä ja siihen liittyvästä menettelystä.

110 r §

Ehdotus mikroepäpuhtauksille herkistä alueista

Suomen ympäristökeskus tekee Lupa- ja valvontavirastolle kuuden vuoden välein ehdotuksen Manner-Suomen alueista, joilla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden mikroepäpuhtauksien pitoisuudet tai kertyminen aiheuttavat riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle (mikroepäpuhtauksille herkät alueet).

Mikroepäpuhtauksille herkkiä alueita koskevaan ehdotukseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueiden määrittämisessä huomioon otavista seikoista.

110 s §

Menettely ja päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista

Lupa- ja valvontavirasto järjestää kuulemisen ja pyytää tarvittavat lausunnot.

Lupa- ja valvontavirasto antaa päätöksen mikroepäpuhtauksille herkistä alueista. Päätökseen tulee liittää alueiden maantieteellisen sijainnin osoittava kartta. Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä ja siihen liittyvästä menettelystä.

16 luku

Jätevesien käsittely ja johtaminen viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla

156 e §

Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimus

Vähintään 1 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmä on suunniteltava, käytettävä ja ylläpidettävä siten, että direktiivitaajamassa saavutetaan jätevesien biologisen käsittelyn ja typen ja fosforin poiston osalta vähintään sama ympäristönsuojelun taso kuin johdettaessa talousjätevedet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon.

21 luku

Erinäiset säännökset

211 c §

Yhdyskuntajätevesiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö

Mikäli Euroopan unionin toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan yhdyskuntajätevesien johtamisen havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista Suomen alueella olevissa vesissä tai jos Suomessa tapahtuneen päästön havaitaan aiheuttavan ympäristön pilaantumista toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulee asiasta ilmoittaa välittömästi Lupa- ja valvontavirastolle. Ilmoittamisvelvollisuus koskee ympäristöasioita hoitavaa viranomasta, joka on havainnut päästön tai pilaantumistapahtuman tai jonka tietoon päästön tai pilaantumistapahtuma on tullut.

Lupa- ja valvontaviraston tulee ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettusta asiasta välittömästi asianomaiselle elinvoimakeskukselle sekä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö ilmoittaa asiasta välittömästi kyseiselle jäsenvaltiolle ja Euroopan komissiolle. Kolmannele maalle ilmoittamisessa sovelletaan, mitä rajat ylittäviä vesistöjä koskevissa valtiosopimuksissa määrätään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tulee tehdä rajat ylittävää yhteistyötä kyseessä olevien jätevesipäästöjen tunnistamiseksi ja päästölähteillä tarvittavien vesien-suojelutoimenpiteiden määrittämiseksi. Yhteistyöstä on ilmoitettava Euroopan komissiolle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tämän lain 110 q §:ssä tarkoitettu päätös typelle ja fosforille herkistä alueista on annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.*

Tämän lain 110 s §:ssä tarkoitettu päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista on annettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2030.

Tämän lain 110 m §:ssä tarkoitettu riskin-arviointi on laadittava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

2.

Laki

vesihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan vesihuoltolain (119/2001) 7 §:n 2 momentti, 11 §:n 5 momentti ja 16 §:n 3–5 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 1087/2025,

lisätään 11 §:ään uusi 6 momentti ja lakiin uusi 13 a §, sellaisena kuin niistä on 11 § laissa 1087/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Määritettäessä 1 momentissa tarkoitettuja alueita on arvioitava kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittäminen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla.

Määritettäessä 1 momentissa tarkoitettuja alueita on arvioitava kiinteistöjen vesihuoltolaitoksen verkostoon liittäminen tarve etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa sekä pohjavesialueilla. *Ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettut direktiivitaajamat on aina sisällytettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen jätevesien viemäröinnin osalta.*

11 §

11 §

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu.

Myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu. *Tieto viemäriverkoston liittymistä koskevasta vapautuksesta tai sen raukeamisesta on toimitettava Suomen ympäristökeskukselle, jos kiinteistö sijaitsee ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettussa direktiivitaajamassa.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Suomen ympäristökeskukselle toimitettavista tiedoista ja sen muodosta.

13 a §

Jätevesiviemäriverkoston suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö

Jätevesiviemäriverkoston suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on käytettävä parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina ja alttius ilmastonmuutokselle huomioiden.

Jätevesiviemäriverkoston suunnittelussa tulee kiinnittää lisäksi erityistä huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuteen, yhdyskuntajätevesien vuotojen, suotautumisen ja väärinliitetyn keräysjärjestelmissä tapahtuvan sisäänvirtauksen estämiseen sekä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sekaviemäriin rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen hillitsemiseen.

16 §

16 §

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen on toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa.

Vesihuoltolaitoksen on toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa. *Ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetussa kuormitukseltaan vähintään 10 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamassa laskun yhteydessä tulee lisäksi toimittaa tiedot asiakkaalta jätevesiviemäriin johdetun jäteveden määrästä ja siihen liittyvästä hinnasta sekä tieto vesihuoltolaitoksen käsittelemän jäteveden lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten mukaisuudesta.*

Vesihuoltolaitoksen asiakkaan tulee välittää 3 momentissa tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle.

Vesihuoltolaitoksen asiakkaan tulee välittää 3 momentissa tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle ja jäteveden jätevesiviemäriin johtavalle toimijalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista talousveden laatu-, hinta- ja kulutustiedoista sekä niiden toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista talous- ja jäteveden laatu-, hinta-, määrä- ja kulutustiedoista sekä niiden toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 11 §:n 1 momentin kohta 6, ja lisätään lakiin 11§:n 1 momenttiin uusi 7 kohta ja 20 d §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Vesienhoitosuunnitelma

Vesienhoitosuunnitelma

Vesienhoitoalueelle on laadittava vesienhoitosuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmassa on yhteenvetona esitettävä:

Vesienhoitoalueelle on laadittava vesienhoitosuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmassa on yhteenvetona esitettävä:

6) selvitys valmistelun aikana esitetyistä kannanotoista ja valtioiden välisistä neuvotteluista sekä siitä, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.

6) selvitys valmistelun aikana esitetyistä kannanotoista ja valtioiden välisistä neuvotteluista sekä siitä, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan;

7) ympäristönsuojelulain 110 m §:n perusteella yksilöidyt riskit ja kuvaus hyväksytyistä toimenpiteistä.

3 a luku

Ympäristötavoitteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenetelyissä

20 d §

Ympäristötavoitteista poikkeaminen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevissa hankkeissa

Jos yhdyskuntajätevedenpuhdistamon rakentaminen tai laajentaminen kasvavan kuorituksen tai muuten käsittelemättömän talousjätevesikuorituksen vuoksi vaarantaa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edellä 20 a §:ssä tai 20 b §:ssä säädettyjen ympäristötavoitteiden saavuttamisen, ympäristötavoitteista poiketaan ympäristönsuojelulain mukaisen lupa-asian yhteydessä.

Poikkeamisen edellytyksenä on, että

1) yhdyskuntajätevedenpuhdistamon tuomia hyötyjä ei voida teknisen toteuttamiskelpoisuuden tai kohtuuttomien kustannusten vuoksi saavuttaa muilla keinoilla;

2) kaikki teknisesti toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutetaan

yhdyskuntajätevedenpuhdistamon haitta-vaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa; ja

3) kaikki teknisesti toteuttamiskelpoiset lieventävät toimenpiteet toteutetaan yhdyskuntajäteveden johtamisen kielteisten vaikutusten minimoimiseksi asianomaisissa vesimuodostumissa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Sen 11 §:n 1 momentin 7 kohtaa sovelletaan
kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2029.*

4.

Laki

yhdyskuntarakentamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yhdyskuntarakentamisesta annetun lain (/*) 62 §, ja
lisätään 9 lukuun uudet 62 a–e §, seuraavasti:*

Valmisteilla oleva laki

Ehdotus

9 Luku

9 Luku

Hulevedet

Hulevedet

62 §

Hulevesien hallintasuunnitelma

(kumotaan)

Kunta hyväksyy tarvittaessa koko kuntaa tai kunnan osaa koskevan hulevesien hallintasuunnitelman.

Suunnitelma laaditaan yhteistyössä vesihuoltolaitoksen kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä naapurikunnan tai -kuntien kanssa.

Suunnitelmassa on esitettävä tavoitteet ja eri ratkaisuvaihtoehdot hulevesien hallinnalle ja

otettava riskiperusteisesti huomioon viemäroityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön.

Suunnitelma on laadittava siten, että siinä otetaan huomioon toimivuuden, turvallisuuden, terveellisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset myös sademäärän ja rankkasateiden lisääntyessä.

Suunnitelmaa laadittaessa noudatetaan, mitä edellä 15 §:ssä säädetään yleisen alueen suunnitelman vuorovaikutuksesta.

62 a §

Hulevesiin tai sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski

Kunnan tulee yksilöidä kuuden vuoden välein alueellaan sijaitsevista ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetuista direktiivitaajamista ne,

1) joiden ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettu kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 10 000 asukasvastinelukua ja alle 100 000 asukasvastinelukua, ja

2) joissa esiintyy erillisviemäroityihin liikaantuneisiin hulevesiin tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä ympäristön pilaantumiskäsi.

Suomen ympäristökeskus toimittaa tarvittavia taustatietoja [hulevesiin ja sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvien] riskien yksilöimiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset riskin esiintymisen arvioimisesta.

62 b §

Hulevesien hallintasuunnitelma

Kunta voi laatia koko kuntaa tai kunnan osaa koskevan hulevesien hallintasuunnitelman.

Hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen on pakollista:

1) ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitetuille direktiivitaajamille, joiden kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on vähintään 100 000 asukasvastinelukua;

2) 62 a §:ssä tarkoitetuille direktiivitaajamille;

3) muille taajamille, jos ympäristönsuojelulain 110 m §:ssä tarkoitettu riskinarviointi sitä edellyttää.

Pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma tulee tarvittaessa päivittää kuuden vuoden välein.

Suomen ympäristökeskus toimittaa tarvittaessa kunnalle lähtötietoja 2 momentissa tarkoitettujen direktiivitaajamien osalta käytettäväksi hulevesien hallintasuunnitelman laatimisessa.

62 c §

Hulevesien hallintasuunnitelman sisältö

Hulevesien hallintasuunnitelmassa on otettava huomioon valuma-alueet ja suunnitelma on yhteensovitettava tarpeen mukaisesti alueidenkäytön suunnittelun kanssa. Lisäksi suunnitelmassa on otettava riskiperusteisesti huomioon viemäröityjen hulevesien laadun vaikutukset vesiympäristöön sekä varautuminen sademäärien ja rankkasateiden lisääntymiseen.

Hulevesien hallintasuunnitelmassa on kuvattava:

- 1) hulevesien hallinnan nykytila;
- 2) hulevesien hallinnan tavoitteet;
- 3) eri ratkaisuvaihtoehdot hulevesien hallinnalle.

Edellä 62 b §:n 2 momentissa tarkoitettussa pakollisessa hulevesien hallintasuunnitelmassa on lisäksi esitettävä:

- 1) tiedot alueen sekaviemäristä;
- 2) tavoitteet sekaviemäristä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen vähentämiseksi;
- 3) toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hulevesien hallintasuunnitelman sisältövaatimuksista.

62 d §

Hulevesien hallintasuunnitelman valmistelu

Hulevesien hallintasuunnitelma laaditaan yhteistyössä vesihuoltolaitoksen kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä naapurikunnan tai kuntien kanssa.

Hulevesien hallintasuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan, mitä edellä 15 §:ssä säädetään yleisen alueen suunnitelman vuorovaikutuksesta.

62 e §

Hulevesien hallintasuunnitelman hyväksyminen

Kunta hyväksyy hulevesien hallintasuunnitelman.

Kunnan tulee toimittaa hyväksytty pakollinen hulevesien hallintasuunnitelma Suomen ympäristökeskukselle pyydettäessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 62 a §:ssä tarkoitettu direktiivitaajamien yksilöinti on toteutettava viimeistään 22 päivänä kesäkuuta 2028.

Tämän lain 62 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuille direktiivitaajamille on

Valmisteilla oleva laki

Ehdotus

laadittava hulevesien hallintasuunnitelma viimeistään 31 joulukuuta 2033.

Tämän lain 62 b §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun riskinarvioinnin perusteella toteutettava hulevesien hallintasuunnitelma on laadittava viimeistään 31 joulukuuta 2039.

Valtioneuvoston asetus

typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämisestä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään ympäristönsuojelulain 110 p ja 110 q §:n nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan typelle ja fosforille tai molemmille herkkien alueiden määrittämisessä.

2 §

Typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittäminen

Määritettäessä typelle ja fosforille tai molemmille herkkiä alueita otetaan huomioon vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoidon suunnittelussa määritellyt pintavesi- ja rannikkovesimuodostumat, jotka on todettu rehevöityneiksi tai jotka saattavat lähitulevaisuudessa rehevöityä, jollei suojelutoimiin ryhdytä. Seuraavat vesimuodostumat on otettava huomioon harkittaessa, mitä ravinnetta jäteveden käsittelyssä olisi jäteveden jatkokäsittelyn avulla vähennettävä:

- 1) pintavesimuodostumat, jotka laskevat järviin, altaisiin tai suljettuihin lahtiin, joissa veden vaihtuminen on todettu vähäiseksi ja joissa voi tapahtua ravinteiden rikastumista;
- 2) rannikkovesimuodostumat, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti, tai joihin johdetaan suuria ravinnemääriä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, huomioon otetaan:

- 1) juomaveden ottoon käytettävät pintavesimuodostumat, joiden nitraattipitoisuus voi olla suurempi kuin juomavesidirektiivin (EU) 2020/2184 asiaa koskevissa säännöksissä on vahvistettu, jollei suojatoimenpiteitä toteuteta;
- 2) alueet, joilla tarvitaan tehokkaampaa käsittelyä mukaan lukien erityisesti sellaiset direktiivin pinta- ja rannikkovesimuodostumat, joissa ei mahdollisesti pystytä säilyttämään tai saavuttamaan hyvää ekologista tilaa tai potentiaalia;
- 3) muut alueet, joiden jäsenvaltiot katsovat olevan alttiita rehevöitymiselle.

3 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kuuta 202 .

Valtioneuvoston asetus

vesihuollosta annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan vesihuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1173/2025) 7 §:n otsikko ja
lisätään uusi 7 a § seuraavasti:

7 §

Asiakkaalle toimitettavat talousvettä koskevat tiedot

7 a §

Asiakkaalle toimitettavat jätevettä koskevat tiedot

Jätevettä johtava ja käsittelevä vesihuoltolaitos vastaa siitä, että yhteenveto ympäristönsuojelulain (527/2014) x §:n [käsittelyvaatimukset] nojalla säädettyjen yhdyskuntajäteveden käsittelyvaatimusten täyttymisestä edellisen kalenterivuoden aikana on pyytämättä saatavilla tietoverkossa tai muulla tavalla.

Kuormitukseltaan vähintään 10 000 asukasvastineluvun direktiivitaajaman jätevettä johtavan ja käsittelevän vesihuoltolaitoksen on toimitettava pyytämättä asiakkaalle laskun mukana tai muulla tavalla seuraavat vesihuoltolain (119/2001) 16 §:n 2 momentissa tarkoitettut jätevesiviemäriin johdetun jäteveden määrää ja hintaa koskevat tiedot:

- 1) arvio asiakkaalta vastaanotetun jäteveden määrästä vähintään vuosi- ja laskutus-kausikohtaisesti;
- 2) asiakkaalta vastaanotetun jäteveden määrän vuosittainen suuntaus ja vertailu vastaavilta asiakkailta keskimääräisesti vastaanotetun jäteveden määrään, jos tämä on teknisesti toteutettavissa ja nämä tiedot ovat vesihuoltolaitoksen saatavilla;
- 3) poisjohdetun jäteveden käyttömaksu litraa ja kuutiometriä kohti;
- 4) asiakkaan perusmaksu poisjohdetusta jätevedestä vuosi- tai laskutuskausikohtaisesti;
- 5) linkki verkkosivustolle, jossa tiedotetaan jätevesiasioista.

Jos vesihuoltolaitoksen asiakas ei ole jätevettä jätevesiviemäriin johtava taho, asiakkaan tulee välittää edellä tarkoitettut tiedot jätevettä jätevesiviemäriin johtavalle taholle valitsemallaan tavalla.

Jos yksittäistä käyttöä koskevia tietoja ei ole saatavilla, 2 momentin 1–4 kohdissa tarkoitettut tiedot on tarjottava ympäristönsuojelulain 110 j §:ssä tarkoitettun direktiivitaajaman tasolla käytäjäystävällisessä muodossa verkkosivustolla tai älysovelluksessa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 5 muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) liitteen 5 kohta 5 ja 13, sellaisena kun ne ovat asetuksessa 1269/2025 ja
lisätään liitteeseen 5 uusi 3 a) kohta seuraavasti:

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Liitteen 5 kohtaa 3 a) sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2029.

Helsingissä x.xx.202x

Ministeri

N.N

Liite 5

Vesienhoitosuunnitelmassa esitettävät tiedot:

3. a) Yhteenveto yhdyskuntajätevesien johtamisesta aiheutuvan riskinarvioinnin perusteella yksilöidyistä riskeistä ja kuvaus riskinarvioinnin perusteella hyväksytyistä toimenpiteistä.

5. Luettelo pintavesille, pohjavesille ja suojelualueille asetetuista ympäristötavoitteista, perustelut mahdolliselle vesienhoitolain 22, 24 ja 25 §:n soveltamiselle ja muut tavoitteiden asettamiseen liittyvät tiedot sekä tiedot vesienhoitolain 20 c ja 20 d §:n mukaisista ympäristötavoitteista poikkeamista koskevista lainvoimaisista päätöksistä sisältäen poikkeuksen perustelut.

13. Yhteenveto kaikista muutoksista tai tarkistuksista, jotka on tehty edellisen vesienhoitosuunnitelman julkaisemisen jälkeen, mukaan lukien yhteenveto vesienhoitolain 22, 24 ja 25 §:n perusteella asetetuista ympäristötavoitteista ja vesienhoitolain 20 c ja 20 d §:n mukaisista ympäristötavoitteista poikkeamista koskevista lainvoimaisista päätöksistä sisältäen poikkeuksen perustelut.

Valtioneuvoston asetus

hulevesistä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään yhdyskuntarakentamislain (/) 62 a ja 62 c §:n nojalla:

1 §

Likaantuneisiin hulevesiin ja rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski

Yhdyskuntarakentamislain 62 a §:ssä tarkoitetun riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle katsotaan esiintyvän mainitun pykälän mukaisessa direktiivitaajamassa silloin, kun

1) erillisviemäröidyt likaantunut hulevedet tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvat ylivuodot estävät yhden tai useamman alla mainitun vesienlaatuun liittyvän vaatimuksen täyttymisen:

- a. terveydensuojelulain (763/1994) 17 §:n mukaiset talousvettä koskevat vaatimukset;
- b. terveydensuojelulain 32 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla annettujen säännösten mukaiset yleisen uimarannan uimaveden laatuvaatimukset;
- c. ympäristönsuojelulain (527/2014) 140 §:n 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukaiset päästöraja-arvot ja ympäristönlaatonormit;
- d. vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) annetun lain 1 §:n 3 momentin, 20 a, 20 b ja 21 §:n ympäristötavoitteita koskevat vaatimukset;
- e. vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) 14 b ja 14 c §:n mukaiset vaatimukset; tai

2) sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen osuus on yli 2 prosenttia taajamassa vuosittain kerätystä kuivan ajan virtaamasta lasketusta orgaanisen aineksen (BOD₇) tai ravinteiden (fosfori ja typpi) yhdyskuntajätevesikuormituksesta.

Riskin esiintymisen arvioinnissa tulee hyödyntää vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 17 §:n mukaisia vesienhoitosuunnitelmia ja 26 b §:n mukaista merenhoitosuunnitelmaa sekä mahdollisuuksien mukaan ilmastoennusteita ja riskeihin liittyviä mallinnuksia.

2 §

Direktiivitaajaman hulevesien hallintasuunnitelman nykytilan kuvaus

Yhdyskuntarakentamislain 62 b §:n 2 momentissa tarkoitettussa hulevesien hallintasuunnitelmassa [tulee mainitun lain 62 c §:ssä säädetyn lisäksi] kuvata alueen nykytila sisältäen:

1) tiedot alueen hulevesiviemärien ja sekaviemäreiden verkostoista, huleveden viivytyksen ja käsittelyn rakenteista, sekaviemäreiden suunnitelluista ylivuotorakenteista ja niiden sijainneista sekä verkostojen ja niihin kytkeytyvien rakenteiden kapasiteetista ja niistä vastaavista toimituksista;

2) tiedot alueen sekaviemäröidyn jäteveden käsittelykapasiteetista sateiden aikana;

3) arvion sekaviemäreiden virtaamista sateiden aikana sekä niistä vastaanottaviin vesistöihin sateiden myötä päätyvästä orgaaniseen aineeseen, kiintoaineeseen ja tarvittaessa fosforiin, typpeen, mikromuoveihin ja muihin olennaisiin epäpuhtauksiin liittyvästä kuormituksesta;

4) kuvaus hulevesien erillisviemäreiden niistä kohdista, joissa likaantuneiden hulevesien odotetaan aiheuttavan 1 §:ssä tarkoitetun riskin.

3 §

Sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvät toimenpiteet

Yhdyskuntarakentamislain 62 b §:n 2 momentissa tarkoitetun hulevesien hallintasuunnitelman tulee sisältää yhdyskuntarakentamislain 62 c §:ssä ja edellä 2 §:ssä säädetyn lisäksi toimenpiteet sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen ja ylivuodoista vastaanottavaan vesistöön päätyvän makromuovin vähentämiseksi. Suunnitelmassa tulee lisäksi yksilöidä toimenpiteitä koskevat aikataulut ja vastuutahot.

Toimenpiteissä on huomioitava erityisesti mahdollisuudet ennaltaehkäiseviin luontopohjaisiin ratkaisuihin hulevesien pääsyn estämiseksi yhdyskuntajätevesiviemäriverkostoon. Lisäksi tulee huomioida mahdollisuudet nykyisen yhdyskuntajätevesien johtamis- ja käsittelykapasiteetin parantamiseksi tai hulevesien erilliskäsittelyn käyttöönottamiseksi tavoitteena minimoida käsittelemättömien yhdyskuntajätevesien ja 1 §:ssä tarkoitettujen likaantuneiden hulevesien pääsy vesistöihin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tavoitteena tulisi olla sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuvien ylivuotojen osuuden pienentäminen enintään kahteen prosenttiin vuosittain kerätystä yhdyskuntajätevesikuormituksesta:

1) viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2039 kuormitukseltaan vähintään 100 000 asukasvastineluvun direktiivitaajamissa; ja

2) viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2045 muissa hulevesien hallintasuunnitelman vaativissa direktiivitaajamissa.

4 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .